

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра міжнародних економічних відносин

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО
УКРАЇНИ ТА ЄС»**

Студента 2 курсу 11м групи,
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»
спеціалізації «Міжнародний
бізнес»

Зубовецької Тетяни
Анатоліївни

підпис студента

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент

Сай Валерій
Миколайович

підпис керівника

Гарант освітньої програми
доктор економічних наук,
професор

Каложна Наталія
Геннадіївна

підпис гаранта

Київ 2018

АНОТАЦІЯ

Автор: Зубовецька Тетяна Анатоліївна

Тема: Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС.

Випускна кваліфікаційна робота на здобуття ступеня магістра за спеціальністю Міжнародний бізнес. – Київський національний торговельно-економічний університет. – Київ, 2018.

Випускну кваліфікаційну роботу присвячено теоретичним та практичним засадам підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС. У роботі розкрито сутність і форми торговельно-економічного співробітництва; виокремлено етапи становлення та розвиток міждержавних економічних відносин в межах ЄС; визначено нормативно-правове забезпечення співробітництва України з ЄС; надано загальну характеристику експортно-імпортних операцій товарами та послугами між Україною та ЄС; досліджено інвестиційне співробітництво між Україною та ЄС; здійснено оцінку ефективності торговельно-економічного співробітництва; визначено перспективи імплементації в Україні досвіду країн-членів ЄС; обґрунтовано стратегії підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС; надано прогнозну оцінку ефективності запропонованих заходів до 2025 року.

Ключові слова: зона вільної торгівлі, ефективність міжнародного співробітництва, інтеграція, міжнародне співробітництво, торговельно-економічне співробітництво, міжнародне співробітництво України та ЄС.

SUMMARY

Student: Tetiana Zubovetska

Subject: Trade and Economic Cooperation of Ukraine and the EU.

Final qualifying works for obtaining a Master's Degree in International Business. – Kyiv National University of Trade and Economics. – Kyiv, 2018.

The final qualification work is devoted to theoretical and practical principles of increasing the efficiency of trade and economic cooperation between Ukraine and the EU. In this work the essence and forms of trade-economic cooperation are revealed; the stages of formation and development of interstate economic relations within the EU are singled out; the normative-legal framework of cooperation between Ukraine and the EU is determined; General characteristics of export-import operations of goods and services between Ukraine and the EU are provided; investigated investment cooperation between Ukraine and the EU; an assessment of the effectiveness of trade and economic cooperation; the prospects of implementation of experience in EU member states in Ukraine are determined; justified strategies for increasing the efficiency of trade and economic cooperation between Ukraine and the EU; the forecast estimation of the effectiveness of the proposed measures by 2025 is provided.

Key words: free trade zone, efficiency of international cooperation, integration, international cooperation, trade and economic cooperation, international cooperation of Ukraine and the EU.

РЕФЕРАТ

«Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС»

Випускна кваліфікаційна робота: 149 с.,

18 табл., 6 рис., 4 додатки, 102 джерела

Об'єкт дослідження – процес організації торговельно-економічного співробітництва між країнами.

Предмет дослідження – теоретико-методичні підходи та практичний інструментарій формування рекомендацій щодо удосконалення торговельно-економічного співробітництва України та ЄС.

Мета роботи – визначення напрямів удосконалення та розробці стратегій підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС.

Методи дослідження – загальнонаукові (історичний метод, методи системного і порівняльного аналізу та синтезу, аналогії, абстрагування, узагальнення та конкретизації, індукції та дедукції), конкретно-наукові (історико-генетичний, порівняльно-історичний, хронологічний, логічний, синхронний, діахронний (періодизації), ретроспективний, метод актуалізації) та спеціальні методи (статистичні методи обробки інформації, прийоми економічного аналізу (табличний, порівняння, угруповання, графічний), методи прогнозування (екстраполяції).

У вступі обґрунтовано актуальність та практичну значущість вибраної теми; сформовано мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; розкрито теоретичну та методичну основу дослідження; наведено методи дослідження, які були використанні в роботі.

У першому розділі «Теоретичні та методологічні засади дослідження торговельно-економічного співробітництва України та ЄС» визначено сутність і форми торговельно-економічного співробітництва; виокремлено етапи становлення та розвиток міждержавних економічних відносин в межах ЄС, а

також визначено нормативно-правове забезпечення співробітництва України з ЄС.

У другому розділі «Дослідження торговельно-економічного співробітництва Україна – ЄС» надано загальну характеристику експортно-імпорتنих операцій товарами та послугами між Україною та ЄС; досліджено інвестиційне співробітництво між Україною та ЄС; здійснено оцінку ефективності торговельно-економічного співробітництва.

У третьому розділі «Напрямки удосконалення торговельно-економічного співробітництва України з ЄС» визначено перспективи імплементації в Україні досвіду країн-членів ЄС; обґрунтовано стратегії підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС; надано прогнозну оцінку ефективності запропонованих заходів до 2025 року.

Висновки містять теоретичні положення, узагальнюють результати аналізу об'єкта дослідження та конкретизують пропозиції щодо підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні та методологічні засади дослідження торговельно-економічного співробітництва України та ЄС	6
1.1 Сутність і форми торговельно-економічного співробітництва	6
1.2 Становлення та розвиток міждержавних економічних відносин в межах ЄС	14
1.3 Нормативно-правове забезпечення співробітництва України з ЄС	21
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. Дослідження торговельно-економічного співробітництва Україна – ЄС	30
2.1 Загальна характеристика експортно-імпортних операцій товарами та послугами між Україною та ЄС	30
2.2 Дослідження інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС	40
2.3 Оцінка ефективності торговельно-економічного співробітництва Україна – ЄС	48
Висновки до розділу 2	58
РОЗДІЛ 3. Напрямки удосконалення торговельно-економічного співробітництва України з ЄС	60
3.1 Перспективи імплементації в Україні досвіду країн-членів ЄС	60
3.2 Стратегії підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС	67
3.3 Прогнозна оцінка ефективності запропонованих заходів до 2025 року	76
Висновки до розділу 3	84
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91
ДОДАТКИ	103

ВСТУП

У ХХІ ст. глобалізаційні та інтеграційні процеси здійснюють вагомий вплив на формування зовнішніх цілей кожної країни, а поглиблення торговельно-економічного співробітництва стає стратегічним завданням. Інтенсифікація міжнародних економічних відносин супроводжується лібералізацією руху факторів виробництва на міжнародному ринку на основі дво- та багатосторонніх угод між урядами країн. Відтак регіоналізація та формування єдиного економічного простору стають невід'ємною складовою зовнішньополітичних інтересів тих країн, які бажають отримати більші економічні вигоди від глобального економічного розвитку.

Одним з пріоритетних напрямків зовнішньоекономічної діяльності України є подальший розвиток торговельно-економічного співробітництва з країнами ЄС. Для України економічне співробітництво з ЄС – це вектор перспективного розвитку. Угода про асоціацію передбачає економічну інтеграцію та програму реформ, які мають допомогти Україні покращити економіку, вирішити проблеми, які є в країні, а також надати нашій країні можливість стати європейською країною і вийти на найбільший ринок світу.

Аналіз останніх досліджень. В умовах усе тіснішого міжнародного співробітництва та поглиблення інтеграційних процесів питання відносин ЄС з Україною набуває глобального значення, а відтак привертає увагу як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Проблеми формування двосторонніх відносин ЄС та України привернули увагу численних науковців передових країн світу. Факторами, що підігривають інтерес дослідників, є те, що Євросоюз – один із ключових гравців глобалізованого світу, а Україна – молода посткомуністична країна з великою територією та потенціалом, котра є безпосереднім сусідом Європейського Союзу. Від того, як розвиватиметься їх співпраця, залежить баланс сил на геополітичній мапі та майбутнє обох суб'єктів зовнішньої політики.

Серед величезного масиву досліджень з проблем європейської інтеграції загалом, варто, у свою чергу, виділити роботи Ю. Алексєєва, В. Бігуна, А. Гальчинського, В. Горбатенка, І. Грицяка, Б. Гунського, Д. Дайнена, Т. Зінчук, Є. Камінського, В. Копійки, Л. Луць, В. Манжоли, В. Посельського, С. Толстова та інших. Значний внесок у розвиток науково-практичних аспектів співпраці України та ЄС зробили праці таких вітчизняних науковців, як О. Білорус, І. Бураковський, А. Гальчинський, В. Геєць, І. Журба, І. Тодоров, В. Чужиков, О. Шнирков та ін.

У своїх дослідженнях науковці акцентують увагу на теоретичних засадах інтеграційних процесів, особливостях та наслідках інтеграції окремих країн, перспективах та результатах інтеграції України до ЄС тощо. Проте питання удосконалення торговельно-економічного співробітництва України з ЄС та розробки актуальних стратегій підвищення ефективності взаємодії потребує детальнішого вивчення та обґрунтування, що обумовило актуальність обраної для дослідження теми.

Мета випускної кваліфікаційної роботи полягає у визначенні напрямів удосконалення та розробці стратегій підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС.

Для досягнення поставленої мети в роботі поставлені і вирішені наступні завдання:

- визначити сутність і форми торговельно-економічного співробітництва;
- дослідити становлення та розвиток міждержавних економічних відносин в межах ЄС;
- розглянути нормативно-правове забезпечення співробітництва України з ЄС;
- надати характеристику експортно-імпортних операцій товарами та послугами між Україною та ЄС;
- дослідити інвестиційне співробітництво між Україною та ЄС;
- оцінити ефективність торговельно-економічного співробітництва Україна – ЄС;

- визначити перспективи імплементації в Україні досвіду країн-членів ЄС;
- обґрунтувати стратегії підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС;
- спрогнозувати оцінку ефективності запропонованих заходів до 2025 р.

Об'єктом дослідження є процес організації торговельно-економічного співробітництва між країнами.

Предметом дослідження є теоретико-методичні підходи та практичний інструментарій формування рекомендацій щодо удосконалення торговельно-економічного співробітництва України та ЄС.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові (історичний метод, методи системного і порівняльного аналізу та синтезу, аналогії, абстрагування, узагальнення та конкретизації, індукції та дедукції), конкретно-наукові (історико-генетичний, порівняльно-історичний, хронологічний, логічний, синхронний, діахронний (періодизації), ретроспективний, метод актуалізації) та спеціальні методи (статистичні методи обробки інформації, прийоми економічного аналізу (табличний, порівняння, угруповання, графічний), методи прогнозування (екстраполяції).

Інформаційну базу для написання випускної кваліфікаційної роботи становлять чинні нормативно-правові акти, офіційні публікації та статистичні матеріали Державної служби статистики України, НБУ, Євростату, Конференції ООН з торгівлі та розвитку, ЮНКТАД, Світового Банку, дані вітчизняних і міжнародних інформаційно-аналітичних агенцій, спеціалізована економічна література, періодичні видання, експертні оцінки та результати авторських розрахунків.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (102 найменування) та чотирьох додатків. Загальний обсяг роботи – 149 сторінок, з яких основний зміст – 102 сторінки, список використаних джерел – 12 сторінок, додатки – 47 сторінок. Робота містить 18 таблиць та 6 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС

1.1. Сутність і форми торговельно-економічного співробітництва

Процеси, що відбуваються в світовому господарстві та віддзеркалюються в економічній політиці держав, характеризуються посиленням міжнародної активності економічних суб'єктів на різних рівнях в усіх сферах діяльності. Активізація міжнародного співробітництва, в свою чергу, посилює міжнародну політичну та економічну інтеграцію. В умовах зростання взаємозалежності держав ступінь їх залучення в інтеграційні процеси є визначальним фактором конкурентоспроможності економіки країни, тому що завдяки цьому можливий імпорт нових знань і технологій, збільшення обсягів виробництва та експорту готової продукції, залучення іноземного капіталу тощо.

Інтеграція не тільки сприяє вирішенню проблем сучасності, але й виводить держави на нові шляхи економічного, політичного і правового розвитку. Термін «інтеграція» походить від латинських *integratio* – заповнення, відновлення, та *integer* – цілий [1, с. 508] і являє собою процес взаємного пристосування й об'єднання національних господарств двох і більше держав з однотипним суспільним устроєм.

У контексті міжнародних відносин та їх правового регулювання термін «інтеграція» означає процес об'єднання держав для досягнення спільних цілей в певній сфері суспільних відносин. У праці [2] наголошено, що сам термін «інтеграція», який означає процес (динаміка), не може бути використаний для позначення ступеня такої інтеграції і результату на кожному етапі (стадії) процесу. Результатом стадій є інтеграційні утворення, кожне з яких різниться в залежності від виду інтеграції і ступеня інтеграції. У свою чергу, вид і ступінь інтеграції залежать від поставлених цілей. В контексті міждержавних відносин завершення всіх видів інтеграції в повному обсязі призводить до перетворення

існуючих держав або утворення нової держави шляхом приєднання або об'єднання договірних держав відповідно. Отже, вихідними елементами міждержавної інтеграції є дві або декілька держав, а кінцевим продуктом інтеграції виступає перетворена або новостворена держава.

Формування міждержавних інтеграційних об'єднань, які покликані стимулювати зростання виробництва і торгівлі між країнами, є особливістю світової економіки. Існують різні фактори та форми економічної інтеграції країн, що бажають об'єднати свої зусилля з метою розширення меж економічної співпраці.

Розвиток економічної співпраці між країнами відбувається під впливом певних *факторів*. Це можуть бути фактори:

- географічні – територіальне «сусідство» країн, розвинена міждержавна транспортна інфраструктура;
- загальноекономічні – загальні економічні інтереси, спільне господарювання, науково-технічну взаємодію тощо;
- соціально-політичні – загальні політичні цілі, прагнення переважної частини населення і готовність уряду країни до здійснення спільної економічної діяльності з іншою країною;
- культурно-історичні – схожість в національних культурах, звичаях і традиціях. Історичний досвід ведення спільної життєдіяльності (якщо в минулому населення країн жили в одній державі або взаємопов'язаних між собою державах).

Під впливом цих факторів країни усвідомлюють, що ведення спільної економіки є найкращим варіантом досягнення високих економічних показників.

Форми міждержавної інтеграції можуть бути виділені в залежності від того кола питань, які держави мають намір врегулювати спільно і в цілому збігаються з основними сферами суспільного життя (економічна, політична, соціальна, культурна тощо). Безумовно, розділити їх можна тільки теоретично. Найбільш загальними формами є: зони вільної торгівлі, митні союзи, спільні ринки та економічні союзи (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Форми інтеграції країн.

Джерело: складено за даними[2; 3].

На думку Остапенка Ю.С., найпростішою формою співпраці та економічної інтеграції між країнами є *торговельні угоди* [2]. Як правило, це двосторонні угоди, які укладаються державами для врегулювання зовнішньої торгівлі і переміщення товарів через кордон та супутні питання, до яких відносяться рух товарів, коштів, митні питання, перевезення, оподаткуванням, діяльність філій та ін. Довгострокові торговельні угоди закріплюють загальні принципи торгівлі, встановлюють правові режими при імпорті та експорті товарів і регулюють інші основоположні питання. Короткострокові торговельні угоди містять взаємні зобов'язання держав щодо створення умов для ввезення та вивезення товарів в межах узгоджених номенклатур і квот. Так, США вже починаючи з 1794 р. уклали з безліччю держав договори про дружбу, торгівлю і судноплавство, в яких були врегульовані умови торгівлі, а також передбачалися заходи щодо захисту інвестицій [4]. Зміст торговельних угод стає більш стандартизованим.

На сьогоднішній день двосторонні угоди про торговельно-економічну співпрацю між державами не втрачають свого значення. Для врегулювання

можливих суперечок до них включають найчастіше арбітражне застереження, проте самостійної системи інститутів і органів, які б контролювали виконання угоди, вони не передбачають [5]. Це обумовлено тим, що торговельні угоди є базовою формою інтеграції і регулюють відносно невелике коло питань в порівнянні з іншими формами об'єднань. Прикладом багатосторонньої торговельної угоди є Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ, 1947 р.).

У межах *зони вільної торгівлі* країни-учасниці усувають між собою всі торговельні бар'єри, але кожна країна окремо зберігає їх стосовно третіх країн. Кожна країна-учасниця може вільно здійснювати ЗЕД у такій зоні, спільно перешкоджати проникненню на цю територію третіх країн, зберігаючи при цьому значну частку автономності у сфері податкового, митного та адміністративного регулювання руху товарів. Така форма отримала свою реалізацію шляхом створення в 1967 р. Австрією, Великою Британією, Данією, Норвегією, Швецією та Португалією Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ).

Створення зон вільної торгівлі посилює конкуренцію на внутрішньому ринку між національними і зарубіжними виробниками товарів, з одного боку, підвищує небезпеку банкрутств, а, з іншого, – є стимулом для вдосконалення виробництва та впровадження нововведень. Скасування мит і нетарифних обмежень стосується, як правило, промислових товарів, відносно сільськогосподарських товарів лібералізація імпорту обмежена. Нині до таких зон належать Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) [6], Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ), Організація Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС), Північноамериканська асоціація вільної торгівлі (НАФТА) [7].

При створенні *митних союзів* країни-учасниці не тільки усувають між собою всі торговельні бар'єри, але й здійснюють спільну митну політику, утворюючи єдину митну систему, структуру митного законодавства, полегшуючи тим самим проведення митного контролю кожною країною-учасницею на її території. У цьому разі посилюється значення митного контролю на зовнішніх митних кордонах єдиної митної території. Прикладом реалізації такої форми є Митний

союз Росії, Білорусії та Казахстану (Митний союз) [8], Бенілюкс, Арабський загальний ринок.

Складною формою інтеграції є *спільні ринки*, у рамках яких країни-учасниці, крім свободи торгівлі, користуються свободою обігу всіх факторів виробництва (капіталу, робочої сили). При функціонуванні спільного ринку формуються загальні фонди сприяння соціальному та регіональному розвитку, створюються наднаціональні органи управління і контролю, вдосконалюється правова система, тобто виникає єдиний економічний, правовий та інформаційний простір. Прикладом спільного ринку є Карибський спільний ринок (КАРІКОМ), Південноамериканський спільний ринок (МЕРКОСУР) [9]. Проте слід зауважити, що у такому об'єднанні має місце ряд складнощів з реалізацією свободи переміщення робочої сили і вільного надання послуг між країнами-учасниками.

Слід зауважити, що у межах інтеграційного об'єднання у формі спільного ринку деякі науковці виокремлюють загальний ринок та внутрішні ринки. З юридичної точки зору, підтвердженої рішенням Комісії Європейських Співтовариств, загальний і внутрішній ринок є синонімами [10]. Проте вони відрізняються за принципами. Загальний ринок включає в себе три основних елемента: принципи загального ринку (економічні свободи), спільні заходи щодо забезпечення цих принципів (транспортна, аграрна, соціальна політика), митний союз, який включає в себе як наявність спільного митного тарифу, так і єдину політику по відношенню до торгівлі з третіми країнами. До принципів внутрішнього ринку прийнято відносити свободу пересування товарів, свободу пересування осіб, свободу надання послуг, свободу пересування капіталів і платежів.

Деякі науковці виокремлюють як окрему форму інтеграційних процесів *валютні союзи*. Проте сам по собі валютний союз не завжди означає високу ступінь економічної інтеграції, оскільки є угодою держав про взаємне застосування валют у внутрішніх розрахунках. Валютний союз може передбачати наявність наднаціональних емісійних центрів (наприклад, євროзона), або

поширювати дію будь-якої валюти на території інших держав (наприклад, зона австралійського долара, зона новозеландського долара).

Економічні союзи передбачають, що країни-учасники майже в повному обсязі (включаючи не тільки митну та податкову, але і грошову системи) уніфікують власну економічну базу. Економічний союз є вищою формою міждержавної економічної інтеграції, що поєднує всі зазначені форми інтеграції з проведенням загальної економічної і валютно-фінансової політики. Прикладом реалізації такої форми є ЄС, Євразійський економічний союз [11], Союз Арабського Магрибу, Західноафриканський економічний і валютний союз (ЮЕМОА).

Перераховані вище форми інтеграційних об'єднань співіснують на сьогоднішній день в міждержавних відносинах. Більш того, ці форми можуть перетинатися. Наприклад, економічний союз може виступати стороною в угоді про створення зони вільної торгівлі. Як приклад можна назвати Угоду про Європейський економічний простір, яке дозволило європейським державам, що входять в різні за ступенем інтеграційні процеси, забезпечити вільний рух товарів, послуг, капіталів, зберігши при цьому свободу вибору щодо приєднання до Європейського союзу.

У загальному у світовій економічній літературі перший та другий етапи регіональної інтеграції (зона вільної торгівлі, митний союз) називають формальною інтеграцією, а третій і четвертий (спільний ринок, економічний союз) – реальною.

Мотиви участі країн в міжнародних економічних інтеграційних процесах різні [12]. Країни, які одержимі ідеєю економічного, у багатьох випадках військово-політичного, панування над усім світом, з метою зміцнення своїх позицій в торговельно-економічних і політичних відносинах з іншими країнами, створюють міжнародні економічні об'єднання або вступають в них. Країни зі слабким економічним потенціалом вступають в міжнародні економічні об'єднання в очікуванні отримання економічної підтримки від країн-партнерів, збільшення іноземних інвестицій в національну економіку, отримання доступу до зовнішніх

ринків країн-партнерів для реалізації товарів і послуг національного виробництва і тощо.

Залежно від форми, в якій відбувається інтегрування, конкретизуються *цілі міжнародної економічної інтеграції*. При формуванні зони вільної торгівлі та митного союзу (ці форми інтеграції є найбільш поширеними) країни-учасниці прагнуть забезпечити розширення ринку та створення сприятливого середовища для торгівлі між собою, одночасно перешкоджаючи просуванню на ринок конкурентів з третіх країн.

Розвиток економічної інтеграції, безсумнівно, має як позитивні ефекти для сторін, так і певні негативні наслідки. Формування інтеграційних блоків значно посилює їх економічний потенціал, сприяє розширенню товарообігу і коопераційно-виробничих зв'язків. Крім того, економічне зближення країн створює сприятливі умови для підприємств країн-учасниць інтеграції, захищаючи їх деякою мірою від конкуренції з боку підприємств третіх країн; дозволяє їм учасникам спільно вирішувати соціальні проблеми. Водночас, можуть виникати і певні протиріччя інтересів країн-учасниць всередині угруповань. Наприклад, введення в ЄС єдиної грошової одиниці (євро) поділило країни-члени на прихильників і супротивників.

Критеріями оцінки інтеграційного угруповання, з точки зору відповідності інтересам міжнародної економіки у цілому, є такі:

- регіональні торговельні угоди повинні охоплювати всі галузі економіки без винятку;
- перехідний період не може перевищувати 10 років і лібералізація торгівлі в окремих галузях має відбуватись за чітким графіком;
- лібералізація торгівлі за режимом найбільшого сприяння повинна передувати або супроводжувати створення будь-якого нового інтеграційного угруповання;
- загальний митний тариф, що вводиться в рамках митного союзу, не може бути нижчим за найнижчий тариф, що існував в країні з найнижчим тарифом у

відповідній галузі, або навіть найнижчий тариф у рамках режиму найбільшого сприяння;

- правила прийому нових членів в інтеграційні об'єднання мають бути ліберальні і не перешкоджати їх розширенню;
- правила визначення країни походження товару мають бути прозорими і не стати знярядям протекціонізму всередині угруповання;
- швидкий перехід до найбільш розвинених форм інтеграції, які є кращими, оскільки забезпечують більш раціональний розподіл і використання факторів виробництва;
- після створення інтеграційного угруповання антидемпінгові правила не повинні застосовуватися між її членами.

З II половини XX ст. кількість різноманітних інтеграційних угруповань поступово збільшувалась. У 1990 р. було 70 різноманітних регіональних торговельних угод, а у 2017 р. - 659, з яких за даними СОТ у силу вступили 446, у т.ч. 18 митних союзів, 140 угод про економічну інтеграцію, 242 зони вільної торгівлі тощо [13, с. 700].

Найбільше регіональних торговельних угод укладається за участі європейських країн (20%), східноазійських (17%) та південноамериканських (12%). Половина преференційних торговельних угод сьогодні не є суто регіональними. В останнє десятиріччя помітна тенденція до появи в основному міжрегіональних угод. Тенденція до більш широкого географічного охоплення країн різними інтеграційними об'єднаннями особливо помітна у тих угодах, які були нещодавно підписані або за якими в даний час ведуться переговори.

На угоди про створення зони вільної торгівлі припадає 90% усіх діючих регіональних торговельних угод. Хоча ст. XXIV ГАТТ вимагає, щоб імпорتنі мита були скасовані по суті на всю торгівлю між членами митних союзів і зон вільної торгівлі, деякі продукти часто виключаються. Дослідження регіональних торговельних угод за участю чотирьох провідних торгових держав світу та їх партнерів показало, що близько 7% тарифних ліній виключено з угод тимчасово

або постійно. Це в основному сільськогосподарська продукція, продукти харчування, трудомісткі промислові товари.

Незважаючи на те, що зазвичай регіональних торговельних угод розповсюджуються виключно на товари, останніми роками торговельні угоди часто включають положення щодо торгівлі послугами, інвестування, інтелектуальної власності, технічних бар'єрів в торгівлі та врегулювання суперечок. Майже половина діючих сьогодні преференційних торговельних угод містять зобов'язання щодо послуг.

1.2 Становлення та розвиток міждержавних економічних відносин в межах ЄС

Європейський Союз – це результат п'ятдесятирічної інтеграційної діяльності в Європі [14].

Ідею створення “ Сполучених Штатів Європи з рівними правами для малих та великих країн ” уперше висловив у 1946 р. У. Черчилль. Першим кроком до цього мало стати утворення Ради Європи. У 1948 р. на Конгресі в Гаазі була прийнята Політична Декларація, яка закликала усі європейські країни до об'єднання. Результатом цього документу стало створення 5 травня 1949 р. Ради Європи – першої Європейської організації співпраці. Країнами засновниками Ради Європи були: Бельгія, Великобританія, Голландія, Італія, Люксембург, Франція та скандинавські країни. Завданням Ради Європи було зміцнення демократії, охорона прав людини та підтримка європейської культурної ідентичності.

Значний внесок у розвиток співпраці зробив план відбудови європейської економіки, який був запропонований Державним секретарем США Дж. Маршаллом. Метою плану була фінансова та технологічна допомога країнам Європи, а умовою її надання було створення спільної комісії, яка мала складатися із представників країн, які отримуватимуть допомогу. З цією метою була створена Європейська організація економічної співпраці. У 1948-1951 рр. з було надано кредитів 17 державам на загальну суму допомоги у розмірі близько 13 млрд дол. США [15]. План Маршалла мав значний вплив на відбудову європейської

економіки, а особливо на відбудову ФРН. Європейські країни за цей період наростили ВВП на 15-25%. Цей план значною мірою сприяв швидкому відродженню європейської хімічної, машинобудівної та металургійної галузей.

У 1951 р. був реалізований план Шумана та Моне, коли було підписано Паризький договір про створення Європейського співтовариства вугілля і сталі (ЄОВС) терміном на 50 років [16]. Членами нової організації стали: Франція, ФРН, Італія, Нідерланди, Бельгія та Люксембург. Спільний ринок вугілля, залізних руд і металобрухту був утворений у 1953 р., а сталі – у 1954 р. Процес утворення спільного ринку був завершений у 1958 р.

Наступний етап економічної інтеграції країн Західної Європи розпочався у 1955 р. В ході переговорів у 1957 р. у Римі були підписані Договір про створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) та Договір про створення Європейського співтовариства з питань атомної енергії (Євратом) – (Римські договори), Конвенція про Деякі Спільні Інституції. Відтак, з'явилися Європейський Парламент та Європейський Суд. Наступним етапом стало підписання у 1965 р. Об'єднавчого договору, згідно з яким утворилася спільна для трьох Співтовариств Комісія. ЄЕС було засновано з метою створення Сполучених Штатів Західної Європи.

Розвиток співробітництва у межах ЄОВС та Євратому підштовхнув країни до зняття торговельних бар'єрів, а також проведенню політики гармонізації регулювання зовнішньоторговельної діяльності. Було створено Митний союз. У 1958-1969 рр. формувався спільний ринок. Єдиний тариф члени Співтовариства почали застосовувати у 1968 р. з одночасним усуненням мита у ЄС.

У 1969-1971 рр. розроблено "План Вернера" як основу для програми створення Економічного та Валютного союзу в Європі. У 1979-1980 рр. – створення і розвиток механізму обмеження взаємних коливань обмінних курсів країн-членів ЄС. Важливим елементом подальшої інтеграції стало створення у 1979 р. Європейської валютної системи (ЄВС) з єдиною розрахунковою валютною одиницею – екою, що почала функціонувати.

У 1967 р. внаслідок злиття органів управління ЄОВС, ЄЕС і Євратому утворилась триєдина інтеграційна організація з офіційною назвою Європейські Співтовариства, або Європейське Співтовариство.

Перше розширення Співтовариств відбулося у 1973 р., коли до них приєдналися Велика Британія, Данія та Ірландія. У 1981 р. до Співтовариства приєдналася Греція, у 1986 р. – Іспанія та Португалія.

У 1992 р. був підписаний Договір про створення Європейського Союзу - “Маастрихтський договір”, який офіційно об’єднав усі раніше згадані Європейські Співтовариства, виділяв серед інших дві найважливіші сфери співробітництва – у сфері вироблення і проведення єдиної зовнішньої політики і політики безпеки та у сфері юстиції і внутрішніх справ [17].

У 1993 р. Європейське Співтовариство перейшло у нову стадію економічної інтеграції і за рішенням держав і урядів країн-членів стало називатись Європейським Союзом. У межах ЄС планувався перехід і до політичної інтеграції – створення нової наддержави конфедеративного або федеративного типу. Поступово ЄС набував рис єдиної державності, контури якої проступають в економіці, політиці і в соціальній сфері. Метою ЄС є створення умов вільного пересування в його межах товарів, послуг, капіталів та робочої сили.

Три країни ЄАВТ – Австрія, Фінляндія та Швеція – стали повноправними членами ЄС (15) у 1995 р., припинивши своє членство у ЄАВТ.

Створення Валютного союзу в межах ЄС залежало від ступеня готовності держав до участі в ньому. У 1995 р. критеріям Маастрихтського договору відповідали:

- за рівнем інфляції (інфляція не може перевищувати рівень, існуючий у трьох державах-членах з найстабільнішими цінами, більш ніж на 1,5-відсоткові пункти) – 11 країн з 15;
- за процентними ставками (коливання обмінних курсів національних валют має бути у межах $\pm 2,25\%$) – 10;

- за розмірами бюджетного дефіциту (розміри бюджетного дефіциту мають становити не більше, як 3% ВВП країни) – 4 (Данія, Німеччина, Ірландія та Люксембург), причому показник дефіциту в цілому по ЄС склав 4,7 %;
- за розмірами внутрішнього державного боргу (національний борг не повинен перевищувати 60% ВВП) – 5 (Данія, Німеччина, Люксембург, Франція і Великобританія).

На той час усі вимоги виконувала лише одна країна – Люксембург, по три вимоги виконували Німеччина, Франція, Велика Британія, Данія та Ірландія.

З 1997 р. була укладена Шенгенська угода про вільне (безвізове) пересування громадян у межах Європейського Союзу. Договір “Про відміну паспортного митного контролю між країнами Європейського Союзу”, первинно був підписаний у 1985 р. сімома європейськими державами (Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Франція, Німеччина, Португалія та Іспанія), але вступив у дію у 1995 р. В 1995 р. до Договору приєдналися Іспанія і Португалія, пізніше – Італія, Греція і Австрія, у 2001 р. – Данія, Ісландія, Норвегія, Фінляндія і Швеція. З розширенням Євросоюзу в 2004 р. ряди учасників Шенгенського договору поповнилися 10 країнами Центральної і Східної Європи. У 2006 р. було прийнято Шенгенський кодекс про кордони, що змінював Шенгенську конвенцію. У 2007 р. угода діяла у 24 країнах: Австрія, Бельгія, Данія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Ісландія, Італія, Греція, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Португалія, Іспанія, Швеція, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Словаччина, Словенія, Угорщина, Чехія. У 2005 р. на референдумі в Швейцарії громадяни проголосували за вступ країни до Шенгенської зони. У 2018 р. до Шенгенської зони входять 26 європейських країн, з яких 22 країни-члени ЄС (крім Болгарії, Великої Британії, Ірландії, Кіпру, Румунії, Хорватії) та 4 асоційовані країни – Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія [18].

Невдалі спроби запровадження спільної валюти було здійснено у 1992, 1995 та 1997 рр. Вони показали, що не всі країни зможуть увійти до Валютного союзу одночасно. У 1998 р. було прийнято рішення про запровадження євро лише в 11 країнах – Франції, Німеччині, Італії, Бельгії, Іспанії, Португалії, Австрії, Ірландії,

Люксембурзі, Голландії, Фінляндії. З 1999 р. євро почало існувати лише у чеках, банківських розрахунках і перерахунках.

Банкноти та монети євро замінили національні валюти у 12 з 15 країн ЄС (Бельгії, Німеччині, Греції, Іспанії, Франції, Ірландії, Італії, Люксембурзі, Нідерландах, Австрії, Португалії та Фінляндії) у 2002 р. У 2007 р. до єврозони приєдналась Словенія, у 2008 р. – Мальта і Кіпр. Інші країни ЄС (Болгарія, Чехія, Естонія, Латвія, Литва, Угорщина, Польща, Румунія, Словаччина та Швеція) приєднуються до єврозони, як тільки вони відповідатимуть умовам, передбаченим Маастрихтськими критеріями конвергенції. У 2018 р. євро є офіційною валютою у 19 з 28 країн ЄС [19].

Слід наголосити, що Європейський економічний та валютний союз починався саме як політичний проект. Разом з тим, на думку Т. Майєр, з розпадом Радянського Союзу, падінням Берлінської стіни і об'єднанням Німеччини потреба в європейському політичному союзі як у засобі для забезпечення миру в Європі зникла, а проект євро втратив перспективу стабільної платформи у найближчому майбутньому [20]. Подібний висновок зробив К. Лапавітсас [21], який у дослідженні «Криза єврозони» висловив думку щодо розколу зони євро. На думку Ю. Палагнюк, вирішення сучасних проблем в євроні можливе шляхом глибокої політичної інтеграції на Європейському континенті [22]. На слушність поглядів останнього науковця вказує повернення рівня інфляції в євроні до норми. Якщо у 2017 р. середній рівень склав 1,7% [23], то у 2018-2019 р., за попередніми оцінками, інфляційний індекс прогнозується на такому ж рівні [24].

У 2004 р. членами Європейського Союзу стали ще 10 країн: Польща, Угорщина, Чеська Республіка, Словаччина, Словенія, Кіпр, Мальта, Естонія, Литва, Латвія. Таким чином, відбулося п'яте розширення ЄС (25).

Сьоме розширення ЄС відбулося у 2007 р. Новими членами ЄС стали Болгарія та Румунія. У 2013 р. до ЄС приєдналась Хорватія, ставши 28 країною-членом. Таким чином, етапи розширення ЄС можна представити на рис. 1.2.

Рис.1.2. Ретроспектива набуття членства країнами у ЄС.

Країнами-кандидатами на вступ до ЄС визнано Албанію, Македонію, Монтенегро, Сербію та Туреччину. Потенційними кандидатами названо Боснію та Герцеговину, Косово.

У 2003-2004 рр. обговорювався Проект Конституції ЄС і зрештою був ухвалений главами держав 25 країн ЄС. Підписання Конституційного договору відбулося 29 жовтня 2004 р. в Римі. Конституційний договір був покликаний спростити правовий доробок Спільноти шляхом заміни всіх попередніх договорів єдиним, узагальнення законодавчої процедури, зменшення правових інструментів та уточнення повноважень Союзу. Конституція ЄС складалася з чотирьох розділів, у яких відображено головні цілі, завдання та функції ЄС, організаційна структура та процедура прийняття рішень, права і обов'язки всіх європейських органів управління, а також напрямки діяльності організації.

Конституція передбачала наступні зміни у інтеграційному об'єднанні:

- вводилась “подвійну більшість” при ухваленні рішень у найвищому органі ЄС – Раді Міністрів. Для затвердження рішення його повинні підтримати 55 % країн-членів ЄС, які представляють 65 % населення Євросоюзу. Це зроблено для того, щоб уникнути ситуації, коли лише три великі держави-члени ЄС можуть заблокувати будь-яке рішення;

- скорочувалася кількість сфер, прийняття рішень в яких вимагало одноголосної підтримки всіх країн-учасниць. Фактично право вето залишається відносно питань, пов'язаних з податковою сферою, частково – оборонною, соціальною і зовнішньою політикою;

- змінювалася кількість членів у Європейській Комісії і Європейському Парламенті. Число Європейських комісарів скорочувалося до 2/3 від загальної кількості країн-членів ЄС (до цього було по одному представнику від держави), а представництво країн відбувалося на основі ротації. В Європейському Парламенті максимальну кількість місць передбачалося збільшити до 750, а самі місця розподіляти на основі т. зв. “дегресивної пропорційності” з мінімальною кількістю представників від держави – 6 чоловік, і максимальною – 96.

- запроваджено посаду постійно діючого Президента ЄС, який обиратиметься строком на 2,5 роки, а головувати будуть одночасно три держави протягом 18 місяців, та посаду Міністра закордонних справ;

- затверджено загальні символи для країн ЄС.

Конституційна угода, яка мала вступити в силу у 2009 р., повинна була бути ратифікована усіма державами-членами ЄС протягом двох років з моменту її підписання, тобто до 2006 року. Однак, цього не відбулося.

У 2007 р. був підписаний Договір реформування або Лісабонська угода про внесення змін в Угоду про Європейський Союз й Угоду про заснування Європейської Спільноти [25] – нова базова угода щодо принципів функціонування Європейського Союзу. Офіційно іменується Проект договору, що поліпшує Договір про Євросоюз і Договір про становлення Європейського Співтовариства. Формально новий договір не є Конституцією. Але документ зберіг всі ключові постанови про реформи, що були в первинному документі – Євроконституції.

Прийняття Лісабонського договору і його ратифікація у 2009 р. можна розглядати як компромісний варіант реформування ЄС для забезпечення його достатньо ефективного функціонування та розвитку у майбутньому. Однак,

після світової фінансово-економічної кризи 2008 р. та її негативних наслідків для економік держав – членів ЄС, фокус досліджень проблем інституційної реформи зміщується з просування більш тісної політичної інтеграції ЄС до удосконалення економічної інтеграції через реформування існуючих і створення нових інститутів ЄС з метою ефективного подолання негативних наслідків фінансово-економічної кризи для європейського економічного і валютного союзу.

За економічними параметрами наприкінці 20-х років XXI ст. Євросоюз є лідером серед більшості інтеграційних угруповань світу [26].

Разом з тим, існують суперечливі погляди щодо перспектив розвитку ЄС. Шваб К. прогнозує скорочення до 2050 р. економічного потенціалу ЄС із 22% від світового ВВП до 12%. Внаслідок демографічної кризи очікується скорочення кількості робочої сили з 331 млн. до 243 млн. чоловік. Тому без припливу іммігрантів на ЄС очікує економічна криза. За таких обставин Євросоюз в майбутньому навряд чи зможе виконувати глобальну роль [27, с.2]. На користь цього можуть слугувати прогнозні оцінки сповільнення зростання ВВП країн ЄС з 2,1% у 2018 р. до 2,0% у 2019 р. [24] проти 2,3% у 1999-2008 рр.

За прогнозом Брюссельського дослідницького центру політики значимість ЄС буде посилюватись за рахунок розширення географічних меж інтеграційного угруповання. Прогнозується, що членами Євросоюзу до 2025 р. можуть стати Білорусь, Молдова та Україна.

1.3 Нормативно-правове забезпечення співробітництва України з ЄС

За роки незалежності стратегічними (особливими, ключовими) проголошено відносини України з майже 40 країнами світу, у т. ч. країнами ЄС [28].

Відносини між Україною та ЄС були започатковані в 1991 р. з офіційного визнання незалежності України.

У 1994 р. було укладено Угоду про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС, яка започаткувало десятирічне співробітництво у політичній,

торговельно-економічній та гуманітарній сферах. Така угода дозволила встановити регулярний двосторонній діалог між Україною та ЄС на політичному та секторальних рівнях, впровадити впорядкований режим торгівлі на основі принципів ГАТТ/СОТ, визначити пріоритети адаптації законодавства України до стандартів та норм Європейського Співтовариства у пріоритетних секторах української економіки.

З 1998 р. адаптація законодавства в Україні здійснювалась на основі Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) та їх державами-членами від 14 червня 1994 р., а з 2004 р., що навіть з практичної точки зору більш важливо, також відповідно до Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, схваленої Законом України від 18.03.2004 р. № 1629-IV.

У 2007 р. між Україною та ЄС розпочався переговорний процес щодо укладення нової посиленої угоди. Після завершення вступу України до Світової організації торгівлі (СОТ) у 2008 р. були започатковані переговори щодо створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, що відкрило шлях до лібералізації руху товарів, капіталів та послуг та широкої гармонізації нетарифних інструментів економічного регулювання. У 2008 р. Україна та ЄС досягли політичної домовленості про укладення майбутньої угоди в форматі Угоди про асоціацію, яка будуватиметься на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції.

Однією з основоположних засад зовнішньої політики України є забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС [29]. Відповідні положення містяться у Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», затвердженому у 2010 р., та у Стратегії національної безпеки України, затвердженій у 2015 р. [30].

У 2011 р. між Україною та ЄС оголошено про завершення переговорів щодо майбутньої Угоди про асоціацію, а у 2012 р. текст Угоди було парафоровано главами переговорних команд України та ЄС.

У 2014 р. була прийнята Постанова «Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та першочергові заходи у цьому напрямі», якою підтверджується незворотність курсу України на європейську інтеграцію, метою якої є набуття членства в Європейському Союзі.

Підписання угоди Україною, ЄС та його державами-членами відбулось у два етапи – 21 березня 2014 року та 27 червня 2014 року в м. Брюссель. 16 вересня 2014 р. Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно ратифікували Угоду про асоціацію.

Після ратифікації у 2014 р. Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [28] відносини сторін почали розбудовуватися у якісно новому форматі. Окремі розділи Угоди про асоціацію почали тимчасово застосовуватися з 1 листопада 2014 р., з 1 січня 2016 року почала функціонувати поглиблена і всеохоплююча зона вільної торгівлі (ПВЗВТ) між Україною та Європейським Союзом. Процес ратифікації Угоди усіма державами-членами та інституціями ЄС було завершено 11 липня 2017 р. У повному обсязі Угода набула чинності 1 вересня 2017 р.

Угода про асоціацію та інші зобов'язання України у сфері європейської інтеграції є основою для програмних документів державної політики України. Завдання та заходи на виконання Угоди та інших зобов'язань у сфері європейської інтеграції визначені в таких основних програмних та організаційних документах Уряду:

- План заходів з виконання Угоди про асоціацію на 2018–2020рр., яким передбачено близько 1943 коротко- і середньострокових завдання, для виконання кожного з яких передбачені окремі заходи у сферах національної безпеки та оборони, інтелектуальної власності, нетарифного регулювання торгівлі, фінансових послуг, публічних закупівель, енергетики та енергозалежності, сільського господарства та розвитку сільських територій,

захисту прав споживачів, соціальної політики та трудових відносин, охорони здоров'я, освіти, гуманітарної політики, управління державними фінансами, оподаткування, статистики, обігу цінних паперів, транспорту, науки та інновацій, боротьби з шахрайством [31]. При цьому, завдання та заходи структурно відповідають основним пріоритетам Угоди про асоціацію та розподілені за ключовими напрямками. Водночас, окремі пріоритети вирізняються кількістю передбачених заходів. Наприклад, приблизно 20% завдань припадають на сільське господарство і сільський розвиток.

- Плани імплементації актів законодавства ЄС. Плани імплементації прийнято з метою детального планування завдань щодо імплементації актів законодавства ЄС, визначених Угодою про асоціацію та Планом заходів з її імплементації.

Угода про асоціацію вимагає імплементації понад 350 директив та регламентів Європейського Союзу, з яких половина мала бути впроваджена до законодавства України до 2017 р. Однак у сфері економічного та галузевого розвитку України кількість поданих законопроектів утричі перевищує кількість актів права ЄС, що підлягають імплементації. До того ж, ці ініціативи неузгоджені між собою та з Угодою. Така ситуація загрожує хаосом: депутати прийматимуть закони, які не відповідають зобов'язанням України, спрямованим на виконання Угоди про асоціацію [32, с. 28-29].

Дорожню карту та першочергові пріоритети становлення та розвитку України як члена європейської сім'ї визначено у Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [33]. Зокрема, у Документі зазначено, що ратифікувавши Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, Україна отримала інструмент та дороговказ для внутрішніх перетворень, а виконання вимог цієї Угоди дає можливість Україні в подальшому стати повноцінним членом ЄС.

Окремими законодавчо-нормативними документами закріплено співробітництво між Україною та ЄС щодо торгівлі певними товарами та надання послуг, в сферах енергетики, науки, підприємництва, транскордонного співробітництва тощо. До них належать:

- Угода між Урядом України і Комісією Європейських Співтовариств про створення Контактної групи по вугіллю та сталі (1994 р.) [34];
- Угода про співробітництво між Кабінетом Міністрів України та Європейським Співтовариством з атомної енергії в галузі керованого термоядерного синтезу (1999 р.) [35];
- Угода між Кабінетом Міністрів України та Європейським Співтовариством з атомної енергії про співробітництво у сфері мирного використання ядерної енергії (2005 р.) [36];
- Угода між Європейською Спільнотою та Урядом України про торгівлю деякими сталеливарними виробами (2007 р.) [37];
- Меморандум про взаєморозуміння щодо Стратегічного Енергетичного Партнерства між Україною та Європейським Союзом спільно з Європейським Співтовариством з атомної енергії (2016 р.) [38];
- Угода між Україною і Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу Горизонт 2020 - Рамкова програма з досліджень та інновацій (2014-2020 рр.) [39];
- Угода між Урядом України і Європейським Союзом про участь України в програмі ЄС “Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу (COSME) (2014-2020 рр.)” [40] та ін.

Законом України «Про транскордонне співробітництво» [41] визначено, що транскордонне співробітництво - це спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством. До простих форм міжнародного економічного транскордонного співробітництва можна віднести прикордонну торгівлю, створення спільних підприємств на прикордонних територіях, прями контакти у різних сферах економічної

діяльності. До більш складних форм відносяться створення єврорегіонів, вільних економічних зон, кластерів тощо.

Розвиток міжнародного економічного транскордонного співробітництва забезпечений Регламентом ЄС №1931/2006 про місцевий прикордонний рух на зовнішніх сухопутних кордонах держав – членів ЄС та про зміни положень Шенгенської Конвенції. У 2007 р. Україна підписала договір про місцевий прикордонний рух з Угорщиною, у 2008 р. – із Словаччиною та Польщею, у 2015р. – з Румунією. Це дало змогу українським громадянам, котрі проживають у спільній прикордонній зоні в межах 30–50 км від кордону, отримати певні преференції щодо перетину митного кордону України та перебування за кордоном.

Найбільш поширеною організаційною формою транскордонного співробітництва є *єврорегіони*. Розвиток транскордонного співробітництва між Україною та країнами ЄС здійснюється по лінії спільного кордону (1390 км) з такими країнами як Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія. На кордонах України із країнами ЄС функціонує п'ять єврорегіонів, зокрема: «Карпатський Єврорегіон» (Україна – Польща – Словаччина – Угорщина – Румунія); «Буг» (Україна – Польща – Білорусь); «Нижній Дунай» (Україна – Молдова – Румунія); «Верхній Прут» (Україна – Молдова – Румунія); «Дністер» (Україна – Молдова).

У 2016 р. затверджено Державну програму розвитку транскордонного співробітництва на 2016–2020 рр., якою визначено пріоритети міжнародного економічного транскордонного співробітництва та обрано перелік проектів, яким може надаватися державна фінансова підтримка [42].

Транскордонні регіони мають особливі можливості для використання спільної ресурсної бази, реалізації спеціальних проектів та програм. Зокрема, на сьогоднішній день Україна бере участь у реалізації чотирьох програм транскордонного співробітництва в рамках Європейського інструменту політики сусідства на 2016-2020 рр.: «Україна-Польща-Білорусь» (175,8 млн. євро), «Україна-Словаччина-Угорщина-Румунія» (73,9 млн. євро), «Україна-

Румунія» (60 млн. євро) і «Басейн Чорного моря» (39,1 млн. євро). Загальний обсяг фінансування – 350 млн. євро для всіх країн-учасників [43, с. 27].

Безвізовий діалог між Україною та ЄС тривав впродовж 2001-2017 рр. У 2015 р. Європейська комісія схвалила позитивний звіт щодо виконання Україною плану дій з лібералізації візового режиму з Євросоюзом. Водночас Єврокомісія висунула Україні додаткові вимоги, що стосуються виправлення «прогалін» у формуванні та початку роботи антикорупційних органів. Рада ЄС схвалила надання безвізу для українців з біометричними паспортами 11 травня 2017 р. [44]. Це дозволяє українцям перебувати в країнах ЄС (крім Великої Британії та Ірландії) та ЄАВТ без візи.

Підписання між Україною та Європейським Союзом Угоди про асоціацію створює платформу для якісно нових умов здійснення міжнародного економічного транскордонного співробітництва, що сприятиме вирішенню значного спектра соціальних, економічних, підприємницьких, екологічних, інфраструктурних проблем на теренах вітчизняних прикордонних населених пунктів [45, с. 48].

Станом на 21 вересня 2018 р. у пошуковій базі Верховної Ради України зареєстровано понад 450 законодавчих документів, які регулюють відносини з Європейським союзом, чинними з яких є 233 нормативно-правові акти.

Висновки до розділу 1

Динамізм процесів у світогосподарській системі посилює міжнародну політичну та економічну інтеграцію країн, яка сприяє вирішенню актуальних проблем та виводить держави на якісно нові шляхи економічного, політичного і правового розвитку. Незважаючи на плюралізм інтеграційних мотивів країн з неоднаковим рівнем економічного розвитку, на сучасному етапі розвитку міжнародних економічних відносин вирішальною є тенденція до формування міждержавних інтеграційних об'єднань.

Інтеграція може бути обумовлена різними факторами і охоплює різні сфери суспільного життя. Основним фактором інтеграції виступає необхідність економічного співробітництва держав і усунення перешкод у всесвітньому товарообігу. Економічна інтеграція повинна розвиватися поступально відповідно до механізмів і законів економічної теорії та з урахуванням історичних особливостей держав. Кожному з етапів інтеграції відповідає певна форма економічної інтеграції.

Формою є сукупність правових механізмів, які супроводжують весь процес об'єднання. Основними формами економічної інтеграції є торговельні угоди, зони вільної торгівлі, митні союзи, спільний ринок, валютний союз, економічний союз. Основною відмінністю зазначених форм є ступінь інтеграції, тобто різниця у ступені об'єднання держав, обсязі переданих повноважень, порядку створення наднаціональних органів управління, механізмі прийняття і застосування рішень на рівні інтеграційного утворення тощо.

Залежно від рівня реального впливу на економічну політику країн-учасників, інтеграційні об'єднання прийнято поділяти на формальні (торговельні угоди, зони вільної торгівлі, митні союзи) та реальні (спільні ринки, валютні та економічні союзи).

Становлення та розвиток міждержавних економічних відносин в межах ЄС у сучасному його вигляді відбувалось впродовж майже п'ятдесяти років. За цей період інтеграційне об'єднання пройшло усі стадії розвитку від торговельних угод до економічного союзу. З 2013 р. членами ЄС є 28 європейських країн. Європейська валютна система діє у 19 країнах ЄС. У 2018 р. кандидатами на вступ до ЄС визнано ще 7 країн.

Відносини з ЄС є ключовим пріоритетом зовнішньої політики України та водночас стимулом внутрішніх трансформацій в Україні. Стратегічний характер партнерства з Україною підтверджений спільними документами. Єдність стратегічних цілей обох сторін полягає у забезпеченні їх взаємовигідного динамічного і поступального розвитку на основі демократичних цінностей, формуванні системи стабільності і безпеки у східноєвропейському регіоні.

Після ратифікації у 2014 р. Угоди про асоціацію між Україною та ЄС дозволило створити зону вільної торгівлі, що забезпечує перехід до принципово нового етапу на шляху європейської інтеграції України як у політичному, так і в економічному вимірах. Впровадження безвізового режиму між Україною та ЄС з 2017 р. означає практичне поширення на Україну «чотирьох свобод» переміщення товарів, послуг, капіталів, людей, які складають основу функціонування ЄС.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНА – ЄС

2.1. Загальна характеристика експортно-імпортних операцій товарами та послугами між Україною та ЄС

Зовнішня торгівля по праву є однією з основних складових зовнішньоекономічних зв'язків держави.

Основні індикатори розвитку зовнішньої торгівлі товарами між Україною та країнами ЄС за 2013-2017 рр. та I півріччі 2018 р. представлені на рис. 2.1.

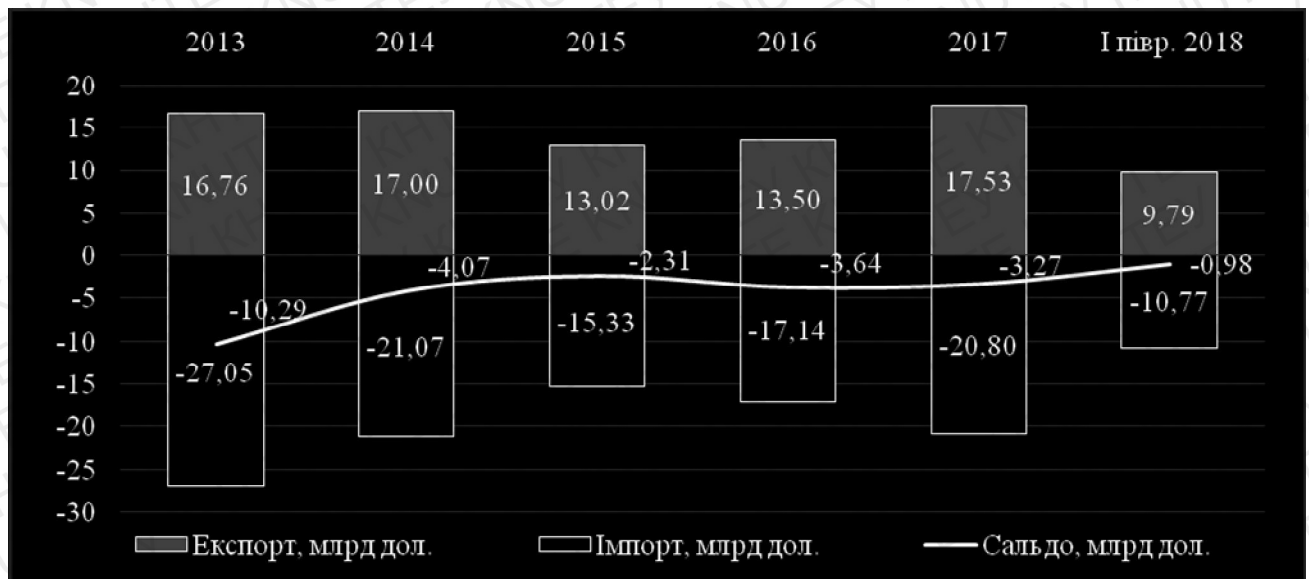

Рис.2.1. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами між Україною та країнами ЄС, млрд. дол.

Джерело: побудовано автором за даними [46].

Аналізуючи наведені дані, необхідно зазначити, що спостерігається негативне сальдо зовнішньої торгівлі товарами. Відтак, Україна у торгівлі товарами з країнами ЄС виступає нетто-імпортером. Найбільше від'ємне значення балансу операцій з товарами України та ЄС впродовж аналізованого періоду було зафіксовано у 2013 р.

У 2017 р. експорт товарів до країн ЄС становив 17,53 млрд дол. США, що на 29,9% більше порівняно з 2016 р., імпорт – відповідно 20,8 млрд дол. та збільшився на 21,3%. Негативне сальдо становило 3266,0 млн дол. (–3644,5 млн дол. у 2016 р.). На формування негативного сальдо вплинула торгівля окремими товарними групами: механічні машини (–2520,8 млн дол.), палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки (–2511,6 млн дол.), засоби наземного транспорту, крім залізничного (–2134,4 млн дол.).

У I півріччі 2018 р. експорт товарів до країн ЄС становив 9,8 млрд дол. США і збільшився порівняно з I півріччям 2017 р. на 19,2%, імпорт – 10,8 млрд дол. та збільшився на 12,4%. Негативне сальдо становило 977,4 млн дол. (у I півріччі 2017р. також негативне – 1360,1 млн дол.) [47].

У загальному обсязі зовнішньоторговельних операцій частка країн ЄС зростає, про що свідчить динаміка у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка частки експортно-імпортних операцій з товарами між Україною та країнами ЄС у 2013-2018* рр.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
Частка експорту до ЄС у загальному експорті, %	26,47	31,54	34,14	37,12	40,53	42,09
Частка імпорту з ЄС у загальному імпорті, %	35,14	38,71	40,86	43,67	41,93	41,55
<i>Довідково:</i>						
Експорт України всього, млрд дол.	63,31	53,90	38,13	36,36	43,26	23,26
Імпорт України всього, млрд дол.	76,96	54,43	37,52	39,25	49,61	25,92

* - дані за I півріччя.

Джерело: [46].

У загальному обсязі частка країн ЄС порівняно з 2016 р. збільшилась і становила в експорті 40,5%, в імпорті – 41,9% (за 2016 р. відповідно 37,1% і 43,7%). За період 2013-2017 рр. відбулась переорієнтація у експорті на 14% та на 6,8% у імпорті товарів. У загальному обсязі зовнішньоторговельних операцій

у I півріччі 2018 р. частка країн ЄС становила в експорті 42,1%, в імпорті – 41,5%.

У товарній структурі експортних операцій найбільші обсяги до країн ЄС складав експорт продукції агропромислового комплексу та харчової промисловості – 32,2% від загального обсягу експорту у 2017 р. та 25,8% у I півріччі 2018 р., недорогоцінні метали та вироби з них – 21,4% та 24,4% відповідно, у т.ч. чорні метали та вироби з них – 20,2% та 23,1% відповідно, механічні та електричні машини – 14,2% та 15,2% відповідно. Серед товарів АПК та харчової промисловості найбільша частка експорту припадала на зернові культури – 30,3% від загального обсягу товарів АПК (у т.ч. кукурудза – 25,1%, пшениця – 3,9%), жири та олії тваринного або рослинного походження – 26,1% (олія соняшникова – 23,6%), насіння і плоди олійних рослин – 19,4%.

Динаміку товарної структури експортних операцій України та країн ЄС наведено на рис. 2.2.

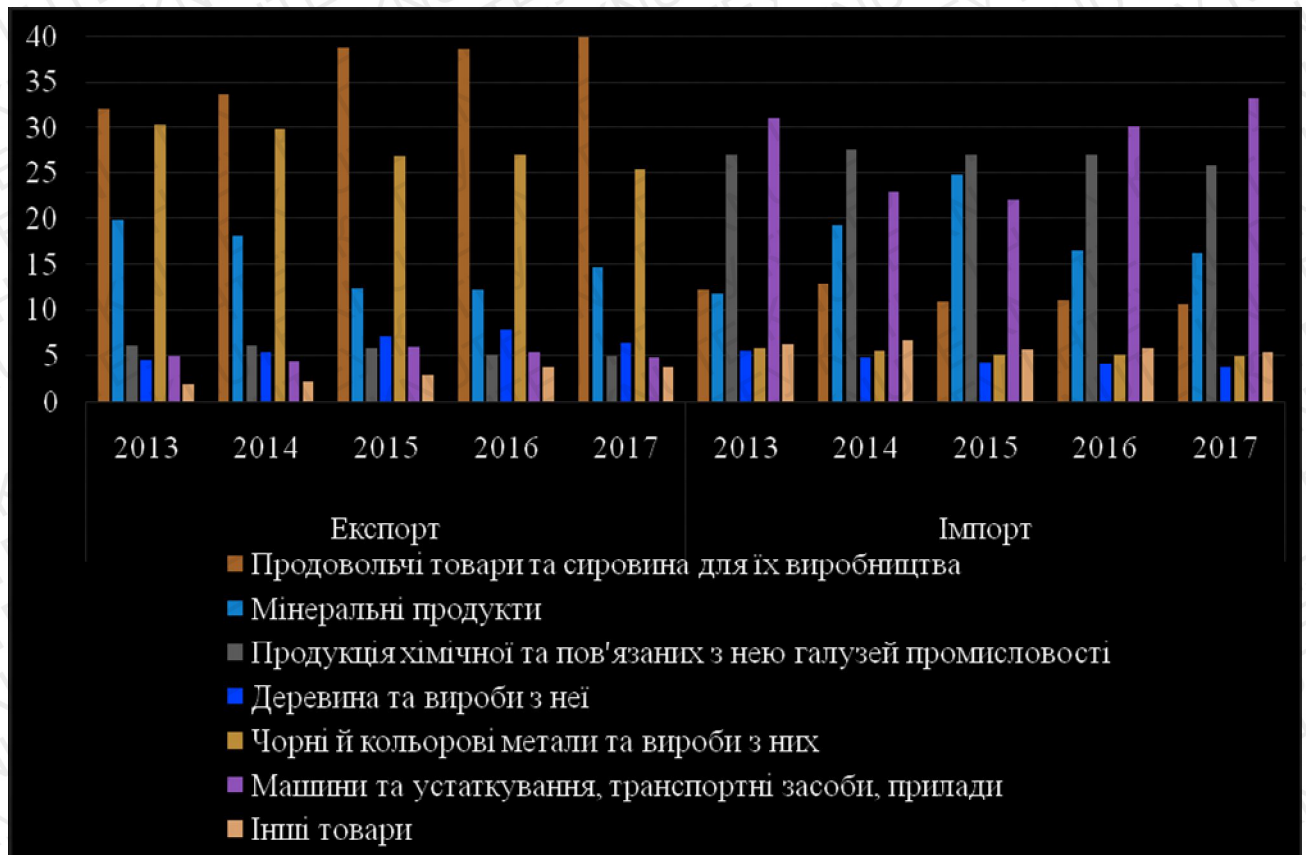

Рис. 2.2. Динаміка товарної структури експорту України до країн ЄС, %

Джерело: побудовано за даними [48].

У товарній структурі імпорتنих операцій найвагоміші обсяги імпорту із країн ЄС склали механічні та електричні машини – 21,8% від загального обсягу імпорту у 2017 р. та 22,3% у I півріччі 2018 р., продукція хімічної промисловості – 17,2% та 19,2% відповідно, мінеральні продукти – 15,0% та 11,0% відповідно, засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби – 10,8% та 9,9% відповідно, товари АПК та харчової промисловості – 9,8% та 10,7% відповідно. Серед мінеральних продуктів найбільша частка імпорту припадала на газ природний – 61,4%.

У табл. 2.2 наведено топ – 3 країн призначення та постачання товарів між Україною та країнами ЄС.

Таблиця 2.2

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами України з топ-3 країнами ЄС

Країна	Експорт товарів, тис. дол.	Частка в експорті до ЄС, %	Країна	Імпорт товарів, тис. дол.	Частка в імпорті з ЄС, %
2017					
Польща	2724589,7	15,5	Німеччина	5445028,2	26,2
Італія	2469477,2	14,1	Польща	3453816,5	16,6
Німеччина	1754185,7	10,0	Італія	1625007,3	7,8
Разом	6948252,7	39,6	Разом	10523852,0	50,6
2016					
Польща	2200010,1	16,3	Німеччина	4318445,9	25,2
Італія	1929575,6	14,3	Польща	2693326,6	15,7
Німеччина	1423735,2	10,5	Франція	1530515,3	8,9
Разом	5553320,9	41,1	Разом	8542287,7	49,8
2015					
Італія	1979843,6	15,2	Німеччина	3975626,5	25,9
Польща	1977329,6	15,2	Польща	2324048,2	15,2
Німеччина	1328677,4	10,2	Угорщина	1608536,1	10,5
Разом	5285850,6	40,6	Разом	7908210,8	51,6
2014					
Польща	2644656,8	11,6	Німеччина	5361520,6	25,4
Італія	2468270,5	11,6	Польща	3070819,6	14,6
Німеччина	1590590,3	7,8	Італія	1508974,1	7,2
Разом	6703517,6	31,1	Разом	9941314,3	47,2

Продовження Таблиці 2.2

2013					
Польща	2547824,0	11,8	Німеччина	6772826,8	25,0
Італія	2357645,1	11,8	Польща	4074248,0	15,1
Німеччина	1603753,9	7,9	Італія	2086652,5	7,7
Разом	6509223,0	31,5	Разом	12933727,3	47,8

Джерело: складено за даними [46].

Найбільші експортні поставки товарів впродовж 2013-2017рр. здійснювались до Італії, Німеччини та Польщі. У підсумку на ці три країни припадало 30-40% товарного експорту з України в країни ЄС.

У 2017 р. найбільші експортні поставки здійснювались до Польщі – 15,5% від загального обсягу експорту до країн ЄС (чорні метали, електричні машини, руди, шлак і зола), Італії – 14,1% (чорні метали, зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження), Німеччини – 10,0% (електричні машини, насіння і плоди олійних рослин, одяг та додаткові речі до одягу, текстильні), Нідерландів – 9,6% (зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження, насіння і плоди олійних рослин), Угорщини – 7,6% (електричні машини, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, руди, шлак і зола), Іспанії – 7,2% (зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження, сіль; сірка; землі та каміння), Румунії – 4,8% (чорні метали, руди, шлак і зола, електричні машини) та Чехії – 4,1% (руди, шлак і зола, електричні машини, чорні метали).

Найбільші експортні поставки у I півріччі 2018 р. здійснювались до Польщі – 16,8% від загального обсягу експорту до країн ЄС, Італії – 15,1%, Німеччини – 9,5%, Угорщини – 8,5%, Нідерландів – 7,7%, Іспанії – 6,3%, Румунії – 4,9% та Словаччини – 4,6%.

Проти 2016 р. обсяг експорту товарів серед найбільших країн-партнерів збільшився до Нідерландів – на 68,4%, Італії – на 28,0%, Чехії – на 27,5%,

Угорщини – на 26,0%, Іспанії – на 25,4%, Польщі – на 23,8%, Німеччини – на 23,2% та Румунії – на 17,4%.

У дослідженні Мазур М.В. та Сіренко К.В. здійснено аналіз рівня концентрації експорту України [49]. Впродовж 2013-2017 рр. за допомогою показників індексу Хіршмана та коефіцієнта концентрації CR-4 (характеризує ступінь залежності обсягів експорту України від кон'юнктури на світових чи регіональних ринках цих товарів або товарних груп) у експорті до країн ЄС виявлено такі особливості (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка індексів концентрації експорту з України в ЄС у 2013-2017 рр.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Індекс Хіршмана	0,377	0,381	0,375	0,374	0,373
CR-4	0,654	0,664	0,650	0,666	0,655

Джерело: [49].

Для торгівлі з країнами Європейського Союзу коефіцієнт концентрації CR-4 зріс несуттєво з 65,4% у 2013 р. до 65,5% у 2017 р., що свідчить про наявність тенденції до збільшення ступеня концентрації експорту в Україні. Щодо динаміки індексу Хіршмана за цей період, то вона була відносно стабільна, а значення цього показника (0,37-0,38) свідчать про помірний рівень концентрації експорту.

Найбільші імпорتنі поставки товарів впродовж 2013-2014 рр. та у 2017 р. здійснювались до Італії, Німеччини та Польщі, у 2015-2016 рр. до топ-3 країн імпорту увійшли Угорщина та Франція відповідно. Лідером з імпорту залишається Німеччина. У підсумку на ці три країни припадало 47-51% товарного імпорту в Україну з країн ЄС.

Найбільші імпорتنі поставки серед країн ЄС у 2017 р. здійснювались із Німеччини – 26,2% від загального обсягу імпорту (механічні машини, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, засоби наземного транспорту, крім

залізничного), Польщі – 16,6% (палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, механічні машини, пластмаси, полімерні матеріали), Італії – 7,8% (механічні машини, фармацевтична продукція, електричні машини), Франції – 7,5% (різноманітна хімічна продукція, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, засоби наземного транспорту, крім залізничного), Угорщини – 5,5% (електричні машини, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, пластмаси, полімерні матеріали), Чехії – 4,2% (механічні машини, електричні машини, засоби наземного транспорту, крім залізничного) та Великої Британії – 3,8% (засоби наземного транспорту, крім залізничного, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, механічні машини).

Найбільші імпорتنі поставки у I півріччі 2018 р. серед країн ЄС здійснювались з Німеччини – 26,4% від загального обсягу імпорту до країн ЄС, Польщі – 15,9%, Італії – 8,2%, Франції – 6,9%, Угорщини – 5,4%, Чехії – 4,3% та Великої Британії – 3,8%.

Порівняно з показниками у 2016 р. обсяг імпорту товарів серед найбільших країн партнерів збільшився з Угорщини на 43,7%, Чехії на 32,8%, Польщі на 28,2%, Німеччини на 26,1%, Італії на 19,6% та Великої Британії на 12,6%. У 2017 р. обсяги експорту послуг до країн ЄС становив 3452,7 млн дол. США і збільшився порівняно з 2016р. на 14,9%, імпорт – відповідно 2532,5 млн дол. та збільшився на 4,6%. Позитивне сальдо становило 920,2 млн дол. (у 2016 р. також позитивне 583,3 млн дол.). На позитивне сальдо найбільше вплинули окремі види послуг: з переробки матеріальних ресурсів (додатне сальдо 844,7 млн дол.), транспортні (595,6 млн дол.), у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні (399,4 млн дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 1,36 (у 2016 р. – 1,24).

Індикатори розвитку зовнішньої торгівлі послугами між Україною та країнами ЄС у 2013-2018 рр. представлені на рис. 2.3.

Рис.2.3. Динаміка зовнішньої торгівлі послугами між Україною та країнами ЄС, млрд. дол.

Джерело: побудовано автором за даними [46].

З 2014 р. у зовнішній торгівлі послугами з країнами ЄС Україна виступає нетто-експортером, про що свідчить додатне сальдо торговельних операцій. У загальному обсязі зовнішньоторговельних операцій з послугами частка країн ЄС зростає, про що свідчить динаміка у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка частки експортно-імпортних операцій з послугами між Україною та країнами ЄС у 2013-2018* рр.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
Частка експорту до ЄС у загальному експорті, %	29,48	34,65	30,07	31,20	33,05	35,12
Частка імпорту з ЄС у загальному імпорті, %	55,99	49,41	49,79	45,65	47,26	50,68
<i>Довідково</i>						
Експорт України всього, млрд дол.	14,23	11,52	9,74	9,63	10,45	5,38
Імпорт України всього, млрд дол.	7,52	6,37	5,52	5,30	5,36	2,55

* - дані за I півріччя.

Джерело: [46].

Частка експорту послуг країнам ЄС у загальному обсязі експорту послуг України у 2017 р. складала 33,05%, імпорту – 47,26% (у 2016 р. відповідно 30,5%

та 45,5%). У I півріччі 2018 р. відповідні показники становили 35,1 та 50,7% відповідно.

Серед країн ЄС найбільші обсяги експорту послуг у 2017 р. надавалися Великій Британії – 16,9% від загального обсягу експорту послуг країнам ЄС (транспортні послуги, у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні, ділові, послуги з переробки матеріальних ресурсів), Німеччині – 15,6% (послуги з переробки матеріальних ресурсів, транспортні послуги, у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні, ділові), Польщі – 8,6% (послуги з переробки матеріальних ресурсів, транспортні послуги, у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні, ділові).

У I півріччі 2018 р. найбільші обсяги послуг надавалися Німеччині – 15,1% від загального обсягу експорту послуг країнам ЄС, Великій Британії – 14,9%, Польщі – 9,1%, Кіпру – 8,2%, Угорщині – 5,2% та Австрії – 5,1%. У табл. 2.5 наведено топ – 3 країн призначення та постачання послуг між Україною та країнами ЄС.

Таблиця 2.5

Зовнішня торгівля послугами України
з топ-3 країнами ЄС у I півріччі 2018 р.

Країна	Експорт			Країна	Імпорт			Сальдо, млн дол. США
	млн дол. США	у % до I півріччя 2017	у % до загального обсягу		млн дол. США	у % до I півріччя 2017	у % до загального обсягу	
Німеччина	284,8	116,5	5,3	Велика Британія	224	109,7	8,8	58,4
Велика Британія	282,0	113,6	5,2	Німеччина	145	108,4	5,7	139,6
Польща	172,0	134,7	3,2	Кіпр	108	126,4	4,2	87,1
Разом	738,8	-	13,7		477	-	18,7	285,1
<i>Довідково:</i>								
Країни ЄС	1888,9	121,2	35,1		1293,1	120,9	50,7	595,8

Джерело: [50].

Найбільші обсяги експорту країнам ЄС припадали на транспортні послуги – 37,2% від загального обсягу експорту послуг до країн ЄС (повітряний – 38,0% від загального обсягу цих послуг, залізничний – 20,6%, автомобільний – 16,2% та морський – 15,6%), з переробки матеріальних ресурсів – 24,5% (для переробки товарів з метою реалізації за кордоном – 97,9%), у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні – 18,9% (комп'ютерні – 73,6%, інформаційні – 14,5% та ділові – 12,7% (професійні та консалтингові – 48,6%).

Серед країн ЄС найбільші обсяги імпорту послуг були отримані від Великої Британії – 19,2% від загального обсягу імпорту послуг країн ЄС (транспортні послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю, ділові, роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності, у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні), Німеччини – 14,1% (транспортні послуги, ділові, у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні, послуги, пов'язані з подорожами), Кіпру – 9,2% (послуги, пов'язані з подорожами, з фінансовою діяльністю, роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності, транспортні, ділові).

У I півріччі 2018 р. серед країн ЄС найбільші обсяги послуг були отримані від Великої Британії – 17,3% від загального обсягу імпорту послуг від країн ЄС, Німеччини – 11,2%, Кіпру – 8,4%, Польщі – 6,6% та Ірландії – 6,4%.

Найбільшу частку в загальному обсязі імпорту послуг від країн ЄС у 2017 р. склали транспортні послуги – 27,1% від загального обсягу імпорту послуг країн ЄС (повітряний – 45,8% від загального обсягу цих послуг, морського – 16,3%, автомобільного – 15,1%), ділові – 17,6% (професійні та консалтингові – 57,0%), послуги, пов'язані з подорожами – 12,4%, та роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності – 12,2%. У I півріччі 2018 р. найбільшу частку в загальному обсязі імпорту послуг від країн ЄС становили транспортні послуги – 26,8% від загального обсягу імпорту послуг від країн ЄС, ділові – 22,6%, послуги, пов'язані з подорожами, – 12,5%, роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності,

– 12,1% та послуги у сфері телекомунікації, комп’ютерні та інформаційні – 10,1%.

2.2 Дослідження інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС

Ефективним інструментом досягнення Україною стратегічних цілей є залучення досвіду у сфері іноземного інвестування країн-членів ЄС. Залучення досвіду країн ЄС в інвестиційній сфері є одним із головних чинників стабілізації та економічного розвитку України, а також можливістю наблизитися ще на один крок до європейської інтеграції.

На вагомість інвестування країн-членів ЄС для економічного розвитку України вказують дані табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка частки прямих інвестицій (акціонерного капіталу)
з країн ЄС в Україну та з України в ЄС на 1 січня 2013-2018 рр.,
% у загальному обсязі прямих інвестицій

Напрямок	2013	2014	2015	2016	2017	2018
З країн ЄС	79,6	76,4	76,2	73,0	69,9	79,1
У країни ЄС	93,6	92,4	95,1	96,8	96,4	99,8

Джерело: складено та розраховано за даними [51].

Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України з країн ЄС станом на початок 2018 р. склав 79,1 % загального обсягу інвестицій в Україну, а в країни ЄС – 99,8% загального обсягу інвестицій з України.

Інвестиції приносять в економіку не лише фінансові ресурси, а й міжнародний досвід корпоративного управління, спонукають компанії до впровадження міжнародних стандартів якості, обліку тощо. У такому разі спрацьовує ефект синергії, який проявляється у покращенні доступу до іноземного капіталу та підвищенні продуктивності за рахунок ноу-хау та зв’язків інвесторів, часто транснаціональних компаній.

За результатами розрахунків Німецької консультативної групи та Інституту економічних досліджень та політичних консультацій у 2016 р. 4,6% підприємств в Україні мали у своїй основі іноземний інвестиційний ресурс [52, с. 16]. Для таких підприємств характерна вдвічі вища продуктивність праці та результативність виробництва, порівняно з іншими українськими підприємствами. На них працювало 20,4% найманих працівників, для яких рівень оплати праці на 57% вищий, ніж на підприємствах без іноземних інвестицій [52, с. 57-58]. Їм належало 24,0% основних засобів, вони створили 34,9% ВДВ та сплатили 29% соціальних внесків. Авторами встановлено, що прямі іноземні інвестиції мають великий позитивний вплив на економіку України [52]. Хоча досить мало українських підприємств повністю або частково належать іноземним інвесторам, ці підприємства в середньому набагато більші та продуктивніші, ніж суто вітчизняні компанії, і платять вищу заробітну плату. Збільшення надходжень ПІІ в Україну сприятиме швидшому зростанню української економіки та підвищенню рівня життя за рахунок вищої заробітної плати українських працівників.

ЄС давно став лідером з увезення прямих іноземних інвестицій в Україну. За останніми даними сукупний обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених з початку інвестування в економіку України, становив 42,8 млрд дол. інвестицій.

До десятки основних країн-інвесторів в економіку України на 31.12.2017 р. входять сім держав ЄС: Кіпр – 10,0 млрд дол. США (32% загальної суми ПІІ та 42% суми ПІІ, внесених з ЄС), Нідерланди – 6,3 млрд дол., Велика Британія - 2,2 млрд дол., Німеччина – 1,8 млрд дол., Франція – 1,4 млрд дол., Австрія – 1,3 млрд дол. та Люксембург – 0,9 млрд дол. США.

Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України з країн ЄС на 31.12.2017 р. становив 27,5 млрд дол. США та на 1.01.2018 р. – 31,6 млрд. дол. США [53].

Динаміку інвестиційного внеску резидентів ЄС у економіку України наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з країн ЄС в Україну
на 1 січня 2013-2018 рр., млн дол.

Країна	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Усього	41 132,3	41 032,8	31 046,9	26 405,6	26 203,6	31599,8
Кіпр	15 907,7	17 725,6	12 769,4	10 239,5	9 690,1	8932,2
Нідерланди	8 727,6	9 007,5	6 986,7	6 184,7	5 948,4	6392,4
Велика Британія	2 496,9	2 768,2	2 153,4	1 790,3	2 008,7	1954,0
Німеччина	4 496,3	2 908,4	2 105,2	1 598,2	1 584,6	1682,6
Франція	1 510,3	1 520,5	1 394,6	1 305,4	1 294,5	723,3
Австрія	2 476,9	2 314,0	1 648,7	1 559,8	1 268,2	1025,5
Люксембург	559,5	555,8	398,8	363,9	964,2	515,8
Польща	897,2	819,8	808,6	758,3	764,4	570,3
Угорщина	684,3	685,9	593,2	614,9	770,1	511,1
Швеція	1 084,4	439,3	360,2	328,9	322,1	353,6
Інші країни ЄС	2 291,2	2 287,8	1 828,1	1 661,7	1 588,3	1 682,5
<i>Довідково:</i>						
Усього в Україні	51 705,3	53 704,0	40 725,4	36 154,5	37 513,6	39933,4

Джерело: складено за даними [51].

У 2016-2017 рр. наявне падіння обсягів іноземного інвестування резидентами ЄС. Головною причиною цього є девальвація національної валюти, що призвела до переоцінки вартості гривневих активів.

Головними країнами-інвесторами, на які припадає 78,6% загального обсягу інвестицій з ЄС у 2017 р., є Кіпр –10,0 млрд дол. (36,4% загального обсягу інвестицій з країн ЄС), Нідерланди – 6,3 млрд дол. (22,9%), Велика Британія – 2,2 млрд дол. (7,9%), Німеччина – 1,8 млрд дол.

До найбільших країн-інвесторів у I півріччі 2018 р., на які припадає 73,5% загального обсягу надходжень прямих інвестицій із країн ЄС, належать Кіпр – 219,0 млн дол., Нідерланди – 207,7 млн дол., Австрія – 58,7 млн дол. та Польща – 54,1 млн дол.

У I півріччі 2018 р. в економіку України інвесторами з країн ЄС вкладено 0,73 млрд дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу), що складає 58,3% від загального обсягу надходжень в Україну [51].

Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України з країн ЄС на 1 липня 2018р. становив 25,03 млрд дол., що складає 76,7% від загального обсягу.

Значні обсяги прямих інвестицій із країн ЄС зосереджено на підприємствах промисловості (30,7%). В установах фінансової та страхової діяльності акумульовано 20,4% прямих інвестицій, у підприємствах оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів та мотоциклів – 11,0%, в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, – 10,5%.

Основними секторами української економіки для кіпрських капіталовкладень на 1 жовтня 2017 р. є підприємства промисловості, у які інвестовано 26,4% загального обсягу інвестицій із країни, фінансових та страхових установ – 18,8%, організацій, що здійснюють операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям – 16,6%. В Україні зареєстровано декілька десятків постійних представництв кіпрських компаній (переважно юридичні компанії та девелопери).

З Нідерландів станом на 1 жовтня 2017 р. основна частина прямих інвестицій була спрямована в переробну промисловість – 12,5 млрд дол., або 22,7% загального обсягу інвестицій із країни, у сектор інформації та телекомунікацій – 1,7 млрд дол. або 26,4%. Такий обсяг інвестицій пояснюється присутністю в Україні понад 300 нідерландських компаній, зокрема ПАТ «Сан Інбев Україна» (виробництво алкогольних напоїв), ТОВ «Луї ДрейфусКомодітіз Україна Лтд» (експорт зернових), ПАТ «ІНГ Банк Україна» (банківський сектор).

З Великої Британії станом на 1 жовтня 2017 р. основна частина прямих інвестицій була спрямована у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 0,6 млрд дол. або 28,7% загального обсягу інвестицій із країни, у текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – 0,5 млрд дол. або 21,2%, до фінансових та страхових

установ – 0,4 млрд дол. або 17,8%. Найбільшими британськими компаніями, які здійснюють свою діяльність в Україні, є ТОВ «Альянс холдинг» (управляє АЗС Shell) (реалізація нафтопродуктів), ПрАТ «А/Т тютюнова компанія «В.А.Т.-Прилуки» (виробництво та реалізація цигарок), ТОВ «Тедіс Україна» (продаж тютюнових виробів).

Німецькі інвестори найбільш зацікавлені у таких сферах, як металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування, на яке припадало станом на 1 жовтня 2017 р. 0,6 млрд дол. або 32,9% загального обсягу інвестицій із країни, виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції – 0,3 млрд дол. або 13,9%, оптову та роздрібну торгівлю – 0,2 млрд дол. або 11,4%. Найбільшими німецькими компаніями, які здійснюють свою діяльність в Україні, є ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» (рітейл), АТ «ПроКредит Банк» (банківський сектор), Леопі (виробництво кабельних мереж для автомобільної промисловості).

За обсягом прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку України, Франція посідає восьме місце серед інших країн. З Франції станом на 1 жовтня 2017 р. основна частина прямих інвестицій була спрямована до фінансових та страхових установ – 0,9 млрд дол. або 64,5% загального обсягу інвестицій із країни. Найбільшими французькими компаніями, які здійснюють свою діяльність в Україні, є ПАТ «КредіАґрікольБанк» та АТ «УкрСиббанк» (банківський сектор), ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» (рітейл).

Інвесторами з Австрії найбільше інвестицій внесено до фінансових установ – 43,8% загального обсягу інвестицій із країни, до підприємств промисловості – 19,6% та оптову й роздрібну торгівлю – 12,1%. Найбільшими австрійськими компаніями, які здійснюють свою діяльність в Україні, є АТ «Райффайзен Банк Аваль» (банківський сектор), УСК «Княжа ВієннаІншуранс Груп», СК «ГравеУкраїна», СК «Українська страхова група», ПрАТ Страхова компанія «УНІКАЖиття», СК «Глобус» (страховий сектор), ТОВ «Порше Україна» (дистрибуція). Крім того, упродовж 2019-2020 рр.

компанія HeadInternationalGmbH збудує в Україні найбільший завод компанії із виробництва гірськолижного обладнання. Кількість нових робочих місць на початковому етапі становитиме близько 300, а з 2022 р. – до 1 тис. осіб. Вартість проекту становить 80 млн євро.

З Люксембургу станом на 1 жовтня 2017 р. основна частина прямих інвестицій була спрямована до фінансових та страхових установ – 0,6 млрд дол. або 63,8% загального обсягу інвестицій із країни. Найбільшими компаніями, які здійснюють свою діяльність в Україні, є АТ «Альфа-Банк» та АТ «Укрсоцбанк» (банківський сектор).

Інвесторами з Польщі найбільше інвестицій внесено до фінансових установ 43,6% загального обсягу інвестицій із країни або 0,3 млрд дол., до підприємств оптової та роздрібної торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 10,4% або 0,08 млрд дол., металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування – 10,1% або 0,08 млрд дол. Найбільшими польськими компаніями, які здійснюють свою діяльність в Україні, є ПАТ «Кредобанк», ПАТ «Ідея-банк» (банківський сектор), ПрАТ СК «ПЗУ Україна страхування життя», СК «PZU Україна» (страховий сектор), «LPP S.A.» (ритейлер Reserved). Найбільші інвестиційні проекти в Україні за участю польського капіталу: фабрика будівельної кераміки «Церсаніт», деревообробний завод «Барлінек», меблева фабрика «Новий Стиль», фабрика упаковки «Кен-Пак», фабрика автозапчастин «Інтер-Гроклін», завод металообробки «Полімекс-Мостосталь», підприємство з виробництва фарб «Снежжа-Україна» тощо.

З Угорщини основна частина прямих інвестицій станом на 1 жовтня 2017 р. була спрямована у діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 0,3 млрд дол. або 38,4% загального обсягу інвестицій із країни. Найбільш відомою компанією, яка здійснює свою діяльність в Україні, є АТ «ОТП Банк» (банківський сектор).

Інвесторами з Швеції найбільше інвестицій внесено до підприємств оптової та роздрібної торгівлі – 19,5% загального обсягу інвестицій із країни

або 0,07 млрд дол., машинобудування – 11,7% або 0,04 млрд дол. В Україні зареєстровано понад 100 підприємств зі шведським капіталом, зокрема це компанії «Ericsson», «Вольво», «Сканія», «TetraPak», «СаузернФуд», «ІКЕА» (рітейл), «Н&М» (одяг) тощо. Шведські компанії «EcoEnergy» і «BiogasProm» у 2017 р. підписали меморандум про співпрацю у сфері утилізації побутових відходів з певними містами України, із загальною сумою інвестицій у розмірі 700 млн євро. Проект повинен окупитися завдяки вторинній переробці скла та паперу, виробництва біогазу, теплової енергії та електроенергії з відходів.

Незважаючи на спад інвестиційної активності у 2013-2016 рр., Україна для європейських інвесторів покращила свою привабливість. Про це свідчить зростання Індексу інвестиційної привабливості України за версією топ-менеджерів членських компаній Європейської Бізнес Асоціації. У 2018 р. показник склав 3,03 балів за 5-бальною шкалою Лайкерта. Вперше з 2011 р. індекс покинув негативну площину у 2017 р. з показником 3,15 балів [54].

Одним з основним форматів інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС є взаємодія з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ). Пріоритетними сферами кредитної діяльності ЄІБ в Україні є фінансування проектів у сфері інфраструктури, розвитку приватного сектору, боротьби зі змінами клімат.

З 2015 р. в Україні реалізується проект «Надзвичайна кредитна програма для України», який передбачає фінансування відновлення муніципальної інфраструктури територій, постраждалих в наслідок військових дій і перебувають під контролем української сторони (сума позики – 200 млн євро) [55].

15 липня 2015 р. Верховна Рада України ратифікувала підписані з ЄІБ фінансові угоди щодо модернізації магістрального газопроводу «Уренгой-Помари-Ужгород» (сума позики – 150 млн євро) та проекту «Основний кредит для малих і середніх підприємств і компаній із середнім рівнем капіталізації» (сума позики – 400 млн. євро).

У 2018 р. Україна та Європейський інвестиційний банк підписали угоди щодо фінансування:

- підвищення безпеки на українських дорогах у сумі 75 млн євро[56];

- підвищення надійності підстанцій у сумі 211 млн євро.

Підписані угоди дозволять залучити кредитні кошти ЄІБ, які надаються під державні гарантії на тривалий термін (15 років) із низькими відсотковими ставками. Метою проекту «Програма підвищення надійності підстанцій» є підвищення ефективності та надійності роботи ОЕС України для її інтеграції з мережею системних операторів передачі електроенергії Європи (ENTSO-E) шляхом заміни застарілого обладнання та автоматизації підстанцій південно-східного регіону України.

У 2014-2018 рр. найбільший обсяг коштів ЄІБ (760 млн євро) був спрямований на підтримку малих та середніх підприємств та компаній із середнім рівнем капіталізації. Також значні суми отримали аграрний сектор (664 млн євро), муніципальна інфраструктура (600 млн євро) та енергетика (593 млн євро). Дещо менше кредитів отримали муніципальний транспорт (360 млн євро), транспорт (356 млн євро) та освіта (120 млн євро) [57, с. 33].

Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з України в економіці країн ЄС на 01.01.2017 р. склав 6,1 млрд дол. та на 01.01.2018 р. – 6,3 млрд дол. Динаміку інвестиційного внеску резидентів України до економік ЄС наведено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з України в економіці країн ЄС на 1 січня 2013-2018 рр., млн дол.

Країна	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Усього	6 150,1	6 192,3	6 138,8	6 111,0	6 115,1	6304,6
Кіпр	5 917,6	5 925,1	5 926,1	5 923,7	5 930,5	5932,5
Латвія	95,5	98,6	85,0	69,8	68,4	56,1
Угорщина	4,2	17,3	16,0	14,6	14,9	18,5
Інші країни ЄС	132,8	151,3	111,7	102,9	101,3	297,5
<i>Довідково:</i>						
Усього з України	6 568,1	6 702,9	6 456,2	6 315,2	6 346,3	6317,3

Джерело: складено за даними [51].

Кіпр залишається беззаперечним лідером серед країн-реципієнтів прямих іноземних інвестицій з України. На його території зареєстровано декілька тисяч

юридичних осіб у формі акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, трастів тощо з українським капіталом, а також функціонує філія ПАТ КБ «ПриватБанк» на Кіпрі.

Найбільші обсяги інвестицій у 2018р. спрямовано до Кіпру – 5,9 млрд дол. (97,4% загального обсягу інвестицій в країни ЄС). Переважна частина українських інвестицій до Кіпру спрямована в операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям, в Латвії – в операції з установами фінансової діяльності, у Польщі – в операції з підприємствами торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку. Найвагомішими українськими інвестиційними проектами в Польщі є: металургійний комбінат «Гута Ченстохова» (інвестор - «ІСД»), суднобудівельний завод «Сточне Гданське» (інвестор - «ІСД»), «Гута Покуй» (інвестор - «Приват»), завод освітлювальних приладів «Геліос» (інвестор – «Іскра»), плодопереробний завод «Т.В.FruitDwikozy» (інвестор - компанія «Т.В.Fruit» (власник торговельної марки «Яблуневий дар»), Мазовецький сироварний завод «Ostrowia» (інвестор - Група компаній «Milkiland»).

Обсяг вкладень прямих інвестицій (акціонерного капіталу), що здійснили підприємства-резиденти України в економіку країн ЄС у I півріччі 2018р., становив 0,8 млн дол., або 99,8% загального обсягу вкладень з України. Найбільші обсяги вкладень прямих інвестицій у цей період були спрямовані до Чехії, Німеччини та Польщі.

Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з України в економіку країн ЄС на 1 липня 2018р. становив 6,09 млрд дол., що складає 96,3% від їх загального обсягу.

2.3 Оцінка ефективності торговельно-економічного співробітництва Україна – ЄС

Дослідження ефективності співробітництва може здійснюватися на макрота-мікрорівні. Для макроаналізу торговельно-економічних відносин доцільно розглянути динаміку експортно-імпортних операцій за якісними параметрами.

На мікрорівні індикаторами ефективності торговельно-економічного співробітництва слугують експертні оцінки щодо результатів діяльності.

Індикатором еквівалентності обміну слугує показник покриття експортом імпорту. Його динаміка представлена у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка коефіцієнту покриття експортом імпорту
між Україною та ЄС у 2013-2018* рр.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
Коефіцієнт покриття експортом імпорту товарів і послуг, %	67,04	86,69	88,18	84,35	89,95	96,84
Коефіцієнт покриття експортом імпорту товарів, %	61,96	80,70	84,90	78,74	84,30	90,92
Коефіцієнт покриття експортом імпорту послуг, %	99,61	126,77	106,47	124,09	136,34	146,07

* - дані за I півріччя.

Джерело: розраховано автором за даними [46].

Найнижче значення коефіцієнту покриття експортом імпорту товарів зафіксовано у 2013 р. на рівні 62%, а найвище – у 2015 р. на рівні 84,9%. Мінімальне значення коефіцієнту покриття експортом імпорту послуг зафіксовано у 2013 р. на рівні 99,6%, а найвище – у I півріччі 2018 р. на рівні 146,07%. Впродовж 2013-2018 рр. максимальне значення коефіцієнту покриття експортом імпорту зафіксовано у I півріччі 2018 р. на рівні 96,8%, мінімальне – у 2013 р. на рівні 67,0%. Слід відмітити покращення ситуації в аналізованому періоді, проте зовнішньоторговельний обмін між Україною та ЄС залишається нееквівалентним.

Порівняємо ціни експортно-імпортних операцій між Україною та ЄС. Ціна розрахована як відношення загальної вартості експорту / імпорту до його загальної кількості. Результати розрахунків представлено у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Динаміка цінових параметрів зовнішньої торгівлі товарами
між Україною та ЄС у 2013-2017 рр.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Ціна експорту, євро/кг	0,264	0,243	0,235	0,239	0,276
Ціна імпорту, євро/кг	0,464	0,524	0,677	0,573	0,603
Відношення цін, раз	0,57	0,46	0,35	0,42	0,46
Індекс умов торгівлі, раз	-	1,13	1,29	0,85	1,05
Довідково:					
Експорт, тис. т	52 642	56 513	54 656	54 975	60 581
Імпорт, тис. т	23 899	16 992	14 034	16 576	20 215

Джерело: розраховано автором за даними [58].

Умовна ціна експортної продукції зросла з 0,264 євро / кг у 2013 р. до 0,276 євро / кг у 2017 р., а імпорتنної продукції – з 0,464 євро / кг у 2013 р. до 0,603 євро / кг у 2017 р. Таким чином, українська продукція за досліджуваний період була майже удвічі дешевшою, ніж європейська. Це свідчить про нижчий ступінь переробки товарів, що експортуються. Проте, за індексом умов торгівлі простежується тенденція до зростання цін експортної продукції швидшими темпами, ніж імпорتنної продукції. Значення показника у 2017 р. становило 1,05 рази.

Якісною оцінкою торговельно-економічного співробітництва України та ЄС слугує аналіз торгівлі товарами за ступенем переробки продукції (сировина, напівфабрикати, готова продукція). Для цього використаємо дані з табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Топ-5 товарних груп зовнішньої торгівлі України та ЄС у 2017 р.

Експорт				Імпорт			
Група УКТЗЕД	кількість країн, од.	вартість, млрд дол.	частка в експорті до ЄС, %	Група УКТЗЕД	кількість країн, од.	вартість, млрд дол.	частка в імпорті з ЄС, %
72 чорні метали	28	3,19	18,19	27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	24	3,04	14,61

Продовження Таблиці 2.11

85 електричні машини	28	2,04	11,65	84 реактори ядерні, котли, машини	28	2,96	14,24
10 зернові культури	24	1,68	9,56	87 засоби наземного транспорту крім залізничного	27	2,17	10,44
26 руди, шлаки і зола	20	1,54	8,81	85 електричні машини	28	1,57	7,56
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	25	1,47	8,40	30 фармацевтична продукція	26	1,29	6,19
Разом		9,93	56,61			11,03	53,04

Джерело: складено та розраховано за даними [59].

У товарній структурі експорту до топ-5 товарних груп увійшли сировинні товари (4 групи) та готова продукція (1 група - електричні машини). Вони сформували 56,6% товарного експорту України до ЄС у 2017 р., з яких на сировинні товари припало майже 45% експорту. Нормальним вважається, коли сировинний експорт країни не перевищує третини від загального обсягу.

У товарній структурі експорту до ЄС у I півріччі 2018 р. наявні зміни у вигляді зміщення від продукції сільського господарства та харчової промисловості в бік інших промислових товарів, в першу чергу, виробів з металу, а також машин та обладнання. Це відбулось внаслідок скорочення експорту в ЄС двох ключових товарних позицій – кукурудзи та соняшникової олії, яке сталося на тлі нижчого минулорічного врожаю, тоді як експорт промислових товарів продовжував зростати.

Найдинамічніше зростав експорт металевих виробів, зокрема напівфабрикатів з вуглецевої сталі (з масовою часткою вуглецю менш як 0,25%), експорт яких збільшився на понад 50% і які зараз займають третє місце (5%) за вартістю експорту в переліку ключових експортних товарів на рівні 6 знаків УКТ ЗЕД [60].

Також стабільно збільшується експорт різноманітних машин та обладнання в ЄС. Зокрема, експорт комплектів для свічок запалювання у I півріччі 2018 р. зріс на 24% та посів друге місце за вартістю експорту (7%) після кукурудзи, частка якої склала 8%. Це стало наслідком активізації інвестицій у виробництво запасних частин для автомобілів, що обслуговує європейський ринок. З 2015 р. в Україні відкрито 9 нових заводів із виробництва кабельної продукції, що створило близько 16 тис. нових робочих місць. Ще кілька заводів зараз будуються.

Експорт іншої продукції машинобудування в ЄС також зростає. Наприклад, у першому півріччі експорт антен або їхніх частин збільшився на 74% та досягнув 1% загального українського експорту в ЄС.

На товарну позицію із має назву «Чайники і кавоварки» (код 8516 71 за УКТ ЗЕД) припало 1% експорту, що на 111% більше попереднього періоду.

За результатами I півріччі 2018 р. експорт сировини склав лише 26% від загального експорту в ЄС, тоді як минулого року в цей період сировина складала 29% експорту. На другому місці – напівфабрикати з часткою експорту 31%. Перше місце, як і минулого року, займає експорт переробленої продукції з часткою 43% від загального.

У товарній структурі імпорتنих операцій до топ-5 товарних груп увійшли сировинні товари (1 група - палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки) та готова продукція (4 групи). Вони сформували 53,0% товарного імпорту з ЄС у 2017 р., з яких на готову продукцію припало майже 38,4% імпорту.

Аналіз товарної структури показав, що Україна імпортує дорогі товари переробної промисловості з вищою доданою вартістю, щоб з їх допомогою виробляти та експортувати сировину.

У торговельно-економічному співробітництві України з країнами ЄС вагому роль відіграє нетарифне регулювання.

Хоча ЄС поступово скасовує торговельні обмеження, проте чинними є 2 антидемпінгових заходи щодо української продукції (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Чинні антидемпінгові заходи ЄС щодо української продукції

№ з/п	Назва товару	Діючі заходи	Дата застосування/ продовження заходів	Термін до якого діють заходи	Примітки до заходів
1	Труби безшовні	ВАТ «Дніпропетровський трубний завод» – 12,3%, ВАТ «Нікопольський завод безшовних труб», ВАТ «Нижньодніпровський трубопрокатний завод» – 13,8%, ЗАТ «Нікопольський завод сталевих труб ЮтіСТ», усі інші компанії – 25,7%.	06.2006 / 07.2012 /10.2018	10.2023	Триває перегляд З 2012 р. мито для компаній Інтерпайп зменшено з 25,1% до 13,8%
2	Гарячечка таний прокат	ПАТ «Металургійний завод ім. Ілліча», ПАТ «Запоріжсталь» - мито 60,5 євро / т	07.10.2017	06.10. 2022	

Джерело: складено за даними [61].

У 2018 р. розпочато 2 антидемпінгові розслідування [62] та 28 розслідувань із запровадження попередніх захисних заходів, з яких для 11 прийнято позитивне рішення (у вигляді тарифної квоти) в рамках розслідувань щодо українського експорту металургії. Антидемпінгові заходи в ЄС застосовуються проти українського експорту безшовних труб та гарячекатного прокату. З однієї сторони, імпорт цієї продукції створює нові більш сприятливі конкурентні умови на внутрішньому ринку, за яких європейські виробники є більш захищеними та можуть ініціювати розслідування щодо належного захисту від імпорту. З іншого боку, українські виробники є більш вразливими щодо обмежень з доступу до європейського ринку, оскільки довести наявність недобросовісних дій (в першу чергу, нерівні умови доступу до сировини) за Регламентом ЄС 2018/825 з очевидним втручанням держави в регулювання ринку сировини стало простіше. Поки Мінекономрозвитку разом з українськими виробниками продовжує відстоювати інтереси України в рамках процедури розслідування, ЄС запроваджує попередні захисні заходи. З огляду

на це, українським виробникам, які експортують до ЄС, потрібно готуватися до зростання кількості розслідувань в Євросоюзі та до зростання рівня антидемпінгових/компенсаційних заходів.

В Україні на сьогодні відсутні антидемпінгові заходи щодо продукції з ЄС.

Отже, мова йде про односторонні торговельно-економічні вигоди Євросоюзу, засновані на легальному захисті європейської галузі інструментами нетарифного регулювання, проте які створюють штучні та надмірні бар'єри в торгівлі для українських експортерів.

Усі товари, що імпортуються на митну територію ЄС, мають відповідати його вимогам, спрямованим на забезпечення захисту споживачів, за такими напрямками: технічні; екологічні; вимоги у сфері санітарних та фіто-санітарних заходів. Загальні вимоги у сфері безпеки продукції визначені Директивою Європейського Парламенту та Ради 2001/95/ЄС від 03.12.2001 р. "Про загальну безпеку продукції".

Середній рівень тарифного захисту ринку промислових товарів в ЄС для України коливається у межах 4,4% – 5%. Тому основними перешкодами у торгівлі промисловими товарами з ЄС є не імпорتنі тарифи, а технічні бар'єри [63].

Згідно з вимогами законодавства ЄС, країна, що зацікавлена у здійсненні поставок продукції тваринного походження на ринок ЄС, має бути включена до переліку країн, яким дозволено здійснювати відповідні поставки. Україна вже має досвід проходження окресленої процедури з легалізації експорту. Зокрема, Україну включено до переліку країн, з яких дозволено імпортувати рибну продукцію для людського споживання, продукцію птахівництва, залишки процесу переробки м'яса (окрім кролячого), пастеризовані та стерилізовані молочні продукти тощо.

У 2018 р. 290 українських виробників сільськогосподарської та харчової продукції тваринного походження мають право експортувати свою продукцію на ринок ЄС (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Інформація щодо кількості українських виробників сільськогосподарської та харчової продукції тваринного походження, що мають право експортувати свою продукцію на ринок ЄС станом на 1 травня 2018 р.

<i>Виробники продукції для споживання людиною</i>		<i>Виробники нехарчової продукції тваринного походження</i>	
Молоко і молочні продукти	19	Казеїн технічний	41
М'ясо птиці та продукти з нього	7	Пухово-паперова сировина	60
Риба і рибопродукти	24	Шкірсировина	32
Яйця і яйцепродукти	4	Корми для непродуктивних тварин	24
Бджолиний мед	49	Субпродукти нехарчові	12
Жаб'ячі лапки і равлики	5	Інші нехарчові продукти тваринного походження	5
Колаген	1	Покращувачі ґрунтів	5
Кишкова сировина	1	Племінний матеріал	1
Усього	110	Усього	180

Джерело: складено за даними [64-66].

На даному етапі Євросоюз скасував ввізні мита на 94,7% українських промислових і 83,4% сільськогосподарських товарів. Ще 36 позицій агропродукції може експортуватися до ЄС без сплати ввізних мит у рамках тарифної квоти (дод. А). За оцінками експертів, українські експортери заощаджуватимуть 487 млн євро на рік завдяки зниженню імпорتنих мит ЄС, у той час як Україна скасує мита на імпорт товарів з ЄС на суму близько 391 млн євро [67, с. 42].

З 1 жовтня 2017 р. надаються додаткові нульові тарифні квоти терміном на 3 роки (Регламент (ЄС) № 2017/1566) для українського меду - 2,5 тис. т, кукурудзи та борошна з неї - 650 тис. т, ячменю та борошна з нього - 350 тис. т, пшениці та борошна - 65 тис. т. Окрім того, додається квота на ячмінну крупу – 7,8 тис. т, овес – 4 тис. т, оброблені томати - 3 тис. т та виноградний сік - 500 т.

У рамках тимчасових торговельних преференцій ЄС скасував увізні мита на імпорт таких українських промислових товарів, як: добрива, взуття, пігменти і препарати на основі діоксиду титану, мідні та алюмінієві вироби, електронна апаратура для відтворення зображення (Регламент (ЄС) № 2017/1566).

Незважаючи на те, що станом на 21.09.2018 р. були використані квоти на 9 українських агрохарчових товарів (зокрема, мед, пшеницю, кукурудзу, ячмінну крупу та борошно, солод та пшеничну клейковину, оброблені томати, виноградний та яблучний соки, вершкове масло та молочні пасти) (дод. Б), проте багато квот не використовуються українськими експортерами (гриби, часник, яловичина, баранина, свинина, продукти з обробленого молока, крохмаль та багато інших позицій) [68-69]. Перш за все, необхідно, щоб українська аграрна продукція відповідала європейським стандартам безпеки та якості.

Наприклад, для здійснення експорту яловичини до ЄС в Україні на національному рівні має бути введена в дію система моніторингу на захворювання губчастоподібною енцефалопатією великої рогатої худоби [70]. Робота за даним напрямком ведеться Мінагрополітики, але це дуже тривалий процес та потребує фінансування.

Для того, щоб реалізувати баранину в ЄС, Україна має збільшити обсяги її виробництва та забезпечити відповідно стандартам ЄС умови забою тварин.

Україна доки не використовує безмитні квоти на часник, тому що ця культура складна в обробленні, і необхідно ретельне напрацювання технологій оброблення. Розвиток цього напрямку матиме успіх для малих та середніх виробників.

Щодо експорту грибів, треба відзначити, що ринки Європи насичені цим товаром. Тому українським виробникам грибів необхідно максимально робити ставку на якість та конкурентоспроможність цієї групи, щоб мати попит на міжнародних ринках.

Запровадження прозорих та спрощених митних процедур, а також усунення дискримінаційних вимог до імпорту, експорту та транзиту товарів позитивно впливає на розвиток торгівлі України та ЄС.

У 2016 р. було запроваджено «єдине митне вікно» і принцип мовчазної згоди у разі відсутності відповіді митних органів впродовж 4 годин. Було також встановлено додатковий відео-моніторинг для підвищення прозорості і

запобігання шахрайству та створено спеціальні мобільні групи боротьби з корупцією та контрабандою [71].

У 2016 р. частка вантажів, що оформлювалися через «єдине вікно» склала близько 20%, а у 2018 р. - 85% [72]. З 1 лютого 2018 р. використання підприємствами і держорганами інформаційної системи «Єдине вікно» стало обов'язковим.

Для спрощення експорту до ЄС та на виконання Наказу Мінфіну №1142 «Про затвердження Порядку заповнення та видачі митницею сертифіката з перевезення товару EUR.1» відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, у 2016-2017 рр. митні підрозділи України видали понад 50 тис. сертифікатів за формою EUR.1 на товари українського походження, що експортуються до країн ЄС.

Станом на 01 січня 2018 р. виконано лише 29% зобов'язань України щодо наближення законодавства у сфері митних питань до права ЄС [73]. Серед факторів, які стримують процес виконання Угоди, залишається недостатня кадрова спроможність відповідальних інституцій, занадто забюрократизована процедура ухвалення актів законодавства, конфлікти інтересів між різними державними органами стосовно розподілу повноважень, а також між різними зацікавленими сторонами [74].

У 2018 р. митні та інші процедури, пов'язані зі здійсненням зовнішньоекономічної діяльності, залишаються складними для бізнесу. Велика кількість дозвільних документів, тривале очікування оформлення експорту та складні правила визначення походження товару залишаються вагомими перешкодами для експортерів, у той час як імпортерам перешкоджає складне митне та податкове законодавство й непрозоре визначення митної вартості товарів, що завозяться. Оцінка роботи митниці на мікрорівні у 2017 р. порівняно з 2016 р. покращилась, однак основними проблемами залишились недосконале митне законодавство, корупція та хабарництво, недостатня прозорість та відкритість митниці [75].

На мікрорівні ще не всі учасники зовнішньої торгівлі відчули позитивні зміни від Угоди про асоціацію. У дослідженні Кузяків О. та Федець І., здійсненому у

2018 р. на мікрорівні, виявлено покращення впливу Угоди про асоціацію з ЄС на результати діяльності порівняно із 2016 р. [75]. У 2017 р. одне з трьох підприємств мало вираш від впровадження Угоди про асоціацію, а для понад половини підприємств прогнозується вираш протягом наступних п'яти років.

Найпоширенішими проблемами для експортерів у 2017 р. стали низький рівень якості транспортної інфраструктури, велика кількість документів, необхідних для здійснення експорту, відсутність спрощених правил визначення походження товару, непередбачуваність торговельної політики України, тривале очікування експорту на митниці.

Основні проблеми для імпортерів пов'язані із регулюванням та обміном іноземних валют, складність митного та податкового законодавства України, непрозорість визначення митної вартості при імпорті, якість транспортної інфраструктури, низький рівень дотримання авторських прав і прав інтелектуальної власності.

Висновки до розділу 2

Торгівля з ЄС є фактичним драйвером зростання експорту України. Проте Україна залишається нетто-імпортером європейської продукції. У I півріччі 2018 р. експорт товарів до країн ЄС склав 42,1% українського експорту, а імпорт з ЄС 41,5% імпорту в Україну.

У 2017 р. найбільший інтерес у ЄС становлять українська продукція агропромислового комплексу та харчової промисловості, чорні метали та вироби з них, механічні та електричні машини тощо. У товарній структурі імпортованих операцій із країн ЄС переважали механічні та електричні машини, продукція хімічної промисловості, мінеральні продукти та засоби наземного транспорту.

У географічній структурі торгівлі товарами з ЄС ключовими партнерами є Італія, Німеччина та Польща, на які припадало у 2017 р. 40% експорту до країн ЄС та 51% імпорту з ЄС.

У зовнішній торгівлі послугами з країнами ЄС Україна виступає нетто-експортером, реалізуючи на їхньому ринку у 2017 р. 33% експорту (послуги транспортні, з переробки матеріальних ресурсів, у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні) та імпортуючи 47% (послуги транспортні, ділові, послуги, пов'язані з подорожами). Основними країнами реципієнтами послуг у ЄС є Німеччина, Велика Британія та Польща, донорами з ЄС - Велика Британія, Німеччина та Кіпр у 2018 р.

Інвестиційний ресурс країн ЄС в національну економіку сформував 79,1% загального обсягу інвестицій в Україну (Кіпр, Нідерланди, Велика Британія та ін.), а в країни ЄС – 99,8% загального обсягу інвестицій з України (Кіпр, Латвія, Угорщина та ін.). Потенціал європейських інвестицій реалізується недостатньо через нестабільність інвестиційного клімату в Україні.

Оцінка ефективності торговельно-економічного співробітництва Україна – ЄС виявила нееквівалентність обміну. Україна у 2013-2017 рр. експортувала продукцію майже удвічі дешевшу, ніж імпортувала європейські товари. Встановлено, що Україна імпортує дорогі товари переробної промисловості з вищою доданою вартістю, щоб з їх допомогою виробляти та експортувати сировину.

Розвиток торговельно-економічного співробітництва України з країнами ЄС у форматі асоціації супроводжується лібералізацією умов торгівлі (скасовано ввізні мита на 94,7% українських промислових і 83,4% сільськогосподарських товарів), переміщення людей через митний кордон, спрощення митних процедур. Проте існують складнощі з доступом на європейський ринок українських товарів через нетарифне регулювання. Такими заходами є тарифні квоти, антидемпінгові мита, технічні та екологічні бар'єри, вимоги у сфері санітарних та фіто-санітарних заходів. На мікрорівні українські експортери визнають складність митних процедур та непередбачуваність торговельної політики, а європейські експортери – нестабільність валютного регулювання, складність митного та податкового законодавства України тощо.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄС

3.1. Перспективи імплементації в Україні досвіду країн-членів ЄС

Інтеграція кожної з асоційованих держав до внутрішнього ринку ЄС, у т.ч. Польщі, Словацької Республіки, Чехії, Хорватії, передбачала складну адаптацію системи законодавства, регулювання та методів сертифікації цієї держави до вимог законодавства ЄС. З огляду на це важливо не просто уніфікувати законодавство вимогам ЄС, але й створити таку “інфраструктуру”, яка б гарантувала ефективне функціонування цього законодавства. Ідеться про створення системи інститутів, структур та механізмів, що потрібні для ефективної імплементації адаптованого законодавства.

Результати імплементації європейських вимог управління в національних економіках певних країн ЄС наведені у табл. 3.1.

Порівняння фактичного стану справ в Україні та деяких країнах ЄС свідчать про слабе включення національної економіки у світогосподарську систему. За показником ВВП на душу населення Україна відстає від ЄС у 13,5 разів. Хоча темпи приросту ВВП в Україні (2,5%) незначно нижчі від середнього європейського рівня (2,6%), проте порівняно з Польщею (4,6%) – нижчі в 1,8 рази, що є суттєвим каталізатором для нарощення подальшої міжнародної конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. На жаль, Україна є надвідкритою для зовнішньої торгівлі, що робить її уразливою до зміни кон’юнктури зовнішніх ринків збуту (експортна квота 49,2%) та постачання (імпортна квота 57,1%). Хоча у Словаччині рівень експортної та імпоротної квот перевищує 90% від ВВП, проте це компенсується вищими у 10 разів заробітними платами (14 євро/год). Хоча аналізовані економіки не можна назвати постіндустріальними, проте у структурі ВДВ частка сільського господарства є мінімальною – до 4%, у той час як в Україні – 13,7%. Рівень безробіття в Україні

(8,9%) перевищує середній показник для ЄС (6,8%). Ціни на енергоресурси для населення принаймні у тричі нижчі, ніж в ЄС.

Таблиця 3.1

Порівняння макропоказників деяких країн ЄС та України у 2017 р.

Показник	ЄС	Польща	Словаччина	Хорватія	Чехія	Україна
ВВП у фактичних цінах, тис. дол. / особу	33,8	13,5	17,6	13,1	20,4	2,5
Темпи зростання реального ВВП, %	2,6	4,6	3,4	2,9	4,6	2,5
Експортна квота, %	46,1	54,0	94,4	51,3	79,2	49,2
Імпортна квота, %	42,3	49,8	92,6	49,1	72,2	57,1
Структура ВДВ, %						
сільське господарство		2,7	3,7	3,5	2,5	13,7
промислове виробництво		54,1	57,4	36,0	64,7	41,3
послуги		43,2	38,9	60,4	32,9	45,0
Рівень безробіття, %	6,8	3,4	5,3	3,7	2,5	8,9
Рівень інфляції, %	1,7	1,6	1,4	1,3	2,4	14,4
Заробітна плата, євро / год*	20	8	14	9	8	1,4
Ціна енергоресурсів для домашніх господарств, євро / кВт:						
Електроенергія	0,2	0,15	0,16	0,15	0,12	0,04
Природний газ	0,06	0,04	0,04	0,04	0,06	0,02
Затратомісткість економіки, раз	-	0,56	0,61	0,51	0,61	0,60
Результативність економіки, раз	-	0,50	0,43	0,59	0,43	0,47
Ефективність економіки, раз	-	0,90	0,71	1,18	0,71	0,80

Примітки:

Структура ВДВ – станом на кінець 2016 р.

Рівень безробіття у країнах ЄС- станом на серпень 2018 р., в Україні – червень 2018 р.

Рівень інфляції у країнах ЄС- станом на кінець 2017 р.

Заробітна плата - станом на кінець 2017 р.; для України – 7104 грн [82], курс - 30,00 грн/євро [83], тривалість робочого часу у місяці – 166 год. [84].

Електроенергія та природний газ для домашніх господарств – станом на II півріччя 2017 р.

Затратомісткість, результативність та ефективність економіки – станом на кінець 2016 р.

Джерело: [76-81].

У дослідженні Мазаракі А.А. та Мельник Т.М. [85] зазначено, що вагомими показниками для міжнародних порівнянь є показники ефективності економічної діяльності, яка оцінюється виробництвом кінцевої продукції на одиницю затрат;

зазратомісткості як відношення проміжного споживання до валового випуску, результативності як відношення ВВП до валового випуску продукції. Через більш високі витрати ресурсів в Україні вироблялось 0,8 євро кінцевої продукції на 1 євро проміжних витрат. Це нижче рівня у Польщі – 0,9 євро та Хорватії – 1,18 євро, проте вище рівня у Словаччині та Чехії – 0,71 євро відповідно.

За світовим показником якості державного управління, ефективність українського уряду у 2018 р. становить 31,1 пунктів зі 100 [86]. Для порівняння наведемо приклади європейських країн: Швеція – 96,1, Данія – 95,7, Люксембург – 93,7, Велика Британія – 90,9, Словенія — 84,6, Мальта – 80,8, Словаччина — 75, Чехія — 81,3. Найвищий рейтинг серед країн ЄС отримала Фінляндія — 98,1 пункти.

За результатами міжнародних порівнянь бачимо, що інтегровані країни характеризуються у цілому кращими показниками, а тому Україні є до чого прагнути. Вважаємо доцільним дослідити досвід європейської інтеграції досліджуваних країн як передумову для соціально-політичних трансформацій та розвитку міжнародних відносин.

Одним із найбільш показових для України прикладом впливу дієвого механізму контролю законодавства на предмет відповідності до права ЄС та подальшу успішну європейську інтеграцію (а також внутрішню соціально-економічну трансформацію), безумовно, є сусідня **Польща**.

Польські законотворці зобов'язувалися всі проекти правового регулювання розглядати на предмет їхньої відповідності до права ЄС. Для виконання зазначених завдань у Польщі було утворено Комісію експертів з гармонізації польського права з правом ЄС [87]. Комісія розробила довгострокову програму та робочі графіки адаптації польського законодавства до «*acquis communautaire*» («доробок спільноти» — правова система Європейського Союзу, яка включає усі акти законодавства ЄС як сукупність спільних прав і зобов'язань, обов'язкових до виконання в усіх країнах-членах ЄС). Було визначено 23 пріоритетних сфери адаптації законодавства. Згодом було розроблено плани внесення змін до чинного законодавства і, за потреби, проекти нових законів у зазначених сферах з

відповідним обґрунтуванням. Після того було складено звіти, деякі з них стали основою для розроблення законодавчих заходів із гармонізації. Згодом було затверджено ще декілька національних програм адаптації польського законодавства.

Представники польського Комітету європейської інтеграції проводили часті зустрічі з представниками профільних міністерств, на яких обговорювалося питання імплементації адаптованого законодавства. Таке безпосереднє спілкування виявилось дуже ефективним, оскільки дало змогу вчасно виявляти проблемні питання, з якими стикаються міністерства при проведенні відповідної роботи, та, відповідно, вчасно реагувати на це та ефективно координувати весь процес адаптації.

З часу приєднання Польщі до ЄС економічне зростання країни відчутно прискорилося, а темпи зростання ВВП у всі роки були вищими, ніж середньоєвропейський показник. Окрім номінального зростання ВВП, важливими є позитивні структурні трансформації виробництва та експорту в бік високотехнологічної продукції. Наразі значний внесок у ВВП роблять машинобудування, ІТ-індустрія, будівництво, легка промисловість, освіта та наука.

Серед прямих економічних вигод проєвропейського вектора інтеграції Польща отримала: прямі дотації з бюджету ЄС (в рамках політики вирівнювання та підтримки сільського господарства), зростання реальних прямих іноземних інвестицій. Серед опосередкованих здобутків слід назвати покращення бізнес-клімату, укріплення ринкової економіки, створення ефективної системи захисту прав власності, прямий доступ до фінансових ринків європейських країн, відсутність митних бар'єрів у рамках Європейського Союзу.

Серед прорахунків від вступу до ЄС головною проблемою для Польщі тривалий час був високий рівень безробіття через демонтаж металургійної та вугільної промисловості для забезпечення жорстких екологічних норм ЄС. Однак, ліберальні умови для ведення бізнесу забезпечили у 2018 р. рівень безробіття 3,4%, що відповідає показнику Німеччини та є вдвічі нижчим, ніж середній у ЄС [88].

З метою забезпечення ефективної реалізації євроінтеграційної державної політики Чеської та Словацької республік Рада ЄС розробила індивідуальну стратегію приєднання, визначивши пріоритети, конкретні дії і терміни їх реалізації. Програма підготовки до членства Чехії містила 90 завдань, Словаччини – 98.

В **Чехії** для ефективного виконання Угоди про асоціацію було забезпечено нормативне підґрунтя та створено декілька спільних органів (парламентський комітет для дискусій між членами Європейського парламенту та парламенту Чеської Республіки; Комітет асоціації, що опрацьовував технічні питання; Комітет уряду Чеської Республіки з європейської інтеграції, який керував та контролював процес втілення положень Європейської угоди, готував інструкції для делегацій у Раді співдружності та гармонізував діяльність окремих відділів у напрямі європейської інтеграції).

У **Словаччині** з метою євроінтеграції було розроблено План інтенсифікації процесу інтеграції до Європейського Союзу. Протягом декількох років спільними зусиллями уряду та парламенту було здійснено комплексне реформування різних ділянок державно-правової та інституційної сфер Словаччини. Проблеми економічного зростання Словаччини розв'язували переважно завдяки вдалому масовому залученню іноземних інвестицій, сприянню розвитку вітчизняного товаровиробника, створенню умов для розроблення підприємствами власної економічної стратегії залучення інвестицій тощо. Після податкової реформи в Словаччині фактично діяло вето на поправки до Податкового кодексу, кожний новий податок приймався не за 2 місяці до кінця фінансового року, як це буває в Україні, а після 4-6 місяців ретельного обговорення з експертним співтовариством і узгодження процесу з усіма стейкхолдерами. Було реформовано систему охорони здоров'я (частковий перехід на систему медичного страхування), розгорнуто пенсійну реформу, запроваджено додаткове пенсійне страхування й оздоровлено банківську систему за бюджетний кошт.

Словацькій Республіці вдалося виконати майже всі поставлені завдання, зокрема підвищено рівень середньої заробітної плати, зменшено рівень безробіття, адаптовано національне законодавство до норм ЄС. У Словаччині було схвалено

низку законів, спрямованих на реформування та зміцнення інститутів громадянського суспільства, а також внесено зміни до законодавства про політичні партії та вищу освіту.

На наш погляд, надзвичайно важливою причиною успіху реформ у Словаччині стала вдала економічна політика, яка дозволила залучити значні іноземні інвестиції та створити протягом дуже короткого часу потужну промисловість – автомобільну, металургійну, нафтову тощо. Успішно розвиваються інформаційні технології, хімічна промисловість, сфера фінансових послуг та туризм.

В науковій літературі існує думку, що Україні варто скористатися, так званою, груповою моделлю інтеграції до ЄС за прикладом трьох основних груп європейських країн: Вишеградської четвірки, країн Балтії та країн, що свого часу входили до складу Югославії (Сербія, Хорватія, Словенія, Боснія та Герцеговина, Македонія, Чорногорія). Кожна з цих груп мала власні шляхи розвитку, але спільною метою для них була інтеграція до ЄС.

Нині лише Хорватія та Словенія є членами ЄС, що робить країни цієї групи цікавими з погляду дослідження їхніх євроінтеграційних процесів та запозичення їх досвіду. Україна повинна використати їхній досвід інтеграції до ЄС, а також способи та методи здійснення регіональної політики.

На нашу думку, **Хорватія** має схожу з Україною інтеграційну передісторію, і може слугувати хорошим прикладом для нашої держави. Подібність головних проблем (у політичній площині - неефективність організації державного управління, бюрократія, недосконалість розвитку місцевого самоуправління, слабка децентралізація, територіальний спір; структурного характеру - складність імплементації окремих положень європейського законодавчого доробку) роблять досвід Хорватії важливим для України.

Країна, яка заявляє про своє бажання стати складовою європейського простору, має підтримувати стабільність у регіоні, бути додатковим аргументом у глобальній конкуренції міжнародних «центрів сили». Для цього Україні, на прикладі дій Хорватії, потрібно насамперед довести свою спроможність

дотримуватися норм і стандартів, які діють в усіх сферах: економічній, соціальній, політичній, етнокультурній тощо. Упровадження комплексу європейських норм і стандартів, яке відбулось у Хорватії та має бути дотриманим і в Україні, нерозривно пов'язаний зі здійсненням структурних реформ, спрямованих на лібералізацію економіки, поліпшення підприємницького клімату в країні, створення ефективного конкурентного внутрішнього ринку, удосконалення податкової системи, розбудову фінансових інститутів, радикальне підвищення ефективності соціальних витратків та організаційну перебудову соціальної сфери тощо.

У процесі євроінтеграції Хорватія виконала наступні кроки: модернізація системи управління, судова реформа, у сфері ринкових відносин - реструктуризація підприємств суднобудівної галузі, в антикорупційній сфері було створено низку нових інституцій тощо [89].

У дослідженні [87] наголошується, що аналіз витрат та позитивних змін відвступу до ЄС засвідчує, що Хорватія довгостроково виграє від членства в ЄС, а її економічний, політичний, науково-культурний та загальний розвиток як частини ЄС буде успішнішим, ніж поза ним.

Україна та Хорватія готові створити окрему робочу групу з обміну досвідом з євроінтеграції. За результатами Першого засідання Спільної українсько-хорватської комісії з питань економічного співробітництва у Загребі, яке відбулось 16.04.2018 р., було досягнуто домовленостей про те, що одним з майбутніх заходів в рамках хорватсько-українського співробітництва може стати навчальний захід у формі семінару або низки семінарів, а також консультацій з метою надання учасникам конкретних знань про політику ЄС [90]. Україна та Хорватія також домовилися про інтенсифікацію співпраці в рамках інструменту Twinning.

Вважаємо, що обмін досвідом з країнами – членами ЄС в окремих сферах державної політики є необхідною умовою ефективного здійснення євроінтеграційної державної політики.

Важливим інструментом є досвід ЄС у боротьбі з корупцією, представлений у вигляді антикорупційної ініціативи EUACI - найбільша програма технічної допомоги ЄС в боротьбі з корупцією в Україні [91]. Її реалізація спрямована на:

- зміцнення функціонального та нормотворчого потенціалу державних органів у сфері запобігання і боротьби з корупцією;
- посилення парламентського нагляду за процесом реформування і зміцнення спроможності з ретельного аналізу та вдосконалення стратегічної нормативно-правової бази;
- посилення спроможності органів місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства та медіа у залученні до процесу боротьби з корупцією.

Ініціатива стартувала у 2017 р. та триватиме до 2020 р. з бюджетом 15,84 млн євро. Її метою є зменшення рівня корупції в державі, щоб сприяти демократичному та економічному розвитку України.

Беззаперечним фактом, на нашу думку, є те, що Україна має пройти власний трансформаційний шлях для набуття членства в ЄС. Досвід європейських країн засвідчує важливість належної організації роботи державних органів, що займаються питаннями європейської інтеграції, яка впливає на спроможність країни ефективно виконувати завдання, що випливають із зобов'язань перед ЄС, узятих у процесі європейської інтеграції.

3.2 Стратегії підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС

Європейський Союз для українського експорту визначений як “ринок у фокусі”. Тому важливо полегшувати доступ українським виробникам на європейський ринок та спільно шукати механізми залучення України у європейські ланцюги створення доданої вартості. З огляду на це, вважаємо, що головними напрямками системи міжнародної стратегії підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС мають бути:

- створення міцного експортного сектора з переорієнтацією на продукцію з високою часткою доданої вартості;
- подальша лібералізація імпорту.

З метою збільшення можливостей використання потенціалу ПВЗВТ між Україною та ЄС подальшим пріоритетом діяльності Уряду є продовження реформ для збільшення доступу українських товарів та послуг на ринок ЄС. У першу чергу, це стосується зменшення нетарифних обмежень, зокрема пов'язаних з технічними бар'єрами у торгівлі, санітарними та фіто-санітарними заходами, митними процедурами.

Основні заходи щодо мінімізації нетарифного регулювання в Україні згруповані за трьома напрямками та передбачають виконання понад 400 завдань до 2022 р. (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Витяг з плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС

Напрямок	Кількість завдань	Кількість заходів	Строк виконання	Відповідальні за виконання
Технічні бар'єри у торгівлі	32	69	до 1 вересня 2022 р.	Адміністрація Держспецзв'язку; Держенерго-ефективності; Держпраці; МВС; МЗС; Мін'юст; Мінекономрозвитку; Міненерговугілля; Мінінфраструктури; Мінприроди; Мінрегіон; Мінсоцполітики; Мінфін; Національна поліція; Національний орган стандартизації; Державне підприємство "УкрНДНЦ"; НКРЗІ; Центральні органи виконавчої влади
Санітарні та фіто-санітарні заходи	233	702	до 31 грудня 2021 р.	Держпродспожив-служба; МОЗ; Держрибагентство; Мінагрополітики; Мінекономрозвитку; Мінприроди
Митні процедури	137	412	до 31 грудня 2018 р.	ДФС; МЗС; Мін'юст; Мінфін; НБУ; Мінекономрозвитку; Нацкомфінпослуг

Джерело: складено автором за даними [31].

1. Згідно з Угодою про асоціацію Україна має забезпечити відповідність з *технічними регламентами* ЄС та системами стандартизації, метрології, акредитації, робіт з оцінки відповідності та ринкового нагляду ЄС та дотримуватися принципів і практик, викладених у діючих регламентах ЄС. Для цього потрібно:

- a) імплементувати відповідні положення *acquis* ЄС;
- b) здійснити необхідні адміністративні та інституційні реформи з метою укладення Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів (Угода АСАА);
- c) запровадити ефективну та прозору адміністративну систему.

На 1 січня 2018 р. Україною виконано 62% зобов'язань щодо наближення законодавства у сфері технічного регулювання до права ЄС від загальної кількості зобов'язань, розрахованих в цілому на п'ять років. У I півріччі 2018 р. Україна виконала 41% річного плану заходів з виконання Угоди про асоціацію.

Серед завдань щодо усунення технічних бар'єрів, які потребують вирішення, слід назвати:

1) Ухвалення змін до деяких законів для забезпечення максимально точного наближення національного законодавства до вимог та практики країн ЄС у сферах технічного регулювання та державного ринкового нагляду, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності.

2) Перегляд вже затверджених та розроблення нових технічних регламентів для забезпечення точної відповідності діючим регламентам та директивам ЄС. Зокрема, це стосується таких товарних груп, як прилади, що працюють на газоподібному паливі, засоби індивідуального захисту, обладнання, що працює під тиском, вибухові матеріали цивільного призначення, іграшки тощо.

3) Завершення переходу від обов'язкової сертифікації продукції в державній системі сертифікації до оцінки відповідності вимогам технічних регламентів. Відміна переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні має позитивно вплинути на товарооборот, оскільки прискорить термін реалізації товарів, які вже відповідають європейським стандартам.

4) Проведення другої фази офіційного оцінювання української інфраструктури якості. За її результатами має бути прийнято рішення ЄС про стан наближення технічного законодавства, стандартів та інфраструктури України до норм ЄС з метою підписання Угоди АСАА.

5) Виконання умов для набуття повного членства України в Міжнародній організації законодавчої метрології та підписання Метричної Конвенції з метою забезпечення участі в повному обсязі в Угоді про взаємне визнання національних еталонів і сертифікатів калібрування й вимірювання. Набуття членства у Європейських комітетах із стандартизації CEN та CENELEC, а також в Європейському інституті телекомунікаційних стандартів ETSI.

До основних заходів щодо усунення технічних бар'єрів належать, як правило, законотворчі процедури, зокрема, розроблення та розгляд законопроекту про внесення змін до деяких законодавчих актів України, а також узгодження законопроектів з експертами ЄС.

На нашу думку, прийняття технічних регламентів ЄС має позитивно вплинути не лише на зовнішню торгівлю України. Крім того, має підвищитись якість відповідної нехарчової продукції, у т.ч. за параметрами механічної безпеки для життя, здоров'я, майна користувачів.

2. Відповідно до Всеохоплюючої стратегії імплементації Глави 4 (*Санітарні та фіто-санітарні заходи*) Угоди про асоціацію до кінця 2021 р. Україна має адаптувати в національне законодавство понад 250 директив і регламентів ЄС за такими напрямками як державний контроль у сфері санітарних та фіто-санітарних заходів, безпечність харчових продуктів та кормів, здоров'я і благополуччя тварин, здоров'я рослин, тощо. З метою усунення розбіжностей між українським і європейським законодавством у сфері санітарних та фіто-санітарних заходів та відповідною інфраструктурою затверджено графік виконання зобов'язань (рис.3.1).

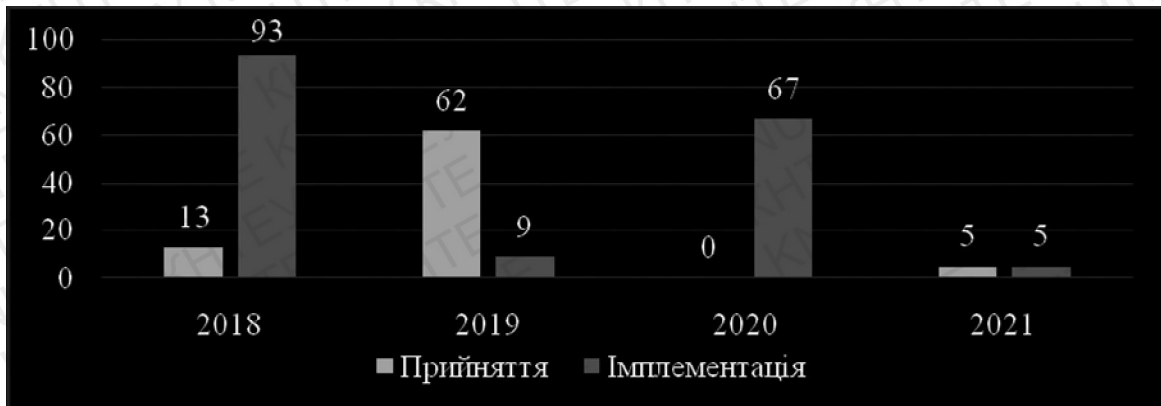

Рис. 3.1. Графік наближення до законодавства ЄС у сфері санітарних та фіто-санітарних заходів, кількість законів.

Джерело: побудовано автором за даними [67, с. 77].

Серед адаптаційних завдань щодо імплементації *санітарних та фіто-санітарних заходів*, які потребують вирішення, слід назвати:

- затвердження Всеохоплюючої стратегії імплементації Глави 4 (Санітарні та фіто-санітарні заходи) як Додатку V до Угоди про асоціацію;
- гармонізація вітчизняної законодавчо-нормативної бази з низкою регламентів ЄС у напрямках:
 - основних принципів і вимог до безпечності харчових продуктів та кормів, - державного контролю у сфері санітарних та фіто-санітарних заходів,
 - заходів, які застосовуються щодо маркування,
 - заходів, які застосовуються щодо заяв стосовно харчової цінності та користі для здоров'я людини;
 - заходів, які застосовуються щодо низки харчових продуктів: свіжого м'яса домашніх копитних тварин, птиці та заячих, промислових тварин та дичини, включаючи внутрішні органи, рубленого м'яса (фаршу), м'ясних напівфабрикатів, м'яса механічного обвалювання, м'ясних продуктів, двостулкових молюсків, продуктів риболовства, сирого молока, молозива, молочних продуктів та продуктів на основі молозива, яєць та яєчних продуктів, жаб'ячих лапок та равликів, топленого жиру тварин та топленого сала, желатину, сировини для виробництва желатину для споживання людиною, оброблених шлунків, пузирів та кишок,

колагену, меду та продуктів бджільництва, усіх харчових добавок та барвників, ароматизаторів, ензимів, основних категорій побічних продуктів тваринного походження;

- заходів, які застосовуються щодо хімічних речовин, які мігрують з пакувальних матеріалів, композитних продуктів, ГМО, забруднюючих речовин, клонів, іонізації;
- заходів, які застосовуються щодо різних видів: конячих (включаючи зебр) чи віслюків або потомства, що виникло в результаті схрещування цих видів, великої рогатої худоби (включаючи буйволів та бізонів), свиней, свійської птиці (включаючи курей, індичок, цесарок, качок, гусок), інших ссавців, амфібій, бджіл;
- заходів, які застосовуються щодо живої риби, ракоподібних, молюсків, яєць (ікри) та гамет живої риби;
- заходів, які застосовуються щодо інкубаційних яєць, сперми, яйцеклітин, ембріонів;
- заходів, які застосовуються щодо низки хвороб у ветеринарії: везикулярної хвороби свиней, везикулярного стоматиту, африканської чуми коней, блутангу, класичної чуми свиней, лихоманки долини Ріфт, заразного вузликового дерматиту, венесуельського енцефаломієліту коней, парувальної хвороби, ентеровірусноенцефаломієліту (хвороби Тешена), інфекційного некрозу гемопоетичної тканини (IHN) риб, вірусної геморагічної септицемії (VHS), інфекційної анемії лососевих (ISA), патогенних агентів;
- заходів, які застосовуються щодо ідентифікації та реєстрації коней, великої рогатої худоби (включаючи буйволів та бізонів), вівць та кіз, свиней;
- заходів, які застосовуються щодо кормових добавок та кормових матеріалів, комбікормів та готових кормів, небажаних речовин у кормах, ветеринарних препаратів;
- заходів, які застосовуються щодо розведення тварин, оглушення та забою тварин;

- здоров'я рослин, захисту прав на сорти рослин, реєстрації засобів захисту рослин, добрив, насіння та посадкового матеріалу рослин, контролю генетично модифікованих організмів.

На нашу думку, прийняття санітарних та фіто-санітарних регламентів ЄС матиме позитивний ефект, оскільки стимулюватиме українських виробників підвищувати конкурентоспроможність власної харчової продукції тваринного, рослинного та змішаного походження. Крім того, у процесі імплементації регламентів у національне законодавство потрібно врахувати нове ветеринарне законодавство ЄС, яке було нещодавно узгоджено, але поки що не прийнято. ЄС заявив, що мета нової редакції полягає в сприянні належному та розумному використанню антимікробних препаратів, наприклад, уникненню його періодичного використання в профілактичних та метафілактичних цілях, залишаючи при цьому певні антимікробні препарати для лікування інфекцій у людей та забороняючи використання у тваринництві антимікробних препаратів з метою прискорення їх росту [92].

Слід відмітити, що ресурси, які виділяються на процедури контролю, інспекції та ухвалення змін до законодавства, значно відрізняються між країнами. Тому запровадження інноваційних спільних підходів може призвести до функціонування ефективних систем забезпечення належного рівня захисту здоров'я та інтересів споживачів, їх поінформованості про харчові продукти.

Вважаємо, що використання електронної сертифікації призведе до зниження витрат, поліпшення безпеки та прискорення оформлення необхідних документів як для українських експортерів, так і європейських імпортерів.

Крім того слід створити умови для функціонування в Україні системи оперативного оповіщення та механізм раннього попередження надзвичайних ситуацій стосовно санітарних та фіто-санітарних заходів. Україна може розробляти такі системи і механізми, керуючись подібними інструментами ЄС, такими як електронні системи ADR (система альтернативних методів вирішення спорів чи врегулювання спорів он-лайн), TRACES (транс-європейська система

управління торгівлею і експертна система у сфері ветеринарного здоров'я), ADNS (система повідомлень про захворювання тварин) тощо.

Безперервне вдосконалення безпечності харчових продуктів дозволить українським компаніям отримати більший доступ до ринку ЄС. Після наближення українського законодавства до стандартів ЄС, продукти рослинного і тваринного походження стикатимуться з меншими нетарифними бар'єрами для виходу на ринок ЄС. Крім того, отримання доступу до ринку ЄС матиме позитивний зовнішній ефект у вигляді спрощення доступу до ринків третіх країн (перспективними ринками для розширення експорту цілком можуть бути ринки країн Азії). Витрати зменшаться за рахунок більш простих торговельних процедур, включно зі зменшенням кількості дозволів на імпорт та інспекцій

3. Угодою про асоціацію чітко встановлено, що **митні процедури** мають бути пропорційними, передбачуваними, мають застосовуватися уніфіковано та ефективно, що сприятиме захисту законної торгівлі, уникненню непотрібних або дискримінаційних навантажень на об'єкти господарювання, запобіганню шахрайству, а також сприянню господарській діяльності економічних операторів, які мають підтверджений високий рівень відповідності вимогам законодавства.

Україна зобов'язана протягом трьох років здійснити поступове наближення законодавства до митного законодавства ЄС. Проте станом на 01 січня 2018 р. виконано лише 29% зобов'язань України зі спрощення митних і торговельних процедур у рамках ПВЗВТ. Це найнижчий показник за напрямом щодо сприяння розвитку взаємної торгівлі.

Наразі проведено значний обсяг підготовчої роботи з імплементації положень Регламенту 952/2013, яким встановлює Митний кодекс Союзу. Серед завдань щодо спрощення митних процедур, які потребують вирішення, слід назвати внесення змін до Митного кодексу України. Такі зміни мають бути спрямовані на:

- приєднання України до Конвенцій про спрощення формальностей у торгівлі товарами і про єдиний режим транзиту, у т.ч. запровадження дієвого механізму інституту уповноваженого економічного оператора аналогічний тому, що функціонує в ЄС, з перспективою подальшого взаємного визнання;

- наближення до законодавства ЄС у сфері звільнення від оподаткування митом, ПДВ та акцизним податком.
- приведення національної системи захисту прав інтелектуальної власності у процесі зовнішньоекономічної діяльності у відповідність до відповідних Регламентів ЄС, підвищення рівня запобігання та протидії переміщенню через митний кордон товарів, що порушують права інтелектуальної власності.

Слід звернути увагу, що для підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС доцільно реалізувати наступні рекомендації [93]:

1) Конкуренція внаслідок зростання імпорту в Україну, особливо м'ясних продуктів та овочів, створюватиме тиск на внутрішніх виробників. Уряд має забезпечити надання тимчасової державної підтримки у вигляді доступу до інформації, консультаційних послуг, навчання тощо для уникнення подальшого різкого зростання безробіття у сільській місцевості. Пропозиції щодо навчання та перепідготовки можуть допомогти працівникам у сферах з падаючим попитом на робочу силу перекваліфікуватися та отримати роботу у тих сферах, де існують можливості для виникнення нових експортних потоків.

2) Для тих сфер, де очікується зростання експортного потенціалу України у торгівлі з ЄС, а саме у вирощуванні зернових та олійних культур, Уряд має зосередити значну увагу на державній підтримці виробників у забезпеченні відповідності релевантним стандартам та регламентам ЄС та перегляді обсягів тарифних квот. Інтенсивний обмін інформацією та ноу-хау, а також навчання та перепідготовка матимуть тут ключове значення.

3) Уряд має зосередити відповідні ресурси задля отримання негайного доступу до конкретних програм технічної допомоги та інших інструментів підтримки з боку ЄС, певних країн-членів ЄС та інших міжнародних організацій, що підтримують наближення України до ЄС.

4) Уряд повинен розробити і негайно запровадити короткострокову стратегію розвитку переробних та інфраструктурних галузей для зростання виробництва з високою доданою вартістю.

5) Уряд і ЄС повинні в подальшому надавати широку і прозору інформацію тим галузям, що зазнають впливу, можливо, через загальну інформаційну кампанію, з тим, щоб допомогти їм зрозуміти ймовірні виклики та можливості для спільноти агробізнесу, що виникають внаслідок ПВЗВТ.

3.3. Прогнозна оцінка ефективності запропонованих заходів до 2025 р.

У довгостроковій перспективі Угода про ПВЗВТ (поглиблена і всеохоплююча зона вільної торгівлі) допоможе модернізувати економіку України і зробити її більш конкурентоспроможною, але за умови, що передбачені реформи будуть успішно реалізовані.

Важливим напрямком є *розвиток двосторонніх відносини із країнами-лідерами ЄС*. Україні потрібно нарощувати обсяг політичних контактів та двостороннього співробітництва з Німеччиною, Францією, Великобританією. Це дозволить розуміти можливі шляхи подальшого розвитку Європи, адаптувати політику у відповідності із змінами «сценарних планів». У 2018 р. з метою поглиблення економічної співпраці Україна та Велика Британія мали розпочати переговори про угоду щодо вільної торгівлі.

Нарощування *співробітництва з країнами Центральної та Східної Європи* також спростить інтеграцію України у розподілі праці на регіональному ринку, через побудову ланцюжків промислово-інвестиційної та виробничої кооперації. У свою чергу, така кооперація прискорить адаптацію національного бізнесу до регуляторних норм та стандартів що діють у ЄС, відкриє можливості залучення проектного фінансування для реалізації програм у перспективних секторах економіки (ресурсо- та енерго- збереження, АПК, у сфері транспорту, інфраструктури та логістики).

Європейський парламент напрацьовує проект доповіді з рекомендаціями іншим європейським інститутам щодо програми Східного Партнерства, де

пропонує створити модель «Східне Партнерство-плюс» для України, Молдови та Грузії. Вона передбачає скасування плати за роумінг у мобільному зв'язку між ЄС і трьома країнами, запровадження для них односторонніх тарифних преференцій, створення широкополосних каналів зв'язку високої потужності та створення трастового фонду для інвестицій в Україну й інших країн-учасниць, які досягли найбільшого прогресу в реформах. Це сприятиме переходу України до цифрової економіки.

У торговельно-економічних відносинах з країнами ЄС доцільно зробити ставку на *поміркований розумний протекціонізм*. У середньостроковій перспективі це дасть змогу посилити конкурентні позиції національного товаровиробника на внутрішньому та зовнішніх ринках. Також з'явиться додатковий час та ресурси, необхідні для підвищення конкурентоздатності та адаптації до високих європейських стандартів.

На думку експертів Інституту економічних досліджень та політичних консультацій Риженкова М., Галько С., Мовчан В. та Радеке Й. [93], у довгостроковому періоді можливості експорту з України переважатимуть, хоча диференціація конкурентоспроможності вітчизняних виробників посилиться. На думку авторів, ефектами від ПВЗВТ стануть такі результати:

1. Внаслідок скорочення імпорتنих мит ЄС, незважаючи на істотні тарифні квоти, в процесі наближення до 2015 року Україна матиме змогу експортувати на близько 20% більше сільськогосподарських та харчових продуктів, серед яких найвагомніше зросте експорт тютюнових виробів, зернових культур, м'яса та їстівних субпродуктів, а також різних харчових продуктів. Передбачені Угодою про асоціацію середньоарифметичні кінцеві ставки мит наведено у дод. В. Для українських виробників найсуттєвішим буде зниження тарифних обмежень ЄС у легкій, хімічній, машинобудівній, харчовій промисловостях, що сприятиме покращенню доступу українських виробників на цей ринок.

2. Зниження українських імпорتنих мит зумовить близько 7% приросту імпорту, переважно внаслідок більших поставок безалкогольних та алкогольних напоїв, олій та жирів рослинного походження, м'яса та їстівних субпродуктів, олій

та жирів тваринного походження, а також цукру. Найпомітнішим буде скорочення ввізних мит у легкій промисловості, зокрема у виробництві одягу, виробництві іншої неметалевої мінеральної продукції, харчовій промисловості, виробництві меблів.

3. Скасування експортних мит стимулюватиме експорт насіння і плодів олійних культур та створить вигоди, співставні з впливом скорочення імпорتنних мит ЄС.

4. Тарифна лібералізація може згенерувати нові торговельні потоки з товарів, що попередньо не торгувалися між Україною та ЄС. Цей новий торговельний потенціал оцінюється на рівні 2,3 млрд дол. для українського експорту в ЄС та 0,7 млрд дол. для імпорту з ЄС протягом десяти років дії ПВЗВТ. Запланований в Угоді про асоціацію рівень тарифного захисту на 11-й рік її функціонування наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Зміна тарифного захисту України та ЄС, %

Найменування групи за УКТЗЕД	Середня арифметична ставка ввізного мита			
	2017		2027	
	Україна	ЄС	Україна	ЄС
Всього по Митному тарифу	2,42	0,5	0,32	0,05
За товарними групами УКТЗЕД				
01-24 (сільське господарство)	6,77	0,6	1,38	0,24
25-97 (промислові та перероблені сільськогосподарські товари)	1,12	0,5	0,00	0,0

Джерело: [94].

У цілому асиметричність зниження тарифного захисту створює можливості для українського бізнесу посилити присутність на ринку ЄС, а отже захиститись від підвищення конкуренції на внутрішньому ринку. Однак можливості отримання економічних переваг від зниження ввізних мит пов'язані

також зі зниженням нетарифних обмежень торгівлі, у т.ч. перегляді квот, які наразі не задовольняють вимоги як економіки України, так і ЄС.

Економічна вигода для домогосподарств в Україні від ПВЗВТ полягає у тому, що створюються можливості для зниження внутрішніх цін. За оцінками Інституту економічних досліджень та політичних консультацій на основі прикладної моделі загальної рівноваги для України, лібералізація ввізних мит між Україною та ЄС зумовить зростання сукупного добробуту домогосподарств на 1,3% в середньостроковій перспективі і на 4,6% в довгостроковій перспективі за інших рівних умов. Більший вигравш дасть зниження нетарифних обмежень торгівлі [95].

Економічною вигодою для державного сектору стане прискорення темпів зростання торговельних потоків, а також економічної активності, які компенсують втрати бюджету від поступового скорочення ввізних мит.

Слід наголосити, що важкий тягар коротко- і середньострокових витрат та пов'язані з цим проблеми можуть поставити під загрозу успішність асоціативних починань. У дослідженні Козиревої О.В. зазначається, що лише додаткові витрати на гармонізацію стандартів, технічного регулювання та процедур відповідності складуть 30 млрд дол. [96] (понад чверть ВВП України у 2017 р.).

Існує величезна асиметрія в чистих перевагах, які виникатимуть у ході реалізації таких угод на часовому проміжку (між значними витратами, які виникатимуть у короткостроковій та середньостроковій перспективі, та потенційними вигодами, що стануть очевидними переважно у довгостроковій перспективі), а також у розрізі регіонів та економічних секторів (менш конкурентоспроможні сектори та регіони наражаються на особливо високі витрати під час пристосування до нових умов і можуть більше постраждати упродовж перехідного періоду). Також не варто ігнорувати соціальні втрати, пов'язані з перебудовою економіки та перерозподілом робочої сили між секторами.

У 2018 році Європейська Комісія затвердила Стратегічну програму підтримки України на 2018-2020 рр. [97]. Програма підтримки України передбачає грантове фінансування ЄС України в рамках двостороннього Інструменту сусідства на суму 434-530 млн євро, що не включає можливе фінансування в межах багатосторонніх програм та за іншими інструментами фінансування. При цьому, у Стратегічній програмі підтримки визначено чотири пріоритетні сектори підтримки (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Пріоритетні сектори підтримки ЄС в Україні у 2018–2020 рр.

Пріоритетні сектори підтримки	Орієнтовний обсяг асигнувань, млн євро
Сектор 1: Зміцнення інституцій та належного управління, у тому числі у сфері забезпечення верховенства права та безпеки	108,45 - 132,55
Сектор 2: Економічний розвиток та розвиток ринку, у тому числі розвиток приватного сектору та покращення бізнес-клімату	86,76 - 106,04
Сектор 3: Покращення сполучення, енергоефективність, захист навколишнього середовища та запобігання зміні клімату	65,07 - 79,53
Сектор 4: Мобільність і контакти між людьми, у тому числі соціальне залучення	86,76 - 106,04
Додаткова підтримка для розвитку інституційної спроможності	65,07 - 79,53
Додаткова підтримка громадянського суспільства	21,69– 26,51

Джерело: [97].

У Стратегічній програмі допомоги ЄС Україні визначено, що за підтримки всіх вказаних пріоритетів наскрізними питаннями будуть дотримання принципів державного управління, заходи у сфері навколишнього середовища та запобігання зміні клімату, цифрової економіки та суспільства молоді, забезпечення гендерної рівності та прав людини, а також заходи щодо зміцнення довіри та розбудови миру.

Варто зазначити, що Україна отримує визначену допомогу лише у випадку виконання всіх взятих на себе зобов'язань. Проте звіти Рахункової палати свідчать, що Україна не лише не отримує всю передбачену бюджетну підтримку, але й не використовує кошти, надані у формі позик міжнародними фінансовими організаціями (МФО). Зокрема, за даними Рахункової палати, у 2014 - 2016 рр. виконання планових показників використання коштів МФО становило 49% від запланованих сум через неефективну роботу відповідальних виконавців та Міністерства фінансів як координатора допомоги від МФО.

Водночас ЄС не має єдиного цільового механізму фінансової підтримки імплементації угод про асоціацію з країнами-партнерами. Європейський інструмент сусідства має порівняно невеликий бюджет і поширюється на всіх сусідів ЄС. У 2015–2020 рр. бюджетом ЄС передбачено виділення близько 15,4 млрд євро в рамках Європейського інструменту сусідства. По суті для України імплементація Угоди про асоціацію і зони вільної торгівлі є національним завданням, тягар фінансування якого покладається здебільшого на плечі держави та економічних суб'єктів. Але в умовах болісної структурної трансформації економіки, воєнних дій на сході країни та низької норми національних заощаджень нестача внутрішнього фінансування для повноцінної імплементації Угоди про асоціацію є очевидною.

Вважаємо, що Україні потрібна комплексна і зрозуміла платформа перетворень, безпосередньо не прив'язана до планів вступу до ЄС у 2019-2025 рр. Крім того, потрібно визначити обсяги витрат на впровадження вимог Угоди про асоціацію та цільові індикатори, які у результаті отримає Україна у цілому та регіонально-секторальній структурі.

Зауважимо, що на сьогодні прогнозних цільових показників на офіційному рівні не представлено ні для середньострокового періоду, ні для довгострокового інтервалу. У робочому документі Департаменту європейської інтеграції Міністерства економічного розвитку і торгівлі України наводяться дані щодо очікуваних змін у структурі національної економіки від реалізації

Угоди про асоціацію з ЄС, проте їхнє обґрунтування та часовий проміжок дії відсутні (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Очікувані наслідки від ПВЗВТ між Україною та ЄС

Напрямок змін	Річний приріст	Ключові галузі
Зростання обсягів експорту товарів та послуг	2-3 %	сільське господарство, харчова промисловість, текстильна та шкіряна промисловості, металургія та оброблення металу, хімічне виробництво, послуги транспорту, послуги юридичним особам
Зростання обсягів імпорту товарів та послуг	0,8-1,5 %	хімічна промисловість, машинобудування, харчова промисловість, сільське господарство, виробництво інших неметалевих мінеральних виробів, текстильна та шкіряна промисловості, послуги транспорту та фінансового посередництва
Прискорення темпів економічного зростання	0,7–0,9 %	сільське господарство, харчова промисловість, текстильна та шкіряна промисловість, металургія та оброблення металу, транспортні послуги, послуги юридичним особам
Збільшення кількості зайнятих економічною діяльністю	130-190 тис. осіб	сільське господарство та харчова промисловість, торгівля та ремонт, транспорт. Очікується незначне зменшення кількості зайнятих у хімічній промисловості, виробництві машин та устаткування

Джерело: [94].

За попередніми оцінками, прогнозними показниками результатів Угоди про асоціацію стануть додаткові темпи зростання у експорті товарів та послуг – до 3% щороку, та імпорту – до 1,5%. Це стимулюватиме збільшення кількості зайнятих економічною діяльністю до 130-190 тис. осіб щороку та прискорення темпів економічного зростання до 0,7-0,9%. На нашу думку, такий прогноз є досить мінімалістичним, оскільки за перший рік функціонування ПВЗВТ (2017 р.) вітчизняний експорт зріс на 55%, а імпорт з країн ЄС – на 36%.

У подальшому, на думку президента України П.О. Порошенка, для стратегії євроінтеграції України цілями можуть стати наступні завдання:

1. Асоціація із Шенгенською зоною;
2. Приєднання до митного союзу ЄС. Варто зауважити, що в рамках асоціації Україна вже має поглиблену зону вільної торгівлі з ЄС, після виконання якої майже всі мита у торгівлі з ЄС будуть обнулені. Додатковими

плюсами від митного союзу, на думку Шульги Д., можуть бути: скасування митного контролю для руху товарів між Україною і ЄС; приєднання України до спільної зовнішньої торговельної політики ЄС, відмова країн від антидемпінгових розслідувань один проти іншого [98]. При цьому агропродукція з великою імовірністю залишиться винятком з дії митного союзу (як це є у митному союзі ЄС-Туреччина); також синхронізація українських митних тарифів з ЄС несе ризики для угод про вільну торгівлю України з іншими державами. Створення митного союзу є питанням не найближчого майбутнього, а його перспектива з'явиться лише за 5-7 років після впровадження реформ, прописаних в Угоді про асоціацію. Акцентуємо увагу, що наслідки створення митного союзу з ЄС ще потребують зваженого аналізу, який досі не був оприлюднений. На думку Панченка Ю. [99], позитивний економічний ефект від створення митного союзу стане можливим лише у ситуації, коли експорт до ЄС складатиме 80-85% від всього експорту України;

3. Приєднання до енергетичного союзу ЄС. Україна є членом Енергетичного співтовариства і може розраховувати на повноцінне входження до спільного енергетичного ринку ЄС та приєднання до спільної зовнішньоенергетичної політики;

4. Вступ в дію спільного авіаційного простору. Відповідна угода вже погоджена, щойно питання Гібралтару зникне – вона буде підписана. Тим часом Україні варто працювати над двосторонніми домовленостями про "відкрите небо" з кожною країною ЄС окремо, над залученням лоукостерів, разом з визначенням стратегії розвитку аеропортів та її узгодженням з інтересами національного перевізника;

5. Вступ до єдиного цифрового ринку.

Реалізація цих ініціатив фактично перетворить східні кордони України на східні кордони Євросоюзу ще до того, як Україна де-юре приєднається до ЄС. У такому разі членство України у Європейському союзі стане лише формальним питанням часу.

Висновки до розділу 3

Процес розширення Євросоюзу, враховуючи сучасні політичні виклики внутрішнього і зовнішнього характеру, не є статичним явищем. Приєднання до ЄС країн доводить далекоглядність політики розширення та регіонального співробітництва, які у довгостроковій перспективі сприяють стабільності Європейського континенту.

Досвід реформ у європейських країнах особливо важливий для України, зважаючи на подібність у таких важливих факторах, як значні економічні та соціальні труднощі внаслідок розпаду попередньої системи господарства, ментальність населення, значний вплив соціалістичного минулого, необхідність формування національної еліти та розвитку політичної культури тощо.

Здійснення у пріоритетному порядку низки кроків щодо адаптації системи законодавства, регулювання та методів сертифікації до вимог законодавства ЄС, які сприятимуть встановленню взаємовигідної економічної співпраці, стане продуктивним підґрунтям для реалізації «нової хвилі» соціально-економічних перетворень, орієнтованих на впровадження в Україні економіко-правового середовища, сумісного з нормами та стандартами Європейського Союзу.

Україна, бажаючи інтегруватися в ЄС, має розробити свою власну стратегічну організаційну модель адаптації національної правової системи до норм ЄС з урахуванням власних інтересів з огляду на політичну, економічну, соціальну ситуацію в державі.

Для дотримання Україною євроінтеграційного вектору розвитку важливо:

- створити систему інституцій для виконання всіх зобов'язань, передбачених в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС;
- забезпечити моніторинг наближення національного законодавства до загальнообов'язкових норм ЄС;
- готувати висновки щодо прогресу виконання необхідних зобов'язань, що обґрунтовують внесення змін до програмних документів, змісту запланованих заходів і термінів, пов'язаних зі здійсненням європейської інтеграції.

Серед стратегій підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС слід виокремити створення міцного експортного сектора та лібералізацію імпорту за рахунок ліквідації невідповідностей між технічними регламентами, митними процедурами, санітарними та фіто-санітарним нормами.

У довгостроковій перспективі Угода про ПВЗВТ стимулюватиме модернізацію економіки України та підвищення її рівня конкурентоспроможності. З цією метою доцільно розвивати двосторонні відносини із країнами-лідерами ЄС, нарощувати співробітництва з країнами Центральної та Східної Європи, долучитись до впровадження моделі «Східне Партнерство-плюс».

У торговельно-економічних відносинах скорочення та ліквідація імпорتنих мит ЄС дозволить забезпечити національні потреби у продукції легкої, меблевої та харчової промисловості, іншої неметалевої мінеральної продукції. Асиметричність зниження тарифного захисту створює можливості розширити ринки збуту української продукції (у першу чергу, сільськогосподарських та харчових продуктів) та, можливо, відкриє доступ до ринків третіх країн (наприклад, Близького Сходу, Ізраїлю).

Лібералізація тарифного регулювання між Україною та ЄС зумовить зростання сукупного добробуту домогосподарств на 1,3% в середньостроковій перспективі і на 4,6% в довгостроковій перспективі за інших рівних умов.

Україна поступово просувається вперед у виконанні своїх зобов'язань зі спрощення митних і торговельних процедур у рамках ПВЗВТ. Оскільки реалізація Угоди про асоціацію потребує значних коротко- і середньострокових витрат, доцільно ефективно використовувати інструменти фінансування, які надає ЄС.

Відсутність чітких цільових індикаторів вигод від асоціації нівелює вже отримані здобутки. Хоча за перший рік функціонування ПВЗВТ вітчизняний експорт зріс на 55%, а імпорт з країн ЄС – на 36%, разом з тим, потенціал приросту зовнішньої торгівлі прогнозується на рівні 3% річних для експорту та

1,5% для імпорту. У цілому позитивний ефект від асоціації України та країн ЄС прогнозується на рівні до 0,9% темпів додаткового приросту ВВП. Вважаємо, що ПВЗВТ із ЄС стосується не лише торгівлі, вона є набагато ширшою і глибшою. Ця угода також є драйвером залучення інвестицій. І не лише з ЄС, але й з третіх країн для експорту до ЄС. Тому ця угода приноситиме результати з року в рік все більші.

Перспективними ініціативами співробітництва України та ЄС, які обговорюються, визначено створення асоціації із Шенгенською зоною, приєднання до митного союзу ЄС, приєднання до енергетичного союзу ЄС, вступ в дію спільного авіаційного простору та вступ до єдиного цифрового ринку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На сучасному етапі розвитку міжнародних економічних відносин вирішальною є тенденція до формування міждержавних формальних (торговельні угоди, зони вільної торгівлі, митні союзи) та реальних (спільні ринки, валютні та економічні союзи) інтеграційних об'єднань, зумовлена необхідністю економічного співробітництва держав і усуненням перешкод у русі факторів виробництва.

Становлення та розвиток інтеграційного об'єднання ЄС (28) відбувалось впродовж майже п'ятдесяти років. Держави – члени інтеграційного об'єднання відзначаються реформаційними досягненнями в управлінні та порівняно вищим рівнем добробуту населення.

Пріоритетом зовнішньої політики України та стимулом динамічних внутрішніх трансформацій визнано торговельно-економічну співпрацю з ЄС. Ратифікація Угоди про асоціацію, впровадження безвізового режиму забезпечили перехід до принципово нового етапу на шляху європейської інтеграції України як у політичному, так і в економічному вимірах.

У зовнішньоторговельних відносинах Україна виступає нетто-імпортером європейської продукції (механічні та електричні машини, продукція хімічної промисловості, мінеральні продукти та засоби наземного транспорту), хоча ринок країн ЄС є драйвером зростання вітчизняного експорту (продукція агропромислового комплексу та харчової промисловості, чорні метали та вироби з них, механічні та електричні машини тощо). У 2017 р. 40% експорту до країн ЄС та 51% імпорту є ЄС формували контрагенти з Італії, Німеччини та Польщі.

Україна виступає нетто-експортером послуг на ринок ЄС, реалізуючи на їхньому ринку у 2017 р. 33% експорту (послуги транспортні, з переробки матеріальних ресурсів, у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні) та імпортуючи 47% (послуги транспортні, ділові, послуги, пов'язані з подорожами). Основними країнами реципієнтами послуг у ЄС є Німеччина,

Велика Британія та Польща, донорами з ЄС - Велика Британія, Німеччина та Кіпр.

Вагомим напрямом торговельно-економічної взаємодії виступає інвестиційна співпраця. ЄС утримує найбільшу частку в загальному обсязі іноземних інвестицій в національну економіку - 79,1% загального обсягу інвестицій в Україну (Кіпр, Нідерланди, Велика Британія та ін.). Проте нестабільність інвестиційного клімату в Україні обмежує інтерес європейських інвесторів. Інвестиційний ресурс вітчизняної економіки майже повністю зосереджений на країнах ЄС (99,8% загального обсягу інвестицій з України), а саме Кіпрі, Латвії, Угорщині та ін.

Зовнішня торгівля України та країн ЄС характеризується нееквівалентністю обміну (за кількістю, якістю, ціною). Вітчизняні товаровиробники експортують продукцію майже удвічі дешевшу порівняно з товарами, які імпортували з ЄС. У свою чергу, імпорт європейських товарів переробної промисловості з вищою доданою вартістю використовується для виробництва та експорту сировини. Це свідчить про неефективність промислової політики України.

Серед здобутків асоціації України з ЄС слід відзначити лібералізацію умов торгівлі (скасовано ввізні мита на 94,7% українських промислових і 83,4% сільськогосподарських товарів), безвізовий режим, спрощення митних процедур. Серед питань, які потребують врегулювання на макрорівні, залишаються заходи нетарифного регулювання доступу на ринки ЄС; нестабільність валютного регулювання, складність митного та податкового законодавства України тощо.

Адаптація системи українського законодавства до норм та стандартів ЄС з урахуванням власних інтересів має на меті модернізацію економіко-правового середовища в Україні та розвиток взаємовигідної економічної співпраці на засадах конкурентоспроможності.

Для підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС доцільно ліквідувати невідповідності між технічними регламентами, митними процедурами, санітарними та фіто-санітарним нормами. Основні заходи щодо мінімізації нетарифного регулювання в Україні

передбачають виконання понад 400 завдань до 2022 р. щодо імплементації положень регламентів ЄС, реформування інституційного середовища та запровадження ефективної адміністративної системи.

Усунення технічних бар'єрів передбачає нормативні зміни у сферах технічного регулювання та державного ринкового нагляду, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності, перехід від обов'язкової сертифікації продукції до оцінки відповідності вимогам технічних регламентів, підписання Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції та Метричної Конвенції, набуття членства в Міжнародній організації законодавчої метрології, Європейських комітетах із стандартизації CEN та CENELEC, Європейському інституті телекомунікаційних стандартів ETSI.

У санітарній та фіто-санітарній сфері доцільно запровадити електронну сертифікацію, систему оперативного оповіщення та механізм раннього попередження надзвичайних ситуацій.

Трансформація сфери митних процедур передбачає приєднання України до Конвенцій про спрощення формальностей у торгівлі товарами і про єдиний режим транзиту, звільнення від оподаткування митом, ПДВ та акцизним податком, запровадження ефективної системи захисту прав інтелектуальної власності.

Для підвищення ефективності торговельно-економічного співробітництва України та ЄС доцільно забезпечити:

- надання тимчасової державної підтримки у вигляді доступу до інформації, консультаційних послуг, навчання для перекваліфікації робочої сили;
- державну підтримку виробників, у першу чергу, зернових та олійних культур, щодо запровадження релевантних єврорегламентів та перегляду обсягів тарифних квот;
- доступ до конкретних програм технічної допомоги та інших інструментів підтримки з боку ЄС, певних країн-членів ЄС та інших міжнародних організацій;
- розробку і запровадження стратегії розвитку переробних та інфраструктурних галузей з переорієнтацією на виробництва з високою доданою вартістю.

Лібералізації імпорту з ЄС дозволить забезпечити національні потреби у продукції легкої, меблевої та харчової промисловості, іншої неметалевої мінеральної продукції. Нарощення експортного сектора української продукції (у першу чергу, сільськогосподарських та харчових продуктів) можливе через асиметричність зниження тарифного захисту та квазі-автоматичний доступ до ринків третіх країн (наприклад, Близького Сходу, Ізраїлю).

У рамках ПВЗВТ адаптація до вимог ЄС накладає значний фінансовий тягар на економіку України, тому уряду доцільно більш ефективно використовувати інструменти фінансування, які надає ЄС.

Недоліками інформаційної політики уряду України є відсутність економічно обґрунтованих індикаторів довгострокових вигод від асоціації та не висвітлення системно-комплексних характеристик отриманих результатів. Хоча за перший рік функціонування ПВЗВТ вітчизняний експорт зріс на 55%, а імпорт з країн ЄС – на 36%, разом з тим, потенціал приросту зовнішньої торгівлі прогнозується на рівні 3% річних для експорту та 1,5% для імпорту.

Плідна співпраця у межах асоціації з ЄС віддзеркалиться не лише у розвитку торгівлі, але й у притоку прямих інвестицій, у т.ч. з третіх країн (через підвищення інвестиційної привабливості). Позитивний ефект від асоціації прогнозується на рівні до 0,9% темпів додаткового приросту ВВП України.

З урахуванням наявних тенденцій економічного розвитку асоціація між Україною та ЄС зумовить зростання сукупного добробуту вітчизняних домогосподарств на 4,6% в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. - Київ, Ірпінь. - Перун, 2005. – С. 1728
2. Остапенко Ю.С. Понятие, формы и правовые последствия экономической интеграции государств // Вестник ВУиТ. 2013. №4 (79). – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-formy-i-pravovye-posledstviya-ekonomicheskoy-integratsii-gosudarstv>
3. Diachenko O.V. Customs union as a form of international integration of countries / Diachenko O.V., Generalov O.V., Zubko O.V // Економічний форум. - 2015. - №2. - С. 23-29.
4. Peter, Fishcer, Recent Trends and Development in the Law of Foreign Investment Protection, in: FS Seidl –Hohenveldern, Berlin, 1988. – 234 ff.
5. Peter, Fischer, Heribert, Franz Kock. Europarecht. Einschli?lich des Rechtessupranationaler Organisationen. 3. Auflage (durchgesehene und erweiterte), Linde Verlag, Wien, 1997. – S. 51.
6. The Association of Southeast Asian Nations. – Режим доступа: <http://www.asean.org/>
7. The North American Free Trade Agreement. – Режим доступа: <http://www.naftanow.org>
8. Соглашение о Таможенном союзе от 20 января 1995 года. – Режим доступа: <http://www.eurasiancommission.org/docs/Download.aspx?IsDlg=0&ID=3034&print=1>
9. MERCOSUR. – Режим доступа: <http://www.mercosur.int/index.jsp>
10. Case C-300/89 Commission v. Council. Judgment of the Court of 11 June 1991 // ECR I –2867.
11. Договор о Евразийском экономическом союзе. – Режим доступа: <http://www.eurasiancommission.org/ru/Lists/EECDocs/635375701449140007.pdf>
12. Варданыян Д.К. Теоретические аспекты международной экономической интеграции в мировой экономике // Дискуссия. - 2015. - №4 (56). – С. 16-21.

13. Ладиченко К. І. Глобальний контекст міжнародного економічного співробітництва // Міжнародна економічна діяльність України. – К., 2018. – 830 с.
14. Мартинов А.Ю. Європейський Союз, ЄС // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2005. - 672 с.— Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=ES>
15. History of the marshall plan / The Marshall Foundation. – Режим доступу: <https://www.marshallfoundation.org/marshall/the-marshall-plan/history-marshall-plan/>
16. Декларація Шумана 1950 // Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко та ін.— К. : Українська енциклопедія, 1998. — Т. 2 : Д — Й. — 744 с.
17. Мартинов А.Ю. Маастрихтський договір // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій та ін.; Інститут історії України НАН України.— К.: Наук. думка, 2009.— Т. 6 : Ла — Мі. — С. 410.
18. Schengen Area / The European Union. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen_en
19. The euro / The European Union. – Режим доступу: https://europa.eu/european-union/about-eu/money/euro_en#euro
20. Mayer T. Europe's Unfinished Currency: The Political Economics of the Euro / Thomas Mayer. – London : Anthem Press, 2012. – 200 p.
21. Lapavitsas C. Crisis in the Eurozone / Costas Lapavitsas. – Verso, 2012. – 268 p.
22. Палагнюк Ю. В. Проблеми розвитку ЄС після фінансово-економічної кризи: уроки для України / Ю. В. Палагнюк // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. - 2013. - № 5. - С. 167-172.
23. Euro area inflation returning to more normal levels /EuropeanCommission . - Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/european-economy-explained/graphs-economic-topics/euro-area-inflation-returning-more-normal-levels_en

24. Summer 2018 Interim Economic Forecast: Resilient growth amid increased uncertainty /EuropeanCommission - Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/european-economy-explained/graphs-economic-topics/summer-2018-interim-economic-forecast-resilient-growth-amid-increased-uncertainty_en

25. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community / European Union //Official Journal of the European Union. – 2007. – P. 306.

26. Илюхина И. Б. Проблемы экономической интеграции в ЕС // Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки. 2015. - №2. – С. 113-125.

27. SuddeutscheZeitung. — 2004. — 26.April. — Режим доступу: <https://www.sz-archiv.de/>

28. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Декларація, Міжнародний документ від 07.07.1992. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011

29. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 30.11.2017 № 2411-VI. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>

30. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року "Про Стратегію національної безпеки України": Указ Президента України; Стратегія від 26.05.2015 № 287/2015. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

31. План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/file/text/61/f473622n52.docx>

32. Черніков Д. В. Євроінтеграція у законах: кількість не переходить у якість / Д. В. Черніков // Політика. – 2015. – С. 28-30.

33. Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

34. Угода між Урядом України і Комісією Європейських Співтовариств про створення Контактної групи по вугіллю і сталі: ЄС, Кабінет Міністрів України; Угода, Міжнародний документ від 08.06.1994 № 994_746. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_746

35. Угода про співробітництво між Кабінетом Міністрів України та Європейським співтовариством з атомної енергії в галузі керованого термоядерного синтезу: Угода Кабінету Міністрів України; Євратом; Міжнародний документ, Принципи від 23.07.1999 №994_152. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_152

36. Угода між Кабінетом Міністрів України та Європейським Співтовариством з атомної енергії про співробітництво у сфері мирного використання ядерної енергії : Угода Кабінету Міністрів України; Євратом; Міжнародний документ від 28.04.2005 № 956_003. - Режим доступу:http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956_003.

37. Угода між Урядом України та Європейським Співтовариством про торгівлю деякими сталеливарними виробами : Європейський Союз, Кабінет Міністрів України; Угода, Заява, Протокол від 18.06.2007 № 994_825. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/994_825

38. Меморандум про взаєморозуміння щодо Стратегічного Енергетичного Партнерства між Україною та Європейським Союзом спільно з Європейським Співтовариством з атомної енергії : Україна, Європейський Союз, Євратом; Меморандум, Міжнародний документ від 24.11.2016 № 984_003-16. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-16

39. Угода між Україною і Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу Горизонт 2020 – Рамкова програма з досліджень та інновацій (2014-2020) від 15.07.2015, № 604-VIII. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_018

40. Угода між Урядом України і Європейським Союзом про участь України в програмі ЄС “Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу (COSME) (2014-2020)” : Кабінет Міністрів України, Європейський Союз; Угода, Міжнародний документ, Правила від 04.05.2016 №984_025-16. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_025-16

41. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24.06.2004 № 1861-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>

42. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки: Постанова Кабінету Міністрів України; Програма, Заходи, Перелік від 23.08.2016 № 554. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF>

43. Стрижакова А.Ю. Механізми державного управління розвитком транскордонного співробітництва між Україною та країнами Європейського Союзу : дис. ... канд. з держ. Упр.. - Маріуполь ,2017. – 248 с.

44. Regulation (EU) 2017/850 Of The European Parliament And Of The Council Of 17 May 2017. // Official Journal of the European Union. - 2017. - – Vol. 60 (L 133).

45. Кузьмін О. Є. Проблеми і перспективи розвитку транскордонного співробітництва в умовах європейської інтеграції України / О. Є. Кузьмін, О. В. Юринець, О. Г. Мельник // Бізнес Інформ. - 2017. - № 2. - С. 45-49.

46. Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

47. Стан зовнішньоекономічних відносин із країнами Європейського Союзу в I півріччі 2018 року. Експрес випуск від 31.08.2018 № 290/08.2вн-18 / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2018/08/136.doc>

48. Зовнішня торгівля з країнами ЄС / Національний банк України. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19208335>

49. Мазур М.В. Статистичний аналіз концентрації експорту та внутрішньогалузевої торгівлі в Україні / М. В. Мазур, К. В. Сіренко// Ефективна

економіка. – 25018. - № 8. – Режим доступу:
http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/36.pdf

50. Зовнішня торгівля України послугами у I півріччі 2018 року. Експрес випуск 14.08.2018 №273/08.Звн-18 / Державна служба статистики України. – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2018/08/119.doc>

51. Прямі інвестиції / Державна служба статистики України. – Режим доступу:
www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/inv_zd/pi_ak_ks_reg/pi_ak_ks_reg_u.zip

52. Saha D. The economic impact of FDI on Ukraine / D. Saha, V. Kravchuk, R. Kirchner ; German Advisory Group, Institute for Economic Research and Policy Consulting. Policy Studies Series [PS/01/2018]. - Berlin/Kyiv, April 2018 – 51 p.–
Режим доступу:
http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/German_advisory_group/2018/Full_PS_01_2018_en.pdf

53. Співробітництво між Україною та країнами ЄС у 2017 році. Статистичний збірник / Державна служба статистики України, 2018. – 182 с. –
Режим доступу:
http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/06/zb_ES_2017.pdf

54. Як змінилася інвестиційна привабливість України / Європейська Бізнес Асоціація. - Режим доступу: <https://eba.com.ua/ukraines-investment-climate-changed/>

55. Інвестиційне співробітництво між Україною та ЄС / МЗС України. -
Режим доступу: <https://netherlands.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ukr-eu-investment>

56. Україна та Європейський інвестиційний банк / КМУ. - Режим доступу:
<https://www.kmu.gov.ua/ua/news/ukrayina-ta-yevropejskij-investicijnij-bank-pidpisali-ugodu-na-75-mln-yevro-dlya-pidvishennya-bezpeki-na-ukrayinskih-dorogah>

57. Ангел Є. Пріоритети допомоги ЄС Україні: взаємовигідний рух назустріч. Аналітичний звіт / Ангел Є., Красовська О., Коссе І., та ін. ; Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – К., 2018. – 164 с. – Режим доступу:

http://www.ier.com.ua/files//publications/Books/2018/IER_Priority_reform_report_6.07.2018_1.pdf

58. Statistics. Market Access database / European Commission. – Режим доступу: http://madb.europa.eu/madb/statistical_form.htm/

59. Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі за січень-грудень 2017 року / Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/kr_tstr/kr_tstr_12_2017.zip

60. Мовчан В. Як чайники та свічки формують торгівлю з ЄС: цікаві факти про структуру українського експорту / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2018. – Режим доступу: <http://www.ier.com.ua/ua/publications/articles?pid=6029>

61. Чинні антидемпінгові, компенсаційні та захисні заходи щодо української продукції / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=082485da-0071-490a-9ec0-a5e520b3ca02&title=CHinniAntidempingovi-KompensatsiiniTaZakhisniZakhodiSchodoUkrainskoiProduktsii>

62. Investigations / European Commission. – Режим доступу: <http://trade.ec.europa.eu/tdi/>

63. Технічне регулювання в ЄС / Представництво України при Європейському Союзі та Європейському Співтоваристві з атомної енергії. – Режим доступу: <http://ukraine.eu.mfa.gov.ua/ua/Ukraine++EU+export-import+helpdesk+/Non-tariff+regulation/Technical+Regulation>

64. Право на експорт продуктів харчування в ЄС мають понад 60 українських підприємств / УНІАН. – Режим доступу : <https://www.unian.ua/eurobusiness/2154241-pravo-na-eksport-produktiv-harchuvannya-v-es-mayut-ponad-60-ukrajinskih-pidприємств-torgpred.html>

65. Майже 300 українських підприємств вже мають право експортувати продукцію в ЄС / УНІАН. – Режим доступу : <https://www.unian.ua/eurobusiness/1643971-mayje-300-ukrajinskih-pidpriemstv-vje-mayut-pravo-eksportuvati-produktsiyu-v-es.html>

66. Дозвіл на експорт продукції до ЄС значно спрощує доступ на ринки Азії, Африки та Латинської Америки / Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів. – Режим доступу :<http://dp.consumer.gov.ua/45822>

67. Поглиблення відносин між ЄС та Україною: Що? Чому і як? / Центр європейських політичних досліджень (CEPS), Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – Київ, 2018. – 290 с. – Режим доступу: <http://www.3dcftas.eu/publications/key/deepening-eu-ukrainian-relations-what-why-and-how-second-edition>

68. Квоти і не тільки: де Україна може наростити експорт до ЄС. – Режим доступу:https://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/11/8/7057104/view_print/

69. В Зоні вільної торгівлі. Як змінилися торги між Україною та ЄС. – Режим доступу: <https://agropolit.com/spetsproekty/368-v-zoni-vilnoyi-torgivli-yak-zminilisa-torgi-mij-ukrayinoyu-ta-yes-za-tri-roki>

70. TradeBarriers. MarketAccessdatabase / EuropeanCommission. – Режим доступу:http://madb.europa.eu/madb/barriers_result.htm?isSps=false&countries=UA

71. Впровадження ПВЗВТ в Україні:Оцінка прогресу та виклики попереду. – Режим доступу: https://www.beratergruppe-ukraine.de/wordpress/wp-content/uploads/2016/12/PP_04_2016_ua.pdf

72. ТОП-5 основних досягнень ДФС у митному напрямі. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/print-338616.html>

73. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2017 році. - Режим доступу: https://eu-ua.org/sites/default/files/imce/layout_16_02_final.pdf

74. Україна виконала лише 11% від планових зобов'язань за Угодою про асоціацію з ЄС. - Режим доступу: <http://europrojects.org.ua/2017/12/25/україна-виконала-лише-11-від-планових-зо/>

75. Кузяків О. Спрощення процедур торгівлі в Україні: оцінки та очікування бізнесу. Аналітичний звіт за результатами III хвилі опитування українських експортерів та імпортерів / Кузяків О., Федець І. ; Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – К., 2018. – 135 с. – Режим доступу:http://www.ier.com.ua/files//Public_events/2018/TFD_III_Presentation/TFD_III_2017-2018_report.pdf

76. Gross Value Added by Kind of Economic Activity at current prices / United Nations Statistics Division. – Режим доступу: <http://data.un.org/Data.aspx?q=thailand+datamart%5bSNAAMA%2cSNA%5d&d=SNAAMA&f=grID%3a201%3bcurrID%3aNCU%3bpcFlag%3a0%3bcrID%3a764>

77. Unemploymentstatistics / Eurostat. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics

78. НІСР - inflationrate/ Eurostat. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00118&plugin=1>

79. Estimatedhourlylabourcosts, 2017/ Eurostat. – Режим доступу:[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Estimated_hourly_labour_costs,_2017_\(EUR\).png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Estimated_hourly_labour_costs,_2017_(EUR).png)

80. Electricitypricestatistics/ Eurostat. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Electricity_price_statistics

81. Naturalgaspricestatistics/ Eurostat. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Natural_gas_price_statistics

82. Динаміка середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності у 2010-2017 роках / Державна служба статистики України. – Режим

доступу:

http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/gdn/prc_rik/prc_rik_u/dszpED_u.html

83. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період) / НБУ. - Режим доступу: https://bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls

84. Розрахунок норми тривалості робочого часу / Вісник фіскальної служби України, 2017. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ru/publication/100005916-rozrakhunok-normi-trivalosti-robochogo-chasu-na-2018-rik>

85. Мазаракі А.А. Двостороннє співробітництво України та Польщі: стан та можливості активізації / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник // Формування ринкових відносин в Україні – 2010. – № 12 (115). – С. 257- 266.

86. The Worldwide Governance Indicators / The World Bank Group. – Режим доступу: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/#home>

87. Прилипчук О. В. Зарубіжний досвід адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. -2016. - Вип. 4 (55). -С. 219 -227.

88. Unemployment rates, seasonally adjusted, August 2018 (%) / Eurostat. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics

89. Боровець І. Особливості процесу інтеграції Республіки Хорватія до Європейського Союзу / І. Боровець // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. - 2015. - Вип. 24. - С. 303-218.

90. Україна та Хорватія готові створити робочу групу з обміну досвідом з євроінтеграції / Урядовий портал, 2018. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/ukrayina-ta-horvatiya-gotovi-stvoriti-robochu-grupu-z-obminu-dosvidom-z-yevrointegraciyi-ivanna-klimpush-cincadze>

91. Мініч Р. Боротьба з корупцією: чого вчить досвід ЄС / Інтерньюз - Україна, 2018. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/07/3/7083870/>

92. Інформація щодо участі України в роботі Комітету СОТ з питань санітарних та фіто-санітарних заходів (12-13 липня 2018 року) / Департамент доступу до ринків та взаємодії з СОТ; Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. - Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-UA&id=3c8aea5f-d21c-49f5-b3ca-676059b65fa9>

93. Риженков М. Вплив створення поглибленої та всеохоплюючої ЗВТ між ЄС та Україною на торгівлю сільськогосподарськими товарами / М.Риженков, С. Галько, В. Мовчан, Й.Радеке / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. - Київ, 2013 – 35 с. – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/publications/News/2013/PolPap_01-2013_DCFTA_ukr.pdf

94. Основні аспекти Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (ЗВТ+) / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: www.me.gov.ua/Documents/Download?id=d2a8d455.

95. Скасування мит, зборів та інших платежів / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/ua/Ukraine_EU_project/materials/AA_title_4/national_treatment/duties_elimination

96. Козирева О. В. Аналіз асиметричності Угоди про асоціацію України з ЄС / О. В. Козирева. // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. - 2016. - вип. 5. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhMv_2016_5_8.

97. Стратегічна Програма допомоги ЄС Україні (2018-2020 рр.). - Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=0395421d-2a15-48b2-b0b1-bee13c882637>

98. Шульга Д. Майже членство у ЄС // Європейська правда. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/09/13/7070861/>

99. Нова сходинка чи євроінтеграційний глухий кут: чи потрібен Україні митний союз з ЄС // Європейська правда. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/09/18/7071100/>

100. Обсяги тарифних квот у 2017-2021 роках в рамках ПВЗВТ / Департамент міжнародного торговельно-економічного співробітництва та європейської інтеграції ; Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=9b2127f3-cf87-4d7c-802a-b2d112d4328c>

101. Використання Україною квот в рамках АТП за 2018 рік (станом на 21.09.2018)/ Міністерство аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/system/files>

102. Скасування мит, зборів та інших платежів / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/ua/Ukraine_EU_project/materials/AA_title_4/national_treatment/duties_elimination

Яйця та альбуміни (додаткова)	3 000	3 000	3 000
Оброблена продукція з цукру	2 000 - 3 000	2 200	2 400
Оброблений крохмаль	1 000 - 2 000	1 200	1 400
Етанол	27 000 - 100 000	41 600	56 200
Молоко, вершки, згущене молоко та йогурти	8 000 - 10 000	8 400	8 800
Оброблена продукція із молочних вершків	300 - 500	340	380
Харчові продукти	2 000	2 000	2 000
Цукрова кукурудза	1 500	1 500	1 500
Гриби (основна)	500	500	500
Цукрові сиропи	2 000	2 000	2 000
Гриби (додаткова)	500	500	500
Продукція з обробленого масла	2 000	2 000	2 000
Оброблена продукція з масла	250	250	250
Сигари та цигарки	2 500	2 500	2 500
Манітол сорбіту	100	100	100
Продукти переробки солоду та крохмалю	2 000	2 000	2 000
М'ясо барнини	1 500 - 2 250	1 650	1 800
Яловичина	12 000	12 000	12 000
Свинина (основна)	20 000	20 000	20 000
Свинина (додаткова)	20 000	20 000	20 000

Джерело: [100].

Використання Україною квот в рамках ПВЗВТ у 2018 р.

(станом на 21.09.2018)

Квоти за принципом "перший прийшов - перший обслуговується"

Номер квоти	Опис	Розмір квоти, т	Використано, т	Використано, %	Залишок квоти
09.6700	Баранина(з поступовим збільшенням протягом 5 років до 2 250 т)	1 800	0,0	0,0	1 800,0
09.6701	Мед(з поступовим збільшенням протягом 5 років до 6 000 т)	5 400	5 400,0	100,0	0,0
09.6702	Часник	500	305,8	61,2	194,2
09.6703	Овес	4 000	805,7	20,1	3 194,3
09.6704	Цукор	20 070	2 385,8	11,9	17684,25
09.6705	Інший цукор (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 20 000 т)	14 000	1 650,5	11,8	12 349,5
09.6706	Цукрові сиропи	2 000	0,0	0,0	2 000,0
09.6707	Ячмінна крупа та борошно; зерно зернових злаків, оброблене іншими способами (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 7 800 т)	6 900	6 900,0	100,0	0
09.6708	Солод та пшенична клейковина	7 000	7 000,0	100,0	0,0
09.6709	Крохмаль	10 000	8 528,8	85,3	1 471,3
09.6710	Оброблений крохмаль (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 2 000)	1 400	1 392,0	99,4	8,0
09.6711	Висівки, відходи та залишки (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 21 000)	19 000	5 721,7	30,1	13 278,3
09.6712	Гриби	500	0,2	0,0	499,8
09.6713	Гриби	500	0,0	0,0	500,0
09.6714	Оброблені помідори	10 000	10 000,0	100,0	0,0
09.6715	Виноградний та яблучний соки	14 000	14 000,0	100,0	0,0
09.6716	Продукція з обробленого молока	2 000	141,2	7,1	1 858,8
09.6717	Оброблена продукція з масла	250	0,0	0,0	250,0
09.6718	Цукрова кукурудза	1 500	5,9	0,4	1 494,1
09.6719	Оброблена продукція з цукру (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 3 000 т)	2 400	263,7	11,0	2 136,3
09.6720	Оброблена продукція із зернових	2 000	529,0	26,5	1 471,0
09.6721	Оброблена продукція з молочних вершків (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 500 т)	380	16,0	4,2	364,0
09.6722	Харчові продукти	2 000	10,5	0,5	1 989,5
09.6723	Етанол (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 100 000 т)	56 200	3 911,9	7,0	52 288,1
09.6724	Сигари та цигарки	2 500	0,4	0,0	2 499,6
09.6725	Магінолсорбітол	100	0,0	0,0	100,0
09.6726	Продукти переробки солоду та крохмалю	2 000	1 148,0	57,4	852,0
Додаткові квоти за принципом "перший прийшов - перший обслуговується"					
096750	Мед (додаткова квота з 01.10.2017 по	2 500	2 500,0	100,0	0,0

	30.09.2018)				
096751	Ячмінна крупа та борошно (додаткова квота з 01.10.2017 по 30.09.2018)	7 800	7 713,5	98,9	86,5
096752	Оброблені томати (додаткова квота з 01.10.2017 по 30.09.2018)	3 000	3 000,0	100,0	0,0
096753	Виноградний сік (додаткова квота з 01.10.2017 по 30.09.2018)	3 000	2 500,0	83,3	500,0
096754	Овес (додаткова квота з 01.10.2017 по 30.09.2018)	4 000	340,0	8,5	3 660,0
096750	Мед (додаткова квота з 01.10.2018 по 30.09.2019)	2 500	0,0	0,0	2 500,0
096751	Ячмінна крупа та борошно (додаткова квота з 01.10.2018 по 30.09.2019)	7 800	0,0	0,0	7 800,0
096752	Оброблені томати (додаткова квота з 01.10.2018 по 30.09.2019)	3 000	0,0	0,0	3 000,0
096753	Виноградний сік (додаткова квота з 01.10.2018 по 30.09.2019)	500	0,0	0,0	500,0
096754	Овес (додаткова квота з 01.10.2018 по 30.09.2019)	4 000	0,0	0,0	4 000,0
Квоти за принципом "ліцензування"					
09.4270	Яловичина	12 000	0	0,0	12 000
09.42710 9.4272	Свинина	40 000	0	0,0	40 000
09.4273	м'ясо птиці (4 основні кварталні квоти по 4000т та 4 додаткові по 5000т)	17 600	13 199	75,0	4 401
09.4274		20 000	11 797	59,0	8 203
09.4275	Яйця та альбуміни (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 3 000 т)	2 100	1 128	53,7	972
09.4276		3 000	1 230	41,0	1 770
09.4306	Пшениця (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 1 000 000 т)	970 000	970 000	100,0	0
09.4307	Ячмінь (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 350 000 т)	290 000	41 606	14,3	248 394
09.4308	Кукурудза	500 000	500 000	100,0	0
09.4600	Молоко, вершки, згущене молоко та йогурти (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 10 000 т)	8 400	1 323	15,8	7 077
09.4601	Сухе молоко (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 5 000 т)	2 200	700	31,8	1 500
09.4602	Вершкове масло та молочні пасти (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 3 000 т)	2 100	2 100	100,0	0
Додаткові квоти за принципом "ліцензування"					
09.4278	Кукурудза (додаткова квота з 01.01.2018)	625 000	625000	100,00	0,0
09.4279	Ячмінь, ячмінне борошно та гранули(додаткова квота з 01.01.2018)	325 000	74139	22,81	250 861,0
09.4277	Пшениця м'яка, пшеничне борошно та гранули (додаткова квота з 01.01.2018)	65 000	65000	100,00	0,0

Джерело: [101].

**Оцінка зміни адвалорних ставок ввізних мит України та ЄС,
середнє арифметичне, без урахування тарифних квот та специфічних
ставок ввізного мита**

Вид діяльності	Ввізні мита України		Ввізні мита ЄС	
	базова ставка	остаточна ставка	базова ставка	остаточна ставка
Сільське господарство	6.5	2.1	3.7	0.0
Лісове господарство	1.9	0.5	1.2	0.0
Рибне господарство	2.3	1.0	9.3	0.0
Добування вугілля	0.0	0.0	0.0	0.0
Добування нафти й газу	0.5	0.0	0.4	0.0
Добування урану	2.0	0.0	0.0	0.0
Добування металевих руд	1.5	0.0	0.0	0.0
Добування інших корисних копалин	4.7	0.9	0.0	0.0
Харчова промисловість	9.7	3.6	9.3	0.1
Тютюнова промисловість	16.7	1.5	39.7	0.0
Текстильне виробництво	4.2	0.1	6.9	0.0
Виробництво одягу	11.1	0.2	10.8	0.0
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри	8.0	1.0	6.3	1.5
Виготовлення виробів з деревини	1.0	0.0	2.7	0.6
Виробництво паперу	0.1	0.0	0.1	0.0
Поліграфічна діяльність	0.2	0.0	0.2	0.0
Виробництво коксу, продуктів нафтопереробки	1.2	0.1	1.3	0.0
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	2.9	0.2	4.2	0.4
Виробництво гумових і пластмасових виробів	4.5	0.9	4.8	0.4
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	6.9	1.7	3.4	0.5
Металургійне виробництво	0.5	0.0	1.6	0.9
Виробництво готових металевих виробів	4.8	1.0	2.9	0.4
Виробництво машин і устаткування, не внесених до інших угруповань	2.8	0.4	2.0	0.0
Виробництво комп'ютерів, офісного обладнання	1.3	0.3	0.5	0.0
Виробництво еkleктичного устаткування	3.7	1.6	2.8	0.0
Виробництво телерадіоапаратури, засобів зв'язку	3.5	1.5	3.2	1.1
Виробництво медичного та оптичного обладнання	3.7	1.5	2.5	0.2
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	5.8	3.5	6.3	2.0
Виробництво інших транспортних засобів	4.0	1.0	2.7	0.2
Виробництво меблів, іншої продукції	6.9	1.5	2.7	0.0
Електроенергія	3.0	0.0	0.0	0.0

Джерело: [102].

Країни ЄС за товарною структурою зовнішньої торгівлі України у 2017 р.

Всього - країна походження(призначення)						
Країна / група товарів за УКТ ЗЕД	Експорт			Імпорт		
	вартість, тис. дол. США	у % до 2016 р.	у % до загальн. обсягу	вартість, тис. дол. США	у % до 2016 р.	у % до загальн. обсягу
ВСЬОГО:	43 264 736,0	119,0	-	49 607 173,9	126,4	-
ЄВРОПА	17 901 850,1	129,8	-	22 922 396,8	124,1	-
АВСТРІЯ	535 169,5	148,1	100,0	484 467,7	104,2	100,0
01 живі тварини	-	-	-	375,1	1 798,6	0,1
02 м'ясо та їстівні субпродукти	55,3	173,1	0,0	488,4	77,3	0,1
03 риба і ракоподібні	11,7	16,8	0,0	-	-	-
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	838,6	90,6	0,2	595,0	283,3	0,1
05 інші продукти тваринного походження	-	-	-	101,5	1 644,7	0,0
06 живі дерева та інші рослини	-	-	-	66,6	345,9	0,0
07 овочі	291,7	109,5	0,1	109,3	142,9	0,0
08 їстівні плоди та горіхи	9 374,7	208,1	1,8	54,3	46 270,1	0,0
09 кава, чай	91,7	174,3	0,0	107,9	90,1	0,0
10 зернові культури	5 598,1	142,4	1,0	4 226,6	234,8	0,9
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	9,7	15,2	0,0	85,2	51,8	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	9 305,8	66,8	1,7	230,9	27,6	0,0
13 шелак природний	-	-	-	28,1	96,0	0,0
14 рослинні матеріали для виготовлення	114,8	830,2	0,0	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	5 427,3	85,6	1,0	38,0	101,3	0,0
16 продукти з м'яса, риби	25,2	105,4	0,0	13,8	14,0	0,0
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	12,6	727,2	0,0	1 064,7	99,2	0,2
18 какао та продукти з нього	8,5	158,9	0,0	2 647,4	194,8	0,5
19 готові продукти із зерна	670,2	134,8	0,1	1 508,8	147,1	0,3
20 продукти переробки овочів	19 578,6	306,5	3,7	2 250,9	161,4	0,5
21 різні харчові продукти	32,2	226,5	0,0	10 862,1	91,8	2,2
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	92,7	137,2	0,0	2 452,2	159,6	0,5
23 залишки і відходи харчової промисловості	494,2	43,6	0,1	3 747,3	93,2	0,8
24 тютюн і промислові замітники тютюну	0,3	-	0,0	-	-	-
25 сіль; сірка; землі та каміння	3 528,7	111,8	0,7	2 830,4	232,4	0,6
26 руди, шлаки і зола	292 099,9	162,6	54,6	1,8	-	0,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	835,8	130,7	0,2	11 370,7	12,5	2,3
28 продукти неорганічної хімії	1 055,1	88,2	0,2	400,2	136,5	0,1
29 органічні хімічні сполуки	1 613,3	131,9	0,3	1 445,7	90,9	0,3
30 фармацевтична продукція	61,3	952,2	0,0	80 938,3	136,9	16,7
31 добрива	-	-	-	134,0	22,1	0,0
32 екстракти дубильні	1 047,0	154,1	0,2	3 616,2	95,8	0,7
33 ефірні олії	428,9	217,8	0,1	2 136,4	107,5	0,4
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	196,8	117,9	0,0	12 750,0	115,1	2,6
35 білкові речовини	0,3	14,6	0,0	2 449,5	116,1	0,5
36 порох і вибухові речовини	199,3	44,6	0,0	-	-	-
37 фотографічні або кінематографічні товари	3,9	198,3	0,0	228,4	255,0	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	193,9	1 161,8	0,0	16 957,4	107,3	3,5
39 пластмаси, полімерні матеріали	1 006,7	94,9	0,2	26 248,0	117,8	5,4
40 каучук, гума	35,4	195,7	0,0	4 261,5	121,7	0,9
41 шкури	-	-	-	94,6	256,7	0,0
42 вироби із шкіри	0,3	5,6	0,0	23,0	42,9	0,0
44 деревина і вироби з деревини	47 113,9	124,9	8,8	5 841,0	112,6	1,2
45 корок та вироби з нього	-	-	-	704,5	78,8	0,1
46 вироби із соломи	44,2	87,9	0,0	-	-	-

47 маса з деревини	983,3	474,8	0,2	35,3	5,1	0,0
48 папір та картон	139,8	96,7	0,0	44 865,5	119,6	9,3
49 друкована продукція	53,4	296,8	0,0	226,6	65,3	0,0
51 вовна	4,4	2 437,2	0,0	294,2	262,6	0,1
52 бавовна	3,1	192,3	0,0	1 506,4	83,2	0,3
53 інші текстильні волокна	-	-	-	6,5	107,3	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	15,6	11 982,6	0,0	1 425,5	97,8	0,3
55 синтетичні або штучні	2,1	50,0	0,0	986,9	148,0	0,2
56 вата	15,4	7 111,5	0,0	465,4	113,5	0,1
57 килими	0,7	-	0,0	1,8	84,2	0,0
58 спеціальні тканини	1,1	351,2	0,0	417,8	183,1	0,1
59 текстильні матеріали	5,3	7 328,5	0,0	496,7	64,2	0,1
60 трикотажні полотна	-	-	-	130,0	126,5	0,0
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	547,1	71,8	0,1	40,7	35,2	0,0
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	10 610,0	85,0	2,0	155,2	438,3	0,0
63 інші готові текстильні вироби	5 441,5	107,7	1,0	169,7	228,1	0,0
64 взуття	466,9	170,6	0,1	1,6	4,4	0,0
65 головні убори	0,0	0,5	0,0	23,0	30,4	0,0
66 парасольки	-	-	-	2,3	225,1	0,0
67 оброблені пір'я та пух	13,4	-	0,0	0,2	95,0	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	40,7	56,2	0,0	2 057,4	130,4	0,4
69 керамічні вироби	161,7	338,8	0,0	1 714,7	170,3	0,4
70 скло та вироби із скла	2 102,4	137,4	0,4	2 460,7	115,8	0,5
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	1 024,1	128	0,2	1 464,6	360,8	0,3
72 чорні метали	20 112,0	168,0	3,8	7 468,4	124,7	1,5
73 вироби з чорних металів	9 310,3	142,2	1,7	16 340,2	191,7	3,4
74 мідь і вироби з неї	767,9	518,5	0,1	136,5	323,7	0,0
75 нікель і вироби з нього	-	-	-	21,9	795,8	0,0
76 алюміній і вироби з нього	80,6	92,2	0,0	2 538,2	31,2	0,5
78 свинець і вироби з нього	0,0	-	0,0	20,4	122,9	0,0
81 інші недорогоцінні метали	498,1	143,3	0,1	1 218,2	102,4	0,3
82 інструменти, ножові вироби	31,3	151,2	0,0	2 690,3	112,7	0,6
83 інші вироби з недорогоцінних металів	112,3	194,0	0,0	16 880,5	121,7	3,5
84 реактори ядерні, котли, машини	7 884,7	156,2	1,5	79 002,9	115,5	16,3
85 електричні машини	4 940,1	152,9	0,9	29 532,2	142,4	6,1
86 залізничні локомотиви	1 231,6	71,6	0,2	60,0	70,2	0,0
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	4 505,5	355,3	0,8	44 130,4	224,0	9,1
88 літальні апарати	103,4	66,0	0,0	668,3	22,9	0,1
89 судна	7,7	-	0,0	-	-	-
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	2 223,3	349,9	0,4	9 896,4	156,8	2,0
91 годинники	-	-	-	5,3	78,6	0,0
92 музичні інструменти	0,0	-	0,0	14,6	91,4	0,0
94 меблі	16 395,7	208,1	3,1	2 078,4	167,8	0,4
95 іграшки	43 824,2	121,8	8,2	3 356,5	106,5	0,7
96 різні готові вироби	1,1	467,8	0,0	1 020,2	98,6	0,2
97 твори мистецтва	4,0	-	0,0	128,8	400,5	0,0
Товари, придбані в портах	4,8	86,9	0,0	3 963,8	106,9	0,8
Різне	-	-	-	860,6	120,5	0,2
БЕЛЬГІЯ	456 225,1	181,4	100,0	522 962,0	116,2	100,0
01 живі тварини	-	-	-	45,3	94,9	0,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	86,2	97,3	0,0	2 241,0	109,3	0,4
03 риба і ракоподібні	0,4	108,2	0,0	-	-	-
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	8 118,5	360,7	1,8	3 638,1	112,9	0,7
06 живі дерева та інші рослини	-	-	-	517,6	134,5	0,1
07 овочі	207,8	72,9	0,0	177,7	97,8	0,0
08 їстівні плоди та горіхи	1 789,5	111,3	0,4	97,2	203,1	0,0
09 кава, чай	1,1	-	0,0	2 199,1	116,6	0,4
10 зернові культури	83 070,8	127,1	18,2	3,8	121,4	0,0

11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	0,0	0,0	0,0	440,4	76,7	0,1
12 насіння і плоди олійних рослин	202 995,3	316,1	44,5	696,5	118,4	0,1
13 шелак природний	-	-	-	20,2	299,8	0,0
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	9 123,3	1 207,5	2,0	4 490,7	146,9	0,9
16 продукти з м'яса, риби	0,1	46,3	0,0	569,5	73,8	0,1
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	37,2	9 907,6	0,0	846,2	126,1	0,2
18 какао та продукти з нього	0,0	-	0,0	6 188,5	174,3	1,2
19 готові продукти із зерна	667,6	12 239,7	0,1	1 712,8	113,3	0,3
20 продукти переробки овочів	30,7	48 818,9	0,0	944,5	211,4	0,2
21 різні харчові продукти	405,5	179,4	0,1	3 945,9	116,0	0,8
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	103,2	71,3	0,0	23 524,5	151,5	4,5
23 залишки і відходи харчової промисловості	14 794,7	168,2	3,2	3 699,2	82,5	0,7
24 тютюн і промислові замітники тютюну	64,8	14 400,6	0,0	5 152,2	106,9	1,0
25 сіль; сірка; землі та каміння	12,2	144,0	0,0	87,4	154,7	0,0
26 руди, шлаки і зола	-	-	-	1 193,3	297,6	0,2
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	4 303,0	77,0	0,9	18 052,3	106,5	3,5
28 продукти неорганічної хімії	2 651,8	127,8	0,6	1 376,2	95,6	0,3
29 органічні хімічні сполуки	254,6	415,3	0,1	10 559,3	226,2	2,0
30 фармацевтична продукція	-	-	-	40 873,3	86,2	7,8
31 добрива	-	-	-	11 041,3	231,9	2,1
32 екстракти дубильні	1 146,5	438,6	0,3	14 345,6	130,4	2,7
33 ефірні олії	95,5	1 035,8	0,0	8 443,7	136,6	1,6
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	304,1	140,3	0,1	6 839,2	114,7	1,3
35 білкові речовини	-	-	-	2 678,0	102,4	0,5
36 порох і вибухові речовини	2,2	-	0,0	56,0	-	0,0
37 фотографічні або кінематографічні товари	-	-	-	2 656,9	71,3	0,5
38 різноманітна хімічна продукція	293,5	23 124,1	0,1	53 123,7	128,8	10,2
39 пластмаси, полімерні матеріали	1 567,6	223,7	0,3	51 415,4	115,9	9,8
40 каучук, гума	1 087,0	160,0	0,2	5 370,7	129,3	1,0
41 шкури	240,4	1 192,7	0,1	-	-	-
42 вироби із шкіри	0,0	0,0	0,0	437,5	174,8	0,1
43 натуральне та штучне хутро	141,3	134,8	0,0	12,2	1 179,9	0,0
44 деревина і вироби з деревини	20 669,4	113,7	4,5	5 917,3	122,1	1,1
45 корок та вироби з нього	-	-	-	0,0	-	0,0
47 маса з деревини	-	-	-	50,4	31,7	0,0
48 папір та картон	648,8	48,8	0,1	2 177,8	84,9	0,4
49 друкована продукція	9,2	254,6	0,0	399,0	72,3	0,1
50 шовк	-	-	-	106,0	144,0	0,0
51 вовна	15,4	66,0	0,0	810,9	98,0	0,2
52 бавовна	13,5	14,4	0,0	1 971,0	88,5	0,4
53 інші текстильні волокна	63,4	13,3	0,0	204,4	125,6	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	671,9	50,5	0,1	2 740,5	121,9	0,5
55 синтетичні або штучні	502,0	179,8	0,1	5 717,7	119,4	1,1
56 вата	188,8	4 679,8	0,0	410,9	90,4	0,1
57 килими	2 245,0	310,8	0,5	5 843,8	117,5	1,1
58 спеціальні тканини	2,5	129,6	0,0	797,8	99,5	0,2
59 текстильні матеріали	13,9	150,1	0,0	2 376,8	118,6	0,5
60 трикотажні полотна	22,3	12 103,2	0,0	1 569,3	119,4	0,3
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	2 287,6	105,3	0,5	184,0	101,0	0,0
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	14 759,2	99,4	3,2	121,9	110,3	0,0
63 інші готові текстильні вироби	5 390,5	109,2	1,2	6 900,4	45,9	1,3
64 взуття	-	-	-	89,1	86,9	0,0
65 головні убори	3,6	701,0	0,0	1,5	85,6	0,0
66 парасольки	24,1	5,7	0,0	5,8	242,5	0,0
67 оброблені пір'я та пух	-	-	-	1,7	450,0	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	0,6	227,6	0,0	466,5	78,7	0,1
69 керамічні вироби	139,7	140,2	0,0	618,0	50,0	0,1
70 скло та вироби із скла	553,3	108,3	0,1	1 001,3	93,6	0,2

71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	41,4	123,6	0,0	208,0	21,0	0,0
72 чорні метали	28 635,6	142,5	6,3	14 969,5	161,3	2,9
73 вироби з чорних металів	7 172,3	134,0	1,6	7 706,9	39,6	1,5
74 мідь і вироби з неї	160,4	19,7	0,0	458,3	124,4	0,1
75 нікель і вироби з нього	-	-	-	1,1	8,1	0,0
76 алюміній і вироби з нього	472,6	129,2	0,1	3 067,6	187,1	0,6
78 свинець і вироби з нього	233,5	152,6	0,1	-	-	-
79 цинк і вироби з нього	-	-	-	93,0	131,6	0,0
80 олово і вироби з нього	-	-	-	308,6	185,8	0,1
81 інші недорогоцінні метали	195,6	2 505,2	0,0	16,1	23,5	0,0
82 інструменти, ножові вироби	7,4	21,5	0,0	459,6	173,0	0,1
83 інші вироби з недорогоцінних металів	942,6	155,7	0,2	2 620,7	116,6	0,5
84 реактори ядерні, котли, машини	6 390,9	231,2	1,4	85 851,2	116,8	16,4
85 електричні машини	4 031,2	123,0	0,9	13 018,5	113,5	2,5
86 залізничні локомотиви	49,9	84,9	0,0	117,7	31,9	0,0
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	134,8	92,2	0,0	51 573,9	165,6	9,9
88 літальні апарати	-	-	-	12,1	10,4	0,0
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	2 099,1	93,4	0,5	3 641,1	136,4	0,7
91 годинники	0,1	30,1	0,0	17,9	284,4	0,0
92 музичні інструменти	10,8	99,2	0,0	0,6	-	0,0
94 меблі	19 680,6	143,8	4,3	1 240,5	154,3	0,2
95 іграшки	28,8	92,5	0,0	195,7	104,3	0,0
96 різні готові вироби	4 116,2	572,1	0,9	3 267,8	103,6	0,6
Товари, придбані в портах	-	-	-	3 816,6	119,8	0,7
Різне	-	-	-	102,1	60,5	0,0
БОЛГАРІЯ	429 904,9	102,8	100,0	189 933,3	109,9	100,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	229,3	231,4	0,1	-	-	-
03 риба і ракоподібні	1,6	16,0	0,0	24,8	68,4	0,0
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	1 369,8	86,0	0,3	4 913,3	102,3	2,6
05 інші продукти тваринного походження	11,4	8,9	0,0	-	-	-
06 живі дерева та інші рослини	-	-	-	13,6	-	0,0
07 овочі	1 358,6	380,5	0,3	-	-	-
08 їстівні плоди та горіхи	2 989,9	219,4	0,7	205,5	169,2	0,1
09 кава, чай	64,2	254,6	0,0	2 241,5	122,6	1,2
10 зернові культури	473,1	178,7	0,1	158,2	555,7	0,1
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	400,5	103,6	0,1	6,6	109,4	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	2 401,3	49,5	0,6	179,1	10,6	0,1
14 рослинні матеріали для виготовлення	206,6	195,8	0,0	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	1 588,3	22,1	0,4	58,4	150,9	0,0
16 продукти з м'яса, риби	1,1	19,6	0,0	-	-	-
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	3 065,0	123,7	0,7	38,1	1 621,3	0,0
18 какао та продукти з нього	4 312,1	148,1	1,0	864,7	6 710,8	0,5
19 готові продукти із зерна	2 224,6	186,8	0,5	6 707,8	169,7	3,5
20 продукти переробки овочів	149,4	118,4	0,0	972,5	115,0	0,5
21 різні харчові продукти	3 178,7	113,2	0,7	4 796,1	155,7	2,5
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	156,2	64,0	0,0	237,4	135,2	0,1
23 залишки і відходи харчової промисловості	25,4	18,0	0,0	1 117,0	86,9	0,6
24 тютюн і промислові замітники тютюну	-	-	-	3 115,5	74,1	1,6
25 сіль; сірка; землі та каміння	2 937,3	111,0	0,7	3 968,4	249,1	2,1
26 руди, шлаки і зола	1 620,6	1 719,9	0,4	0,2	-	0,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	2 499,9	46,6	0,6	4 643,2	19,5	2,4
28 продукти неорганічної хімії	980,4	119,1	0,2	5 346,4	160,3	2,8
29 органічні хімічні сполуки	6 697,4	122,1	1,6	713,2	103,3	0,4
30 фармацевтична продукція	531,1	115,2	0,1	31 193,2	142,1	16,4
31 добрива	537,4	33,6	0,1	4 235,4	380,6	2,2
32 екстракти дубильні	94,1	1 545,7	0,0	191,7	125,2	0,1

33 ефірні олії	3,5	93,3	0,0	4 489,6	106,4	2,4
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	108,9	251,0	0,0	6 187,8	117,9	3,3
35 білкові речовини	19,0	169,3	0,0	253,2	117,4	0,1
36 порох і вибухові речовини	8 941,8	131,3	2,1	-	-	-
38 різноманітна хімічна продукція	535,2	108,7	0,1	453,4	180,7	0,2
39 пластмаси, полімерні матеріали	1 779,3	148,1	0,4	11 918,5	166,0	6,3
40 каучук, гума	1 517,8	125,9	0,4	1 275,6	87,8	0,7
42 вироби із шкіри	95,0	350,7	0,0	26,8	229,6	0,0
43 натуральне та штучне хутро	6,0	-	0,0	-	-	-
44 деревина і вироби з деревини	10 541,3	135,0	2,5	334,3	68,8	0,2
45 корок та вироби з нього	48,2	142,0	0,0	0,1	97,3	0,0
48 папір та картон	5 455,3	179,2	1,3	8 745,2	129,9	4,6
49 друкована продукція	115,9	170,9	0,0	72,5	110,5	0,0
51 вовна	-	-	-	78,7	110,6	0,0
52 бавовна	-	-	-	162,2	3 999,9	0,1
53 інші текстильні волокна	1,0	299,4	0,0	49,9	179,5	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	39,1	96,6	0,0	80,5	81,1	0,0
55 синтетичні або штучні	206,0	363,5	0,0	440,3	74,1	0,2
56 вата	109,0	394,4	0,0	4 327,6	207,1	2,3
57 килими	28,6	36,9	0,0	-	-	-
58 спеціальні тканини	0,4	50,9	0,0	131,8	29,7	0,1
59 текстильні матеріали	33,1	508,7	0,0	267,9	247,2	0,1
60 трикотажні полотна	-	-	-	247,3	137,8	0,1
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	56,4	169,6	0,0	520,1	124,7	0,3
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	146,0	342,2	0,0	464,3	89,9	0,2
63 інші готові текстильні вироби	2 358,2	151,5	0,5	296,9	67,4	0,2
64 взуття	399,8	251,3	0,1	80,7	75,3	0,0
65 головні убори	112,0	517,8	0,0	0,6	24,2	0,0
66 парасольки	238,0	40,5	0,1	0,1	179,2	0,0
67 оброблені пір'я та пух	0,2	-	0,0	5,9	96,6	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	404,6	282,7	0,1	272,2	137,5	0,1
69 керамічні вироби	943,9	113,6	0,2	969,1	146,0	0,5
70 скло та вироби із скла	1 277,2	91,0	0,3	9 790,9	113,9	5,2
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	26,5	1 501,1	0,0	0,0	11,0	0,0
72 чорні метали	290 506,0	97,1	67,6	5 176,8	128,8	2,7
73 вироби з чорних металів	13 180,5	163,9	3,1	3 345,0	116,9	1,8
74 мідь і вироби з неї	492,8	32,5	0,1	918,0	186,0	0,5
75 нікель і вироби з нього	-	-	-	3,3	1 331,8	0,0
76 алюміній і вироби з нього	118,5	21,0	0,0	883,7	91,3	0,5
78 свинець і вироби з нього	154,2	11,7	0,0	-	-	-
81 інші недорогоцінні метали	7,9	103,0	0,0	82,0	97,4	0,0
82 інструменти, ножові вироби	293,5	179,4	0,1	54,4	368,2	0,0
83 інші вироби з недорогоцінних металів	80,7	121,1	0,0	669,0	149,6	0,4
84 реактори ядерні, котли, машини	9 513,3	112,2	2,2	27 256,3	101,2	14,4
85 електричні машини	3 612,3	166,2	0,8	19 344,7	122,1	10,2
86 залізничні локомотиви	17 505,8	104,7	4,1	27,7	257,1	0,0
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	740,1	103,5	0,2	976,8	103,0	0,5
89 судна	781,6	12,3	0,2	230,0	2 488,4	0,1
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	623,1	106,7	0,1	1 938,5	109,4	1,0
91 годинники	6,3	25 130,7	0,0	0,8	202,1	0,0
92 музичні інструменти	0,1	-	0,0	1,5	-	0,0
94 меблі	5 387,5	173,6	1,3	157,1	58,8	0,1
95 іграшки	247,3	130,4	0,1	36,0	2,4	0,0
96 різні готові вироби	234,4	142,9	0,1	596,1	75,1	0,3
Товари, придбані в портах	-	-	-	349,7	120,5	0,2
Різне	10 766,6	3 510,5	2,5	-	-	-
ВЕЛИКА БРИТАНІЯ	480 025,7	151,1	100,0	798 949,8	112,6	100,0
01 живі тварини	-	-	-	431,1	134,8	0,1

02 м'ясо та їстівні субпродукти	574,6	728,0	0,1	1 543,1	102,1	0,2
03 риба і ракоподібні	12,4	150,7	0,0	12 827,3	91,6	1,6
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	790,7	102,2	0,2	103,0	101,4	0,0
06 живі дерева та інші рослини	-	-	-	171,3	197,3	0,0
07 овочі	2 798,8	118,1	0,6	76,2	207,0	0,0
08 їстівні плоди та горіхи	3 394,7	229,7	0,7	7,4	1 424,5	0,0
09 кава, чай	32,0	41,5	0,0	557,8	126,4	0,1
10 зернові культури	52 411,8	204,9	10,9	-	-	-
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	2 852,7	382,6	0,6	0,6	24,7	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	436,2	24,3	0,1	61,1	1 757,4	0,0
13 шелак природний	-	-	-	210,9	60,6	0,0
14 рослинні матеріали для виготовлення	82,3	107,9	0,0	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	87 928,5	160,2	18,3	1 394,1	324,6	0,2
16 продукти з м'яса, риби	61,8	33,5	0,0	7,7	8,0	0,0
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	6 122,7	759,3	1,3	1 592,8	184,7	0,2
18 какао та продукти з нього	39,2	6,1	0,0	21,5	2 114,0	0,0
19 готові продукти із зерна	8 241,5	195,2	1,7	883,8	179,1	0,1
20 продукти переробки овочів	336,5	427,6	0,1	150,2	143,3	0,0
21 різні харчові продукти	67,2	51,5	0,0	11 808,8	96,2	1,5
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	759,0	183,1	0,2	30 570,2	125,5	3,8
23 залишки і відходи харчової промисловості	21 391,3	109,6	4,5	3 720,5	92,7	0,5
24 тютюн і промислові замітники тютюну	10,2	450,7	0,0	9 170,6	80,9	1,1
25 сіль; сірка; землі та каміння	50,7	96,3	0,0	240,2	174,4	0,0
26 руди, шлаки і зола	2 845,6	18 101,8	0,6	33,6	-	0,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	3 202,6	55,2	0,7	138 227,6	78,7	17,3
28 продукти неорганічної хімії	373,4	149,7	0,1	171,2	126,0	0,0
29 органічні хімічні сполуки	99,0	185,3	0,0	5 272,6	134,3	0,7
30 фармацевтична продукція	418,2	122,0	0,1	80 989,8	122,4	10,1
31 добрива	-	-	-	4 948,4	151,8	0,6
32 екстракти дубильні	144,8	40,1	0,0	10 007,4	102,4	1,3
33 ефірні олії	11,2	21,8	0,0	15 165,6	95,4	1,9
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	1 782,9	91,9	0,4	11 949,4	112,3	1,5
35 білкові речовини	26,0	113,9	0,0	2 651,7	120,6	0,3
36 порошок і вибухові речовини	2,0	15,8	0,0	46,3	125,0	0,0
37 фотографічні або кінематографічні товари	-	-	-	231,7	157,2	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	2 062,0	163,8	0,4	44 309,2	104,8	5,5
39 пластмаси, полімерні матеріали	603,2	123,5	0,1	27 068,8	107,0	3,4
40 каучук, гума	304,0	65,4	0,1	4 779,0	142,2	0,6
41 шкіри	-	-	-	3,8	96,2	0,0
42 вироби із шкіри	89,5	29,0	0,0	229,2	120,2	0,0
43 натуральне та штучне хутро	7,4	-	0,0	29,1	199,6	0,0
44 деревина і вироби з деревини	13 101,2	62,6	2,7	26,8	75,2	0,0
45 корок та вироби з нього	-	-	-	1,4	94,1	0,0
46 вироби із соломи	0,0	41,1	0,0	-	-	-
48 папір та картон	71,9	11,8	0,0	5 454,6	82,6	0,7
49 друкована продукція	381,0	158,4	0,1	1 487,4	124,8	0,2
50 шовк	0,1	-	0,0	-	-	-
51 вовна	3,0	86,0	0,0	2 930,9	239,0	0,4
52 бавовна	201,4	330,7	0,0	847,2	65,0	0,1
53 інші текстильні волокна	1,0	-	0,0	96,0	21 559,4	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	673,5	530,1	0,1	936,1	26,3	0,1
55 синтетичні або штучні	448,5	134,2	0,1	7 779,2	223,9	1,0
56 вата	365,2	6 757,4	0,1	112,8	34,2	0,0
57 килими	5,1	127,5	0,0	324,8	28,3	0,0
58 спеціальні тканини	1,1	79,4	0,0	373,7	68,3	0,0
59 текстильні матеріали	0,4	10,8	0,0	1 357,8	105,1	0,2
60 трикотажні полотна	14,6	-	0,0	168,1	74,5	0,0

61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	629,2	91,7	0,1	68,7	167,2	0,0
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	7 731,3	96,0	1,6	158,8	396,5	0,0
63 інші готові текстильні вироби	975,2	354,7	0,2	15 354,9	562,2	1,9
64 взуття	0,4	3,3	0,0	82,4	206,0	0,0
65 головні убори	22,0	121,3	0,0	97,7	743,4	0,0
66 парасольки	-	-	-	2,6	-	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	108,2	67,1	0,0	1 804,1	112,6	0,2
69 керамічні вироби	698,0	147,6	0,1	199,4	9,9	0,0
70 скло та вироби із скла	1 085,9	327,7	0,2	810,1	91,9	0,1
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	1 169,1	69,8	0,2	1 322,1	38,1	0,2
72 чорні метали	193 465,5	173,2	40,3	911,4	169,4	0,1
73 вироби з чорних металів	7 918,9	150,0	1,6	7 878,4	176,4	1,0
74 мідь і вироби з неї	1 054,0	78,4	0,2	376,8	402,2	0,0
75 нікель і вироби з нього	285,3	341,2	0,1	989,0	43,8	0,1
76 алюміній і вироби з нього	7,9	20,8	0,0	1 343,0	309,6	0,2
78 свинець і вироби з нього	-	-	-	51,2	75,9	0,0
79 цинк і вироби з нього	-	-	-	63,1	-	0,0
80 олово і вироби з нього	-	-	-	187,9	273,7	0,0
81 інші недорогоцінні метали	692,4	984,5	0,1	552,1	817,4	0,1
82 інструменти, ножові вироби	193,8	400,7	0,0	1 131,0	93,6	0,1
83 інші вироби з недорогоцінних металів	704,3	127,6	0,1	1 905,5	116,9	0,2
84 реактори ядерні, котли, машини	8 777,1	101,1	1,8	107 519,2	134,7	13,5
85 електричні машини	16 834,3	116,1	3,5	24 249,2	133,4	3,0
86 залізничні локомотиви	1 743,5	103,4	0,4	118,8	344,7	0,0
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	2 285,1	88,3	0,5	156 479,4	131,5	19,6
88 літальні апарати	151,1	155,6	0,0	1 139,7	46,9	0,1
89 судна	2 668,0	204,4	0,6	306,8	30,0	0,0
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	1 818,0	139,4	0,4	20 091,2	197,9	2,5
91 годинники	0,5	4,6	0,0	44,9	246,3	0,0
92 музичні інструменти	-	-	-	33,3	259,5	0,0
94 меблі	7 373,1	174,3	1,5	4 394,7	208,6	0,6
95 іграшки	369,7	63,7	0,1	401,1	156,3	0,1
96 різні готові вироби	3 665,2	215,3	0,8	578,9	77,0	0,1
97 твори мистецтва	25,6	461,6	0,0	243,7	73,4	0,0
Товари, придбані в портах	59,6	22,8	0,0	4 229,8	194,6	0,5
Різне	1 879,1	87,0	0,4	267,8	84,2	0,0
ГРЕЦІЯ	196 815,5	123,7	100,0	244 279,3	104,6	100,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	22,0	14,2	0,0	-	-	-
03 риба і ракоподібні	2,5	72,0	0,0	91,3	-	0,0
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	10,2	11,8	0,0	427,2	144,3	0,2
07 овочі	66,3	54,5	0,0	105,2	61,4	0,0
08 їстівні плоди та горіхи	10 239,4	187,4	5,2	25 459,9	118,9	10,4
09 кава, чай	1,8	166,8	0,0	1,1	7 709,6	0,0
10 зернові культури	25 362,0	144,1	12,9	-	-	-
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	121,8	122,5	0,1	-	-	-
12 насіння і плоди олійних рослин	41 770,4	84,0	21,2	4,9	903,6	0,0
14 рослинні матеріали для виготовлення	424,1	-	0,2	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	10 411,9	110,2	5,3	1 374,1	133,1	0,6
16 продукти з м'яса, риби	84,4	1 863,0	0,0	-	-	-
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	4 745,4	404,5	2,4	-	-	-
18 какао та продукти з нього	4 824,9	116,3	2,5	19,0	102,4	0,0
19 готові продукти із зерна	581,7	163,9	0,3	157,4	122,8	0,1
20 продукти переробки овочів	564,8	515,4	0,3	2 856,7	107,3	1,2
21 різні харчові продукти	93,1	447,9	0,0	36,9	37,9	0,0
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	216,0	133,0	0,1	564,8	172,4	0,2
23 залишки і відходи харчової промисловості	5 017,9	93,6	2,5	-	-	-
24 тютюн і промислові замітники тютюну	9,8	206,6	0,0	3 562,8	71,5	1,5

25 сіль; сірка; землі та каміння	75,0	99,1	0,0	3 874,0	239,6	1,6
26 руди, шлаки і зола	-	-	-	641,1	73,0	0,3
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	4 244,1	139,6	2,2	119 896,1	84,9	49,1
28 продукти неорганічної хімії	30,4	65,2	0,0	37,1	185,7	0,0
29 органічні хімічні сполуки	311,3	66,8	0,2	14,6	413,4	0,0
30 фармацевтична продукція	-	-	-	18 004,7	141,7	7,4
31 добрива	-	-	-	25,2	-	0,0
32 екстракти дубильні	82,7	10 344,1	0,0	1 261,9	136,1	0,5
33 ефірні олії	0,0	23,0	0,0	1 512,0	62,4	0,6
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	234,1	126,2	0,1	450,4	124,9	0,2
35 білкові речовини	0,0	6,3	0,0	2,2	87,4	0,0
36 порох і вибухові речовини	0,1	14,9	0,0	8,1	30,8	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	14,0	221,8	0,0	6 745,1	108,4	2,8
39 пластмаси, полімерні матеріали	361,7	71,3	0,2	3 450,0	111,8	1,4
40 каучук, гума	28,6	29,4	0,0	344,2	131,3	0,1
42 вироби із шкіри	20,2	329,3	0,0	0,1	18,6	0,0
43 натуральне та штучне хутро	-	-	-	11,5	173,7	0,0
44 деревина і вироби з деревини	3 293,0	89,7	1,7	0,2	0,7	0,0
47 маса з деревини	-	-	-	8,6	82,9	0,0
48 папір та картон	345,4	109,0	0,2	57,6	56,9	0,0
49 друкована продукція	361,1	258,0	0,2	1 012,6	90,6	0,4
52 бавовна	-	-	-	10,4	80,6	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	-	-	-	50,9	51,5	0,0
55 синтетичні або штучні	-	-	-	9,5	212,5	0,0
56 вата	898,6	470,7	0,5	127,5	127,3	0,1
57 килими	51,9	239,2	0,0	153,1	103,2	0,1
58 спеціальні тканини	-	-	-	677,0	92,5	0,3
59 текстильні матеріали	-	-	-	23,9	1 930,9	0,0
60 трикотажні полотна	-	-	-	519,7	188,3	0,2
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	16,7	1 641,5	0,0	88,1	199,5	0,0
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	125,7	304,9	0,1	167,2	479,7	0,1
63 інші готові текстильні вироби	3,6	70,6	0,0	2,0	90,8	0,0
64 взуття	0,7	124,5	0,0	0,3	-	0,0
65 головні убори	0,1	97,0	0,0	0,4	1 037,3	0,0
66 парасольки	0,1	-	0,0	-	-	-
67 оброблені пір'я та пух	0,0	-	0,0	-	-	-
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	2,0	104956,9	0,0	1 109,1	133,4	0,5
69 керамічні вироби	15,8	317,8	0,0	10,4	7 224,6	0,0
70 скло та вироби із скла	4 821,6	156,4	2,4	7,3	445,6	0,0
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	-	-	-	5,1	247,8	0,0
72 чорні метали	67 298,1	142,6	34,2	186,6	122,1	0,1
73 вироби з чорних металів	1 051,5	141,6	0,5	280,1	72,6	0,1
74 мідь і вироби з неї	316,4	111,4	0,2	3 702,4	124,6	1,5
75 нікель і вироби з нього	-	-	-	0,1	149,5	0,0
76 алюміній і вироби з нього	20,2	15 259,2	0,0	8 638,4	119,7	3,5
82 інструменти, ножові вироби	1,8	183,2	0,0	2 104,7	2 299,6	0,9
83 інші вироби з недорогоцінних металів	40,3	89,2	0,0	652,3	234,6	0,3
84 реактори ядерні, котли, машини	1 037,3	152,6	0,5	2 150,6	81,6	0,9
85 електричні машини	4 073,3	179,3	2,1	12 448,2	176,5	5,1
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	131,2	1 433,5	0,1	17 501,3	291,3	7,2
88 літальні апарати	1,6	8,2	0,0	6,0	1,0	0,0
89 судна	2 154,6	1 284,8	1,1	0,6	-	0,0
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	17,9	20,0	0,0	216,3	97,5	0,1
91 годинники	-	-	-	0,1	-	0,0
94 меблі	692,6	217,4	0,4	28,0	130,7	0,0
95 іграшки	65,6	96,9	0,0	0,8	8,6	0,0
96 різні готові вироби	4,1	55,5	0,0	102,9	64,8	0,0
97 твори мистецтва	0,2	-	0,0	0,2	-	0,0

Товари, придбані в портах	-	-	-	1 277,2	107,4	0,5
Різне	-	-	-	2,1	-	0,0
ДАНІЯ	189 484,3	121,9	100,0	195 396,5	106,1	100,0
01 живі тварини	-	-	-	4 644,5	79,4	2,4
02 м'ясо та їстівні субпродукти	-	-	-	4 985,5	348,3	2,6
03 риба і ракоподібні	6 258,8	200,4	3,3	9 136,8	99,9	4,7
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	7 459,4	42,9	3,9	983,9	160,8	0,5
06 живі дерева та інші рослини	-	-	-	8,3	22,1	0,0
07 овочі	12,3	1 556,8	0,0	-	-	-
08 їстівні плоди та горіхи	256,7	139,8	0,1	-	-	-
10 зернові культури	1 353,3	350,9	0,7	-	-	-
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	10,1	-	0,0	124,8	78,2	0,1
12 насіння і плоди олійних рослин	23 078,3	207,5	12,2	579,0	93,2	0,3
13 шелак природний	-	-	-	623,1	51,0	0,3
14 рослинні матеріали для виготовлення	41,9	401,7	0,0	3,3	33,7	0,0
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	143,7	193,9	0,1	271,9	104,6	0,1
16 продукти з м'яса, риби	-	-	-	1 126,1	139,9	0,6
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	-	-	-	294,8	97,2	0,2
18 какао та продукти з нього	449,3	211,8	0,2	8,1	114,7	0,0
19 готові продукти із зерна	606,0	122,6	0,3	539,0	299,1	0,3
20 продукти переробки овочів	0,7	285,1	0,0	18,9	60,0	0,0
21 різні харчові продукти	624,1	195,0	0,3	3 598,5	80,6	1,8
22 алкогольні і безалкогольні напої та опет	9,8	127,4	0,0	228,2	49,5	0,1
23 залишки і відходи харчової промисловості	4 894,8	128,2	2,6	12 033,4	116,8	6,2
24 тютюн і промислові замітники тютюну	-	-	-	570,8	138,0	0,3
25 сіль; сірка; землі та каміння	-	-	-	142,7	108,8	0,1
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	4,1	203,3	0,0	2,3	16,8	0,0
28 продукти неорганічної хімії	333,7	235,3	0,2	324,4	156,5	0,2
29 органічні хімічні сполуки	-	-	-	218,2	162,8	0,1
30 фармацевтична продукція	0,0	-	0,0	18 245,9	157,4	9,3
31 добрива	-	-	-	54,3	-	0,0
32 екстракти дубильні	5 885,6	173,4	3,1	2 066,2	112,0	1,1
33 ефірні олії	31,1	312,1	0,0	305,6	99,2	0,2
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	271,3	239,6	0,1	1 934,2	101,9	1,0
35 білкові речовини	3,2	138,7	0,0	5 085,6	77,5	2,6
37 фотографічні або кінематографічні товари	-	-	-	2,9	66,5	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	1,3	-	0,0	4 597,0	76,4	2,4
39 пластмаси, полімерні матеріали	486,1	181,1	0,3	7 386,7	112,3	3,8
40 каучук, гума	9,3	47,6	0,0	1 762,8	85,0	0,9
41 шкури	91,9	82,6	0,0	1 453,3	85,3	0,7
42 вироби із шкіри	5,3	11,5	0,0	32,7	105,7	0,0
43 натуральне та штучне хутро	-	-	-	3,7	71,7	0,0
44 деревина і вироби з деревини	9 632,0	134,9	5,1	91,5	69,2	0,0
45 корок та вироби з нього	-	-	-	0,0	22,4	0,0
46 вироби із соломи	210,0	144,8	0,1	-	-	-
48 папір та картон	26,5	8,2	0,0	1 472,5	126,1	0,8
49 друкована продукція	69,1	185,3	0,0	173,7	92,0	0,1
51 вовна	1,2	11,6	0,0	129,7	12,8	0,1
52 бавовна	91,1	411,6	0,0	116,0	39,9	0,1
53 інші текстильні волокна	3,1	-	0,0	454,9	136,2	0,2
54 нитки синтетичні або штучні	82,9	78,8	0,0	1 316,3	126,8	0,7
55 синтетичні або штучні	55,3	160,7	0,0	669,0	101,3	0,3
56 вата	99,3	137,4	0,1	211,9	89,2	0,1
57 килими	-	-	-	137,6	1 494,7	0,1
58 спеціальні тканини	217,0	94,9	0,1	1 021,3	107,9	0,5
59 текстильні матеріали	13,8	31,2	0,0	402,9	108,4	0,2
60 трикотажні полотна	4 214,2	248,7	2,2	1 716,3	44,7	0,9

61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	30 059,3	119,4	15,9	24,9	195,5	0,0
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	3 691,7	99,4	1,9	153,5	790,0	0,1
63 інші готові текстильні вироби	25 949,3	135,5	13,7	167,2	87,8	0,1
64 взуття	4 137,5	106,6	2,2	1 526,3	109,0	0,8
65 головні убори	1 601,7	144,5	0,8	1,2	24,5	0,0
66 парасольки	-	-	-	3,9	854,9	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	42,7	758,9	0,0	545,8	342,5	0,3
69 керамічні вироби	2,4	1 197,7	0,0	128,3	182,9	0,1
70 скло та вироби із скла	25,5	350,0	0,0	191,7	45,8	0,1
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	2,1	-	0,0	13,2	960,0	0,0
72 чорні метали	10 120,7	79,7	5,3	2 555,6	232,2	1,3
73 вироби з чорних металів	7 394,9	100,5	3,9	5 215,4	116,9	2,7
74 мідь і вироби з неї	0,0	234,7	0,0	27,1	171,0	0,0
76 алюміній і вироби з нього	180,6	124,9	0,1	379,9	186,8	0,2
79 цинк і вироби з нього	-	-	-	0,3	115,1	0,0
81 інші недорогоцінні метали	-	-	-	4,8	-	0,0
82 інструменти, ножові вироби	1,0	1 318,7	0,0	370,7	129,7	0,2
83 інші вироби з недорогоцінних металів	514,3	113,5	0,3	821,5	122,5	0,4
84 реактори ядерні, котли, машини	10 878,2	124,6	5,7	52 179,4	88,9	26,7
85 електричні машини	903,1	289,1	0,5	15 063,2	174,9	7,7
86 залізничні локомотиви	109,0	56,9	0,1	70,9	127,8	0,0
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	1 559,8	105,1	0,8	7 294,5	100,6	3,7
88 літальні апарати	5,3	43,3	0,0	24,1	492,8	0,0
89 судна	328,8	205,6	0,2	-	-	-
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	92,7	98,8	0,0	6 474,3	120,7	3,3
91 годинники	-	-	-	6,6	255,4	0,0
92 музичні інструменти	-	-	-	28,0	-	0,0
94 меблі	24 667,7	127,2	13,0	7 981,8	141,8	4,1
95 іграшки	155,9	228,3	0,1	1 568,4	70,1	0,8
96 різні готові вироби	20,2	135,4	0,0	406,7	130,3	0,2
97 твори мистецтва	-	-	-	12,2	60,3	0,0
Товари, придбані в портах	-	-	-	742,8	119,9	0,4
Різне	2,3	-	0,0	101,3	858,8	0,1
ЕСТОНІЯ	133 067,0	135,7	100,0	83 508,4	125,3	100,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	1 708,4	85,5	1,3	-	-	-
03 риба і ракоподібні	89,8	129,4	0,1	9 563,3	99,6	11,5
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	883,9	840,0	0,7	222,4	1 466,5	0,3
06 живі дерева та інші рослини	69,7	170,7	0,1	5,1	-	0,0
07 овочі	554,7	101,8	0,4	-	-	-
08 їстівні плоди та горіхи	975,8	177,9	0,7	7,8	-	0,0
09 кава, чай	0,4	107,4	0,0	8,7	67,8	0,0
10 зернові культури	182,5	37,8	0,1	-	-	-
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	359,9	32,4	0,3	-	-	-
12 насіння і плоди олійних рослин	1 274,2	193,8	1,0	10,5	-	0,0
13 шелак природний	-	-	-	97,5	183,5	0,1
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	6 984,5	67,9	5,2	7,2	-	0,0
16 продукти з м'яса, риби	116,1	56,4	0,1	3 824,9	103,2	4,6
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	533,7	141,2	0,4	5,5	188,9	0,0
18 какао та продукти з нього	828,4	183,6	0,6	250,6	-	0,3
19 готові продукти із зерна	8 969,3	789,5	6,7	292,5	115,6	0,4
20 продукти переробки овочів	270,8	106,7	0,2	34,6	680,2	0,0
21 різні харчові продукти	221,3	121,1	0,2	735,8	120,1	0,9
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	1 745,1	109,2	1,3	381,2	150,2	0,5
23 залишки і відходи харчової промисловості	1 402,0	143,1	1,1	99,1	95,5	0,1
25 сіль; сірка; землі та каміння	85,1	84,5	0,1	105,9	1 030,1	0,1
26 руди, шлаки і зола	187,4	194,4	0,1	0,4	1,2	0,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її	8 253,1	1 697,1	6,2	4 330,0	111,0	5,2

перегонки						
28 продукти неорганічної хімії	9,3	57,2	0,0	228,4	424 278,1	0,3
29 органічні хімічні сполуки	6,1	-	0,0	396,7	92,8	0,5
30 фармацевтична продукція	115,6	71,8	0,1	2 946,9	132,1	3,5
31 добрива	12,9	-	0,0	50,2	-	0,1
32 екстракти дубильні	76,5	241,6	0,1	11 834,4	138,6	14,2
33 ефірні олії	233,4	102,1	0,2	1 073,3	128,9	1,3
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	79,8	87,6	0,1	173,5	94,1	0,2
35 білкові речовини	0,1	100,9	0,0	187,7	116,9	0,2
36 порох і вибухові речовини	696,1	295,3	0,5	0,9	12,3	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	122,4	141,3	0,1	1 715,2	88,5	2,1
39 пластмаси, полімерні матеріали	1 967,5	91,4	1,5	5 287,7	121,3	6,3
40 каучук, гума	208,6	71,4	0,2	185,2	121,7	0,2
41 шкури	198,3	88,0	0,1	102,6	151 811,1	0,1
42 вироби із шкіри	40,6	281,4	0,0	3,9	132,7	0,0
44 деревина і вироби з деревини	10 012,6	118,6	7,5	828,5	115,6	1,0
46 вироби із соломи	-	-	-	0,1	-	0,0
47 маса з деревини	-	-	-	3,4	-	0,0
48 папір та картон	866,2	122,0	0,7	1 789,2	83,1	2,1
49 друкована продукція	126,1	116,9	0,1	32,9	30,1	0,0
52 бавовна	0,1	2,3	0,0	3,4	4,1	0,0
53 інші текстильні волокна	0,6	-	0,0	-	-	-
54 нитки синтетичні або штучні	0,8	106,6	0,0	10,5	178,2	0,0
55 синтетичні або штучні	0,8	13,8	0,0	-	-	-
56 вата	34,4	202,8	0,0	2 722,2	117,0	3,3
57 килими	19,8	575,7	0,0	86,0	237,0	0,1
58 спеціальні тканини	1,0	306,2	0,0	41,9	96,3	0,1
59 текстильні матеріали	30,4	175,4	0,0	3,7	374,8	0,0
60 трикотажні полотна	0,0	-	0,0	1,3	146,9	0,0
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	4,7	56,9	0,0	9,1	221,1	0,0
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	3 082,8	103,0	2,3	1 212,8	124,4	1,5
63 інші готові текстильні вироби	1 700,7	117,8	1,3	390,9	2 939,4	0,5
64 взуття	293,0	124,2	0,2	3,6	16,9	0,0
65 головні убори	154,0	200,6	0,1	12,3	436,5	0,0
66 парасольки	2,1	-	0,0	0,2	-	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	578,7	78,3	0,4	147,8	693,5	0,2
69 керамічні вироби	211,9	60,5	0,2	28,0	191,4	0,0
70 скло та вироби із скла	742,7	121,9	0,6	141,9	64,2	0,2
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	7,4	63,4	0,0	18,4	16 664,2	0,0
72 чорні метали	19 306,9	118,8	14,5	210,3	20,1	0,3
73 вироби з чорних металів	5 380,5	141,0	4,0	2 687,9	110,3	3,2
74 мідь і вироби з неї	927,1	1 516,1	0,7	355,2	27 005,5	0,4
75 нікель і вироби з нього	0,1	-	0,0	-	-	-
76 алюміній і вироби з нього	617,6	29,2	0,5	89,7	86,1	0,1
78 свинець і вироби з нього	-	-	-	6,1	-	0,0
79 цинк і вироби з нього	4,5	673,4	0,0	-	-	-
81 інші недорогоцінні метали	4 706,0	68,9	3,5	969,6	2 021,6	1,2
82 інструменти, ножові вироби	42,0	147,5	0,0	39,9	80,0	0,0
83 інші вироби з недорогоцінних металів	83,2	118,3	0,1	142,1	131,1	0,2
84 реактори ядерні, котли, машини	7 151,5	154,3	5,4	11 398,1	195,6	13,6
85 електричні машини	32 659,8	151,4	24,5	10 522,6	119,7	12,6
86 залізничні локомотиви	558,5	269,5	0,4	342,8	2 272,7	0,4
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	385,4	4 019,7	0,3	1 939,7	220,3	2,3
88 літальні апарати	1 660,7	5 726,6	1,2	7,0	234,3	0,0
89 судна	660,9	263,1	0,5	591,1	4 844,2	0,7
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	159,7	164,4	0,1	1 186,6	72,8	1,4
91 годинники	0,8	589,1	0,0	-	-	-
94 меблі	1 284,7	131,0	1,0	1 003,0	104,2	1,2

95 іграшки	27,5	177,1	0,0	143,6	196,4	0,2
96 різні готові вироби	9,7	72,2	0,0	62,3	165,4	0,1
Товари, придбані в портах	-	-	-	21,3	25,7	0,0
Різне	106,1	240,8	0,1	131,9	81,2	0,2
ІРЛАНДІЯ	55 298,4	121,6	100,0	113 890,3	134,4	100,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	1 295,8	60,1	2,3	-	-	-
03 риба і ракоподібні	0,1	30,0	0,0	3 874,6	95,6	3,4
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	0,0	19,1	0,0	-	-	-
07 овочі	0,0	14,5	0,0	-	-	-
08 їстівні плоди та горіхи	0,0	10,0	0,0	-	-	-
09 кава, чай	0,0	8,5	0,0	1,2	-	0,0
10 зернові культури	40 264,7	110,6	72,8	-	-	-
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	8,8	106,6	0,0	-	-	-
13 шелак природний	-	-	-	4,5	-	0,0
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	66,0	291,3	0,1	-	-	-
16 продукти з м'яса, риби	0,4	0,1	0,0	1,0	-	0,0
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	-	-	-	179,2	70,3	0,2
18 какао та продукти з нього	-	-	-	1,5	-	0,0
19 готові продукти із зерна	0,1	1,0	0,0	189,7	24,0	0,2
20 продукти переробки овочів	1,7	13,0	0,0	206,2	150,0	0,2
21 різні харчові продукти	328,2	81,1	0,6	19 206,0	116,3	16,9
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	0,8	54,7	0,0	9 249,0	128,7	8,1
23 залишки і відходи харчової промисловості	-	-	-	227,6	136,4	0,2
25 сіль; сірка; землі та каміння	15,8	89,7	0,0	0,3	-	0,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	1 821,6	75,4	3,3	171,5	157 568,7	0,2
28 продукти неорганічної хімії	0,1	48,7	0,0	8,8	162,9	0,0
29 органічні хімічні сполуки	-	-	-	823,4	95,0	0,7
30 фармацевтична продукція	10,0	55,4	0,0	47 779,2	197,4	42,0
31 добрива	-	-	-	2,3	-	0,0
32 екстракти дубильні	244,3	145,9	0,4	391,2	164,9	0,3
33 ефірні олії	-	-	-	9 238,0	88,3	8,1
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	-	-	-	114,9	145,4	0,1
35 білкові речовини	-	-	-	530,8	107,1	0,5
37 фотографічні або кінематографічні товари	-	-	-	851,9	193,1	0,7
38 різноманітна хімічна продукція	-	-	-	472,4	66,6	0,4
39 пластмаси, полімерні матеріали	115,1	163,6	0,2	1 108,3	183,8	1,0
40 каучук, гума	0,0	-	0,0	126,6	89,2	0,1
42 вироби із шкіри	-	-	-	0,0	1,9	0,0
44 деревина і вироби з деревини	773,7	170,6	1,4	6,7	-	0,0
48 папір та картон	-	-	-	1,0	33,1	0,0
49 друкована продукція	59,9	47,9	0,1	426,4	70,0	0,4
50 шовк	-	-	-	0,2	-	0,0
51 вовна	-	-	-	4,9	331,4	0,0
55 синтетичні або штучні	-	-	-	5,2	22,0	0,0
56 вата	-	-	-	0,3	23,2	0,0
58 спеціальні тканини	-	-	-	0,1	68,6	0,0
59 текстильні матеріали	-	-	-	26,4	91,1	0,0
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	-	-	-	54,7	107,2	0,0
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	50,3	142,8	0,1	-	-	-
63 інші готові текстильні вироби	83,2	-	0,2	196,6	57,5	0,2
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	29,2	230,5	0,1	1,5	37,6	0,0
69 керамічні вироби	20,9	138,2	0,0	5,7	-	0,0
70 скло та вироби із скла	-	-	-	16,0	67,0	0,0
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	535,3	110,6	1,0	87,7	1 382,4	0,1
72 чорні метали	9 009,9	699,6	16,3	0,2	-	0,0
73 вироби з чорних металів	23,1	51,8	0,0	24,6	152,1	0,0

74 мідь і вироби з неї	-	-	-	2,5	235,2	0,0
76 алюміній і вироби з нього	4,8	-	0,0	0,5	56,9	0,0
82 інструменти, ножові вироби	0,0	15,4	0,0	118,7	49,6	0,1
83 інші вироби з недорогоцінних металів	0,2	-	0,0	29,6	144,2	0,0
84 реактори ядерні, котли, машини	287,2	263,1	0,5	5 329,5	127,3	4,7
85 електричні машини	83,5	73,3	0,2	1 777,5	92,7	1,6
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	3,0	-	0,0	25,1	23,0	0,0
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	116,8	76,8	0,2	10 462,3	120,8	9,2
94 меблі	16,7	419,0	0,0	15,6	111,1	0,0
95 іграшки	0,0	0,6	0,0	398,1	119,2	0,3
96 різні готові вироби	-	-	-	79,3	21,6	0,1
Товари, придбані в портах	27,1	66,8	0,0	33,2	115,1	0,0
ІСЛАНДІЯ	649,7	101,5	100,0	73 032,4	113,7	100,0
03 риба і ракоподібні	-	-	-	70 186,1	114,5	96,1
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	0,1	112,5	0,0	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	-	-	-	219,3	271,1	0,3
16 продукти з м'яса, риби	-	-	-	2 348,8	375,5	3,2
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	5,0	-	0,8	65,8	105,7	0,1
25 сіль; сірка; землі та каміння	-	-	-	27,8	-	0,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	27,0	-	4,2	-	-	-
29 органічні хімічні сполуки	0,0	37,5	0,0	-	-	-
32 екстракти дубильні	14,0	40,5	2,2	-	-	-
33 ефірні олії	-	-	-	1,8	-	0,0
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	0,0	-	0,0	0,1	-	0,0
35 білкові речовини	0,2	343,4	0,0	-	-	-
38 різноманітна хімічна продукція	0,4	61,6	0,1	-	-	-
39 пластмаси, полімерні матеріали	58,4	70,2	9,0	1,1	73,4	0,0
40 каучук, гума	0,1	6,0	0,0	1,6	52,5	0,0
44 деревина і вироби з деревини	133,4	192,7	20,5	-	-	-
45 корок та вироби з нього	2,0	154,9	0,3	-	-	-
48 папір та картон	2,4	22,5	0,4	-	-	-
53 інші текстильні волокна	-	-	-	8,9	-	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	-	-	-	56,8	12 384,7	0,1
57 килими	0,3	77,9	0,1	-	-	-
58 спеціальні тканини	0,1	2 997,4	0,0	-	-	-
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	8,0	222,1	1,2	-	-	-
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	1,0	295,0	0,1	-	-	-
63 інші готові текстильні вироби	14,9	61 784,0	2,3	-	-	-
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	12,4	439,3	1,9	-	-	-
69 керамічні вироби	18,1	681,4	2,8	-	-	-
70 скло та вироби із скла	3,8	55,5	0,6	-	-	-
72 чорні метали	9,7	302,2	1,5	18,8	-	0,0
73 вироби з чорних металів	15,0	127,5	2,3	-	-	-
74 мідь і вироби з неї	0,2	89,2	0,0	-	-	-
76 алюміній і вироби з нього	5,5	601,8	0,8	-	-	-
82 інструменти, ножові вироби	0,2	166,0	0,0	-	-	-
83 інші вироби з недорогоцінних металів	15,0	1 104,1	2,3	-	-	-
84 реактори ядерні, котли, машини	138,7	95,7	21,3	3,5	0,2	0,0
85 електричні машини	24,2	448,3	3,7	57,2	147,6	0,1
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	3,9	313,0	0,6	3,0	-	0,0
94 меблі	135,3	1 144,6	20,8	-	-	-
96 різні готові вироби	0,6	88,1	0,1	-	-	-
Товари, придбані в портах	-	-	-	31,8	144,2	0,0
ІСПАНІЯ	1 260 055,3	125,4	100,0	579 038,2	115,6	100,0
01 живі тварини	51,9	1 482,6	0,0	38,9	17,7	0,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	240,1	991,2	0,0	3 706,5	174,9	0,6
03 риба і ракоподібні	0,2	-	0,0	21 451,1	157,7	3,7

04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	6 563,5	200,1	0,5	194,0	63,8	0,0
05 інші продукти тваринного походження	17,7	257,6	0,0	272,5	102,8	0,0
06 живі дерева та інші рослини	-	-	-	115,8	1 850,4	0,0
07 овочі	1 779,1	160,5	0,1	2 979,2	55,2	0,5
08 їстівні плоди та горіхи	1 958,9	144,6	0,2	28 519,8	114,6	4,9
09 кава, чай	-	-	-	1 171,8	101,9	0,2
10 зернові культури	475 650,2	109,8	37,7	551,0	165,1	0,1
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	143,5	193,8	0,0	85,0	84,5	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	16 915,9	51,2	1,3	16 232,7	93,7	2,8
13 шелак природний	-	-	-	1 429,9	93,5	0,2
14 рослинні матеріали для виготовлення	-	-	-	8,6	-	0,0
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	436 971,1	155,3	34,7	7 032,3	85,1	1,2
16 продукти з м'яса, риби	-	-	-	3 518,7	118,9	0,6
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	1 704,6	42,5	0,1	847,3	133,0	0,1
18 какао та продукти з нього	459,4	152,4	0,0	3 210,1	77,6	0,6
19 готові продукти із зерна	4 795,2	128,0	0,4	598,4	98,4	0,1
20 продукти переробки овочів	0,0	1,9	0,0	15 636,1	104,7	2,7
21 різні харчові продукти	107,7	100,8	0,0	3 336,5	103,7	0,6
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	69,4	63,5	0,0	12 207,7	139,8	2,1
23 залишки і відходи харчової промисловості	76 333,2	118,8	6,1	1 350,5	93,2	0,2
24 тютюн і промислові замітники тютюну	-	-	-	1 852,4	37,4	0,3
25 сіль; сірка; землі та каміння	76 503,0	202,8	6,1	560,5	174,3	0,1
26 руди, шлаки і зола	2 321,2	71,5	0,2	271,7	602,6	0,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	2 880,7	205,5	0,2	619,8	14,0	0,1
28 продукти неорганічної хімії	3 918,4	119,5	0,3	2 931,2	166,2	0,5
29 органічні хімічні сполуки	10 485,9	136,9	0,8	15 289,2	78,2	2,6
30 фармацевтична продукція	1,9	-	0,0	55 863,1	122,3	9,6
31 добрива	31,9	1,6	0,0	6 854,1	281,4	1,2
32 екстракти дубильні	2 315,0	68,3	0,2	11 356,3	101,2	2,0
33 ефірні олії	0,2	1,2	0,0	12 106,8	116,8	2,1
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	392,7	76,7	0,0	1 538,4	112,3	0,3
35 білкові речовини	1,4	3 277,2	0,0	1 169,9	105,8	0,2
36 порох і вибухові речовини	-	-	-	282,4	95,0	0,0
37 фотографічні або кінематографічні товари	-	-	-	39,2	79,0	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	231,9	284,8	0,0	71 939,0	122,3	12,4
39 пластмаси, полімерні матеріали	3 175,5	144,7	0,3	16 803,4	103,6	2,9
40 каучук, гума	12,4	12,7	0,0	14 073,5	125,7	2,4
41 шкіри	1 397,2	84,4	0,1	235,3	285,9	0,0
42 вироби із шкіри	7,5	18,5	0,0	152,9	79,3	0,0
43 натуральне та штучне хутро	-	-	-	71,1	487,0	0,0
44 деревина і вироби з деревини	16 740,9	131,7	1,3	868,4	190,3	0,1
45 корок та вироби з нього	0,0	0,3	0,0	49,3	47,0	0,0
46 вироби із соломи	62,5	304 575,9	0,0	-	-	-
48 папір та картон	547,8	26,0	0,0	3 377,3	96,7	0,6
49 друкована продукція	43,6	437,5	0,0	139,8	96,7	0,0
51 вовна	-	-	-	74,9	62,4	0,0
52 бавовна	-	-	-	1 442,5	122,1	0,2
53 інші текстильні волокна	-	-	-	65,1	409,1	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	-	-	-	754,1	95,7	0,1
55 синтетичні або штучні	-	-	-	392,9	298,2	0,1
56 вата	140,2	128,8	0,0	131,6	140,1	0,0
57 килими	42,9	-	0,0	41,9	34,9	0,0
58 спеціальні тканини	0,3	-	0,0	39,3	48,6	0,0
59 текстильні матеріали	3,4	-	0,0	503,6	192,9	0,1
60 трикотажні полотна	-	-	-	850,8	68,0	0,1
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	15,9	53,0	0,0	294,3	119,5	0,1

62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	190,0	128,3	0,0	664,3	100,0	0,1
63 інші готові текстильні вироби	13,2	26,4	0,0	646,5	86,3	0,1
64 взуття	4,0	51,4	0,0	2 211,1	94,2	0,4
65 головні убори	1,0	101,4	0,0	24,3	115,0	0,0
66 парасольки	0,1	210,4	0,0	13,1	319,0	0,0
67 оброблені пір'я та пух	-	-	-	4,4	1 970,1	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	14,1	62,4	0,0	2 050,7	46,4	0,4
69 керамічні вироби	5,5	2 720,3	0,0	22 406,5	111,2	3,9
70 скло та вироби із скла	762,4	632,7	0,1	1 048,3	149,0	0,2
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	87,6	211,6	0,0	642,4	744,8	0,1
72 чорні метали	66 288,5	109,4	5,3	4 310,2	125,5	0,7
73 вироби з чорних металів	6 500,5	175,5	0,5	14 385,3	186,4	2,5
74 мідь і вироби з неї	2,7	-	0,0	543,2	114,2	0,1
75 нікель і вироби з нього	-	-	-	68,3	-	0,0
76 алюміній і вироби з нього	8,7	11,0	0,0	1 094,9	182,3	0,2
79 цинк і вироби з нього	-	-	-	0,0	-	0,0
81 інші недорогоцінні метали	2 206,7	413,4	0,2	164,3	409,1	0,0
82 інструменти, ножові вироби	10,3	24,9	0,0	791,4	136,9	0,1
83 інші вироби з недорогоцінних металів	1 264,0	128,1	0,1	1 963,0	139,2	0,3
84 реактори ядерні, котли, машини	4 911,3	104,0	0,4	47 344,3	139,7	8,2
85 електричні машини	20 793,1	101,1	1,7	56 271,6	379,0	9,7
86 залізничні локомотиви	74,0	43,7	0,0	-	-	-
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	1 202,6	447,1	0,1	59 165,8	71,9	10,2
88 літальні апарати	190,6	223,6	0,0	50,9	35,9	0,0
89 судна	82,6	801,5	0,0	-	-	-
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	1 417,0	70,2	0,1	3 019,8	43,4	0,5
91 годинники	-	-	-	12,9	210,1	0,0
92 музичні інструменти	1,5	-	0,0	50,1	105,2	0,0
94 меблі	8 615,7	155,1	0,7	5 260,4	231,1	0,9
95 іграшки	352,0	197,8	0,0	1 191,3	82,2	0,2
96 різні готові вироби	3,8	1,5	0,0	385,2	171,4	0,1
97 твори мистецтва	3,1	108,3	0,0	2,4	36,7	0,0
Товари, придбані в портах	-	-	-	3 837,8	124,7	0,7
Різне	12,7	6,3	0,0	1 882,9	129,1	0,3
ІТАЛІЯ	2 469 477,2	128,0	100,0	1 625 007,3	119,6	100,0
01 живі тварини	-	-	-	12,5	114,5	0,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	282,5	67,3	0,0	357,3	39,8	0,0
03 риба і ракоподібні	64,3	87,2	0,0	1 551,6	117,5	0,1
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	3 604,4	194,9	0,1	3 201,7	131,8	0,2
05 інші продукти тваринного походження	85,3	46,5	0,0	328,2	1 674,9	0,0
06 живі дерева та інші рослини	-	-	-	2 558,9	137,7	0,2
07 овочі	2 567,0	299,5	0,1	2 342,4	123,9	0,1
08 їстівні плоди та горіхи	8 918,7	118,3	0,4	14 969,5	97,1	0,9
09 кава, чай	57,6	54,1	0,0	16 788,3	130,2	1,0
10 зернові культури	339 990,5	129,0	13,8	1 637,8	105,9	0,1
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	27,1	37,0	0,0	445,4	184,4	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	71 976,1	320,2	2,9	4 419,4	84,5	0,3
13 шелак природний	-	-	-	1 169,4	118,6	0,1
14 рослинні матеріали для виготовлення	241,7	6 353,6	0,0	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	259 922,8	106,3	10,5	3 152,6	126,9	0,2
16 продукти з м'яса, риби	0,8	-	0,0	903,0	106,6	0,1
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	206,3	496,7	0,0	1 000,7	131,4	0,1
18 какао та продукти з нього	82,2	78,5	0,0	6 423,4	143,3	0,4
19 готові продукти із зерна	1 041,9	118,4	0,0	14 793,1	135,4	0,9
20 продукти переробки овочів	36,2	52,6	0,0	3 507,0	153,2	0,2
21 різні харчові продукти	67,4	73,2	0,0	9 530,4	133,2	0,6
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	456,1	100,9	0,0	45 822,3	135,2	2,8

23 залишки і відходи харчової промисловості	59 698,8	102,2	2,4	3 994,2	108,5	0,2
24 тютюн і промислові замінники тютюну	-	-	-	26 634,5	272,5	1,6
25 сіль; сірка; землі та каміння	73 224,6	118,5	3,0	588,4	48,1	0,0
26 руди, шлаки і зола	14 338,9	159,8	0,6	154,5	183,1	0,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	30 955,8	2 166,5	1,3	73 229,0	60,5	4,5
28 продукти неорганічної хімії	8 033,2	133,8	0,3	1 312,1	170,1	0,1
29 органічні хімічні сполуки	645,3	342,7	0,0	18 343,2	111,9	1,1
30 фармацевтична продукція	132,9	547,6	0,0	103 556,6	114,2	6,4
31 добрива	13 296,0	29,3	0,5	4 671,3	115,5	0,3
32 екстракти дубильні	3 718,6	58,9	0,2	27 377,0	107,2	1,7
33 ефірні олії	171,5	15,1	0,0	37 211,4	130,8	2,3
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	1 333,3	85,0	0,1	10 002,9	106,8	0,6
35 білкові речовини	95,5	1 038,6	0,0	9 236,7	113,8	0,6
36 порох і вибухові речовини	-	-	-	15,7	35,8	0,0
37 фотографічні або кінематографічні товари	-	-	-	74,4	59,6	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	267,8	46,2	0,0	21 075,5	122,5	1,3
39 пластмаси, полімерні матеріали	4 159,4	149,3	0,2	91 951,4	114,2	5,7
40 каучук, гума	32,5	19,5	0,0	16 798,8	107,7	1,0
41 шкіри	26 267,4	107,6	1,1	29 106,1	94,0	1,8
42 вироби із шкіри	20 838,4	107,3	0,8	3 193,0	105,2	0,2
43 натуральне та штучне хутро	15,2	39,8	0,0	425,4	128,7	0,0
44 деревина і вироби з деревини	62 438,8	113,9	2,5	4 089,4	90,2	0,3
45 корок та вироби з нього	0,0	-	0,0	73,1	54,3	0,0
46 вироби із соломи	21,0	54,7	0,0	0,5	10,4	0,0
47 маса з деревини	47,9	44,1	0,0	10,9	7,2	0,0
48 папір та картон	1 286,1	49,5	0,1	23 929,8	106,0	1,5
49 друкована продукція	208,1	298,6	0,0	1 179,6	109,4	0,1
50 шовк	0,4	-	0,0	263,2	107,2	0,0
51 вовна	2 065,6	98,0	0,1	24 223,5	120,7	1,5
52 бавовна	8,0	527,6	0,0	9 072,4	125,3	0,6
53 інші текстильні волокна	-	-	-	565,3	98,0	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	45,7	103,8	0,0	10 186,6	102,1	0,6
55 синтетичні або штучні	93,9	76,1	0,0	4 941,7	120,5	0,3
56 вата	2 723,3	123,7	0,1	9 220,5	93,5	0,6
57 килими	-	-	-	3 140,8	174,2	0,2
58 спеціальні тканини	5,2	85,4	0,0	7 175,0	112,1	0,4
59 текстильні матеріали	4,2	14,0	0,0	10 119,4	113,8	0,6
60 трикотажні полотна	2,8	192,3	0,0	8 223,6	102,4	0,5
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	6 043,8	98,9	0,2	6 255,5	105,3	0,4
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	13 040,2	112,4	0,5	6 080,6	95,6	0,4
63 інші готові текстильні вироби	96,5	211,0	0,0	1 387,8	88,6	0,1
64 взуття	19 257,0	95,4	0,8	19 386,8	112,9	1,2
65 головні убори	53,7	293,2	0,0	161,8	97,6	0,0
66 парасольки	187,3	198	0,0	32,4	91,8	0,0
67 оброблені пір'я та пух	-	-	-	13,9	52,4	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	1 002,3	43,5	0,0	9 692,9	64,4	0,6
69 керамічні вироби	3 767,3	143,8	0,2	9 543,9	102,3	0,6
70 скло та вироби із скла	8 878,3	114,3	0,4	4 325,0	126,6	0,3
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	132,5	3 878,1	0,0	2 750,5	115,0	0,2
72 чорні метали	1 295 396,2	138,1	52,5	18 418,1	108,7	1,1
73 вироби з чорних металів	40 882,6	128,6	1,7	63 099,6	144,7	3,9
74 мідь і вироби з неї	2 240,3	222,5	0,1	4 257,9	126,0	0,3
75 нікель і вироби з нього	658,1	-	0,0	909,3	310,7	0,1
76 алюміній і вироби з нього	135,0	128,2	0,0	9 561,7	100,9	0,6
78 свинець і вироби з нього	8 841,2	109,5	0,4	23,8	370,6	0,0
79 цинк і вироби з нього	-	-	-	34,5	237,3	0,0
80 олово і вироби з нього	-	-	-	141,0	344,3	0,0
81 інші недорогоцінні метали	4 779,8	111,2	0,2	383,1	251,4	0,0

82 інструменти, ножові вироби	517,1	164,8	0,0	6 221,6	120,9	0,4
83 інші вироби з недорогоцінних металів	5 876,8	105,7	0,2	15 508,1	86,9	1,0
84 реактори ядерні, котли, машини	15 746,3	107,9	0,6	469 338,2	138,4	28,9
85 електричні машини	14 363,4	158,2	0,6	101 448,0	132,5	6,2
86 залізничні локомотиви	-	-	-	234,1	165,4	0,0
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	85,4	2,5	0,0	54 751,9	160,3	3,4
88 літальні апарати	-	-	-	98,6	638,0	0,0
89 судна	1 526,2	16,1	0,1	423,1	73,7	0,0
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	822,2	145,5	0,0	52 529,0	161,5	3,2
91 годинники	-	-	-	60,6	101,6	0,0
92 музичні інструменти	-	-	-	89,5	67,1	0,0
94 меблі	9 007,7	104,5	0,4	20 109,9	113,0	1,2
95 іграшки	302,2	153,2	0,0	2 041,0	32,9	0,1
96 різні готові вироби	29,5	143,2	0,0	4 327,8	82,9	0,3
97 твори мистецтва	0,8	-	0,0	33,5	105,9	0,0
Товари, придбані в портах	2,7	-	0,0	6 765,3	138,9	0,4
Різне	-	-	-	4 284,7	189,8	0,3
ЛАТВІЯ	213 716,6	154,7	100,0	144 296,9	128,3	100,0
01 живі тварини	-	-	-	6,9	-	0,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	-	-	-	113,7	-	0,1
03 риба і ракоподібні	215,4	897,7	0,1	4 795,1	110,5	3,3
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	2 887,7	5 249,5	1,4	414,4	251,5	0,3
05 інші продукти тваринного походження	-	-	-	2,6	-	0,0
07 овочі	812,3	81,7	0,4	22,4	125,0	0,0
08 їстівні плоди та горіхи	831,5	141,6	0,4	-	-	-
09 кава, чай	18,7	63,0	0,0	1 737,7	161,0	1,2
10 зернові культури	870,8	740,6	0,4	-	-	-
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	110,9	83,6	0,1	38,6	23,4	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	958,0	52,7	0,4	-	-	-
14 рослинні матеріали для виготовлення	4,4	8,4	0,0	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	7 030,3	261,4	3,3	216,5	4,0	0,2
16 продукти з м'яса, риби	189,6	86,2	0,1	4 363,9	120,5	3,0
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	1 442,0	49,6	0,7	-	-	-
18 какао та продукти з нього	3 069,2	80,8	1,4	1 086,5	172,4	0,8
19 готові продукти із зерна	11 727,7	189,9	5,5	1 715,6	143,5	1,2
20 продукти переробки овочів	2 129,7	115,3	1,0	19,3	533,5	0,0
21 різні харчові продукти	11 586,2	268,3	5,4	2 408,7	152,6	1,7
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	7 380,0	144,5	3,5	15 817,1	141,3	11,0
23 залишки і відходи харчової промисловості	3 238,2	126,2	1,5	5,2	17,8	0,0
24 тютюн і промислові замітники тютюну	-	-	-	400,1	-	0,3
25 сіль; сірка; землі та каміння	462,8	61,4	0,2	14,7	55,2	0,0
26 руди, шлаки і зола	93,3	-	0,0	-	-	-
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	39 534,4	147,3	18,5	3 781,3	152,5	2,6
28 продукти неорганічної хімії	63,9	130,7	0,0	34,7	163,9	0,0
29 органічні хімічні сполуки	13 989,1	1 614,7	6,5	3 167,1	58,3	2,2
30 фармацевтична продукція	4 282,1	138,9	2,0	19 023,1	83,0	13,2
31 добрива	43,1	120,8	0,0	-	-	-
32 екстракти дубильні	24,2	46,2	0,0	4 264,1	108,8	3,0
33 ефірні олії	1 387,4	114,9	0,6	1 255,3	130,5	0,9
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	226,0	177,7	0,1	1 629,6	289,0	1,1
35 білкові речовини	1 171,3	80,0	0,5	17,7	15,6	0,0
36 порох і вибухові речовини	1,2	-	0,0	26,9	-	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	6 533,0	142,3	3,1	131,6	75,6	0,1
39 пластмаси, полімерні матеріали	3 248,5	166,7	1,5	1 426,5	135,4	1,0
40 каучук, гума	257,6	74,5	0,1	117,9	267,9	0,1
41 шкіри	36,1	37 885,7	0,0	-	-	-

42 вироби із шкіри	29,2	43,5	0,0	33,7	24,4	0,0
43 натуральне та штучне хутро	4,5	85,0	0,0	0,1	-	0,0
44 деревина і вироби з деревини	5 292,0	130,3	2,5	944,8	128,7	0,7
45 корок та вироби з нього	0,5	57,9	0,0	-	-	-
46 вироби із соломи	1,9	554,2	0,0	-	-	-
47 маса з деревини	-	-	-	765,9	63,7	0,5
48 папір та картон	2 924,6	91,4	1,4	798,4	147,8	0,6
49 друкована продукція	220,3	695,6	0,1	124,8	148,5	0,1
51 вовна	-	-	-	55,0	166,3	0,0
52 бавовна	6,8	59,2	0,0	1 259,3	109,2	0,9
54 нитки синтетичні або штучні	0,6	13,0	0,0	445,2	132,2	0,3
55 синтетичні або штучні	16,2	79,3	0,0	2 667,5	93,9	1,8
56 вата	26,0	146,4	0,0	1 821,3	149,6	1,3
57 килими	20,3	105,8	0,0	11,8	-	0,0
58 спеціальні тканини	2,0	78,1	0,0	1 323,0	122,3	0,9
59 текстильні матеріали	2,7	97,3	0,0	907,2	79,4	0,6
60 трикотажні полотна	3,0	104,5	0,0	1 920,4	105,4	1,3
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	242,9	59,8	0,1	193,0	109,4	0,1
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	10 547,9	95,3	4,9	652,5	217,5	0,5
63 інші готові текстильні вироби	186,1	67,8	0,1	11 222,4	1 735,2	7,8
64 взуття	22,5	46,5	0,0	0,2	-	0,0
65 головні убори	35,6	115,6	0,0	36,3	73,6	0,0
66 парасольки	20,5	72,6	0,0	10,9	-	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	756,0	80,6	0,4	142,7	105,2	0,1
69 керамічні вироби	687,8	78,3	0,3	79,9	96,0	0,1
70 скло та вироби із скла	1 508,3	120,7	0,7	1 204,2	142,5	0,8
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	14,8	98,1	0,0	91,9	159,2	0,1
72 чорні метали	8 685,5	186,6	4,1	11,7	30,9	0,0
73 вироби з чорних металів	3 684,9	132,4	1,7	697,3	83,2	0,5
74 мідь і вироби з неї	1 225,5	49,6	0,6	1,3	37,9	0,0
75 нікель і вироби з нього	20,7	208,7	0,0	-	-	-
76 алюміній і вироби з нього	107,0	72,3	0,1	44,1	96,4	0,0
81 інші недорогоцінні метали	52,9	-	0,0	52,9	50,3	0,0
82 інструменти, ножові вироби	52,8	32,3	0,0	27,6	208,8	0,0
83 інші вироби з недорогоцінних металів	4 395,3	110,2	2,1	530,2	120,5	0,4
84 реактори ядерні, котли, машини	27 288,9	646,2	12,8	6 292,5	284,5	4,4
85 електричні машини	5 075,5	100,0	2,4	5 265,6	205,4	3,6
86 залізничні локомотиви	1 108,5	18,7	0,5	447,4	217,4	0,3
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	319,4	185,4	0,1	6 872,0	256,3	4,8
88 літальні апарати	19,5	147,1	0,0	1,0	0,9	0,0
89 судна	321,0	104,8	0,2	-	-	-
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	456,2	17,5	0,2	414,0	71,4	0,3
91 годинники	1,0	138,0	0,0	2,8	155,5	0,0
94 меблі	7 662,8	133,8	3,6	192,9	204,3	0,1
95 іграшки	2 054,8	500,4	1,0	129,8	31,7	0,1
96 різні готові вироби	155,4	137,8	0,1	860,9	117,3	0,6
Товари, придбані в портах	2 599,5	129,1	1,2	27 664,3	142,3	19,2
Різне	0,0	-	0,0	21,4	-	0,0
ЛИТВА	374 177,6	144,9	100,0	679 832,8	138,0	100,0
01 живі тварини	5,0	-	0,0	18,0	12,3	0,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	135,8	11,5	0,0	1 764,2	78,7	0,3
03 риба і ракоподібні	614,0	104,2	0,2	1 430,8	154,4	0,2
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	1 355,9	104,5	0,4	1 017,7	180,9	0,1
05 інші продукти тваринного походження	248,0	4 422,3	0,1	-	-	-
07 овочі	1 522,8	233,5	0,4	-	-	-
08 їстівні плоди та горіхи	5 714,5	110,3	1,5	0,7	-	0,0
09 кава, чай	14,9	484,0	0,0	50,3	112,1	0,0
10 зернові культури	11 692,2	274,7	3,1	198,0	15,3	0,0

11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	514,6	103,4	0,1	438,2	75,4	0,1
12 насіння і плоди олійних рослин	5 406,3	233,6	1,4	0,6	1,3	0,0
13 шелак природний	16,9	322,3	0,0	-	-	-
14 рослинні матеріали для виготовлення	441,8	1 677,9	0,1	2,8	-	0,0
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	48 232,6	174,4	12,9	1 431,5	220,3	0,2
16 продукти з м'яса, риби	0,7	0,7	0,0	5 748,1	113,6	0,8
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	6 259,7	133,2	1,7	1 612,9	241,7	0,2
18 какао та продукти з нього	3 946,6	97,8	1,1	246,4	167,5	0,0
19 готові продукти із зерна	22 175,2	975,7	5,9	3 505,6	164,1	0,5
20 продукти переробки овочів	1 315,2	77,3	0,4	61,1	99,6	0,0
21 різні харчові продукти	3 999,6	112,8	1,1	675,8	340,5	0,1
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	4 391,4	109,3	1,2	1 313,4	124,8	0,2
23 залишки і відходи харчової промисловості	12 983,5	83,3	3,5	5 599,8	190,5	0,8
24 тютюн і промислові замітники тютюну	-	-	-	74,4	62,0	0,0
25 сіль; сірка; землі та каміння	928,0	60,0	0,2	20,7	1 026,9	0,0
26 руди, шлаки і зола	271,4	172,3	0,1	-	-	-
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	61 248,9	280,1	16,4	478 315,2	133,0	70,4
28 продукти неорганічної хімії	237,9	119,1	0,1	3 985,5	368,8	0,6
29 органічні хімічні сполуки	60,2	29,4	0,0	95,3	56,0	0,0
30 фармацевтична продукція	2 892,4	81,8	0,8	1 150,8	455,9	0,2
31 добрива	365,4	85,2	0,1	40 159,4	297,5	5,9
32 екстракти дубильні	810,8	118,6	0,2	440,7	74,1	0,1
33 ефірні олії	1 299,2	107,3	0,3	578,0	85,0	0,1
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	251,3	83,2	0,1	764,0	105,2	0,1
35 білкові речовини	10,8	16,2	0,0	90,1	239,4	0,0
36 порох і вибухові речовини	165,2	77,8	0,0	55,2	894,6	0,0
37 фотографічні або кінематографічні товари	-	-	-	30,6	31,2	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	2 389,3	168,0	0,6	1 939,9	49,7	0,3
39 пластмаси, полімерні матеріали	6 695,2	113,6	1,8	40 384,4	126,0	5,9
40 каучук, гума	1 827,3	120,2	0,5	1 056,3	271,6	0,2
41 шкури	580,1	352,4	0,2	6,4	14,7	0,0
42 вироби із шкіри	50,9	139,5	0,0	7,7	271,6	0,0
43 натуральне та штучне хутро	0,0	26,7	0,0	0,3	7,3	0,0
44 деревина і вироби з деревини	32 719,2	95,0	8,7	1 837,1	131,9	0,3
45 корок та вироби з нього	0,1	237,1	0,0	-	-	-
46 вироби із соломи	0,1	6,9	0,0	-	-	-
47 маса з деревини	-	-	-	575,9	311,0	0,1
48 папір та картон	3 145,9	82,8	0,8	3 931,6	92,0	0,6
49 друкована продукція	27,3	56,2	0,0	148,9	820,3	0,0
51 вовна	23,6	326,9	0,0	229,6	785,2	0,0
52 бавовна	68,2	20,2	0,0	516,4	110,7	0,1
53 інші текстильні волокна	202,0	109,0	0,1	61,2	88,6	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	191,9	650,2	0,1	615,6	82,5	0,1
55 синтетичні або штучні	68,3	109,5	0,0	1 359,0	97,7	0,2
56 вата	66,5	13,3	0,0	2 076,9	82,7	0,3
57 килими	1,4	144,8	0,0	-	-	-
58 спеціальні тканини	10,4	33,9	0,0	231,6	108,4	0,0
59 текстильні матеріали	1,8	72,9	0,0	126,6	69,3	0,0
60 трикотажні полотна	95,3	105,5	0,0	1 330,5	96,4	0,2
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	2 787,5	25,8	0,7	168,4	131,9	0,0
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	3 199,4	180,9	0,9	146,0	113,2	0,0
63 інші готові текстильні вироби	2 985,7	112,5	0,8	1 155,6	171,7	0,2
64 взуття	623,2	509,1	0,2	20,3	75,6	0,0
65 головні убори	10,5	21,3	0,0	6,4	105,4	0,0
66 парасольки	4,4	12 015,9	0,0	-	-	-
67 оброблені пір'я та пух	0,3	37,2	0,0	1,3	-	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	1 630,8	128,5	0,4	1 326,8	477,1	0,2
69 керамічні вироби	953,8	158,8	0,3	95,9	252,7	0,0

70 скло та вироби із скла	6 783,7	133,3	1,8	337,7	96,6	0,0
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	94,2	103,9	0,0	29,4	2 388,0	0,0
72 чорні метали	19 976,7	155,6	5,3	259,8	1 048,5	0,0
73 вироби з чорних металів	8 622,3	123,5	2,3	2 117,0	110,1	0,3
74 мідь і вироби з неї	3 362,8	328,0	0,9	4 131,5	52 278,2	0,6
75 нікель і вироби з нього	6,3	-	0,0	313,1	-	0,0
76 алюміній і вироби з нього	1 174,9	176,7	0,3	262,7	427,9	0,0
79 цинк і вироби з нього	-	-	-	298,3	-	0,0
81 інші недорогоцінні метали	-	-	-	225,1	101,4	0,0
82 інструменти, ножові вироби	466,5	104,0	0,1	142,4	211,0	0,0
83 інші вироби з недорогоцінних металів	1 884,2	90,2	0,5	441,4	75,4	0,1
84 реактори ядерні, котли, машини	18 819,1	88,8	5,0	32 103,7	143,0	4,7
85 електричні машини	20 929,9	179,0	5,6	7 759,7	264,0	1,1
86 залізничні локомотиви	12 301,3	152,1	3,3	282,4	6,0	0,0
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	1 773,5	136,4	0,5	9 290,4	233,0	1,4
88 літальні апарати	39,6	168,3	0,0	180,4	1 525,3	0,0
89 судна	4 638,8	255,3	1,2	14,8	28,8	0,0
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	648,4	41,5	0,2	4 371,9	160,3	0,6
91 годинники	0,4	66,1	0,0	20,9	110,2	0,0
92 музичні інструменти	-	-	-	0,1	-	0,0
94 меблі	6 552,5	132,4	1,8	2 406,5	165,4	0,4
95 іграшки	898,8	144,0	0,2	141,1	191,6	0,0
96 різні готові вироби	130,9	93,5	0,0	405,4	97,1	0,1
Товари, придбані в портах	3,6	-	0,0	3 240,4	150,3	0,5
Різне	5 179,8	305,3	1,4	824,3	40,8	0,1
ЛЮКСЕМБУРГ	7 293,6	143,4	100,0	62 746,7	102,1	100,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	-	-	-	40 735,0	96,6	64,9
28 продукти неорганічної хімії	1 583,4	206,9	21,7	-	-	-
32 екстракти дубильні	1 992,4	133,3	27,3	581,5	72,2	0,9
33 ефірні олії	-	-	-	576,5	76,6	0,9
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	-	-	-	13,1	60,3	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	0,0	288,7	0,0	-	-	-
39 пластмаси, полімерні матеріали	180,7	201,9	2,5	3 398,2	201,8	5,4
40 каучук, гума	-	-	-	1 751,7	94,7	2,8
44 деревина і вироби з деревини	893,2	112,1	12,2	18,7	204,7	0,0
48 папір та картон	-	-	-	2 419,6	134,7	3,9
49 друкована продукція	-	-	-	1,2	173,2	0,0
56 вата	-	-	-	413,1	104,3	0,7
59 текстильні матеріали	-	-	-	72,8	60,7	0,1
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	-	-	-	4,6	709,8	0,0
70 скло та вироби із скла	1,1	-	0,0	97,2	135,1	0,2
72 чорні метали	250,8	19,2	3,4	2 204,5	78,9	3,5
73 вироби з чорних металів	477,6	16 871,6	6,5	55,1	1,4	0,1
74 мідь і вироби з неї	-	-	-	0,4	3,2	0,0
76 алюміній і вироби з нього	-	-	-	1,4	32,9	0,0
80 олово і вироби з нього	-	-	-	3,6	19,2	0,0
81 інші недорогоцінні метали	58,1	-	0,8	0,7	0,8	0,0
82 інструменти, ножові вироби	-	-	-	1 386,5	195,0	2,2
83 інші вироби з недорогоцінних металів	-	-	-	6,4	117,1	0,0
84 реактори ядерні, котли, машини	823,4	192,6	11,3	7 961,5	689,6	12,7
85 електричні машини	718,4	647,5	9,8	231,0	84,9	0,4
86 залізничні локомотиви	49,8	93,6	0,7	-	-	-
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	-	-	-	214,6	165,7	0,3
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	0,5	50,1	0,0	454,1	99,0	0,7
94 меблі	264,2	1 791,8	3,6	38,1	201,6	0,1
96 різні готові вироби	-	-	-	0,9	100,0	0,0
Товари, придбані в портах	-	-	-	104,6	83,5	0,2

МАЛЬТА	66 195,4	854,6	100,0	8 700,9	75,8	100,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	16,7	37,5	0,0	-	-	-
03 риба і ракоподібні	2,3	166,4	0,0	-	-	-
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	8,0	152,7	0,0	-	-	-
07 овочі	5,6	135,8	0,0	-	-	-
08 їстівні плоди та горіхи	3,4	179,4	0,0	-	-	-
09 кава, чай	0,9	107,4	0,0	-	-	-
10 зернові культури	986,2	138,8	1,5	-	-	-
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	10,8	44,9	0,0	-	-	-
12 насіння і плоди олійних рослин	0,0	39,9	0,0	12,0	515,4	0,1
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	224,2	336,5	0,3	-	-	-
16 продукти з м'яса, риби	5,1	117,1	0,0	-	-	-
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	0,8	7,7	0,0	-	-	-
18 какао та продукти з нього	0,7	222,0	0,0	-	-	-
19 готові продукти із зерна	2,1	108,0	0,0	-	-	-
20 продукти переробки овочів	169,2	908,4	0,3	-	-	-
21 різні харчові продукти	2,6	119,2	0,0	-	-	-
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	13,3	102,0	0,0	-	-	-
24 тютюн і промислові замітники тютюну	0,8	29,8	0,0	-	-	-
25 сіль; сірка; землі та каміння	0,1	93,9	0,0	-	-	-
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	40 523,0	967,7	61,2	-	-	-
29 органічні хімічні сполуки	0,1	470,9	0,0	8,9	11,9	0,1
30 фармацевтична продукція	-	-	-	5 222,1	127,2	60,0
32 екстракти дубильні	0,0	-	0,0	-	-	-
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	4,0	66,6	0,0	-	-	-
35 білкові речовини	0,0	68,1	0,0	-	-	-
38 різноманітна хімічна продукція	6,9	142 209,1	0,0	-	-	-
39 пластмаси, полімерні матеріали	27,1	271,0	0,0	0,1	52,1	0,0
40 каучук, гума	0,1	32,2	0,0	28,3	113,6	0,3
42 вироби із шкіри	-	-	-	6,0	100,6	0,1
44 деревина і вироби з деревини	1 283,2	1 970,8	1,9	-	-	-
48 папір та картон	0,1	100,5	0,0	0,0	48,2	0,0
49 друкована продукція	0,2	37,9	0,0	-	-	-
52 бавовна	-	-	-	0,5	-	0,0
56 вата	0,4	330,2	0,0	-	-	-
57 килими	0,5	-	0,0	-	-	-
59 текстильні матеріали	0,1	-	0,0	-	-	-
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	76,4	367,1	0,1	-	-	-
63 інші готові текстильні вироби	6,3	343,3	0,0	-	-	-
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	0,5	244,2	0,0	-	-	-
69 керамічні вироби	16,9	345,8	0,0	-	-	-
70 скло та вироби із скла	0,4	-	0,0	-	-	-
72 чорні метали	11,0	1,4	0,0	-	-	-
73 вироби з чорних металів	15,4	56,2	0,0	2,7	120,6	0,0
74 мідь і вироби з неї	-	-	-	0,1	-	0,0
76 алюміній і вироби з нього	205,4	45,2	0,3	-	-	-
79 цинк і вироби з нього	2,6	-	0,0	-	-	-
82 інструменти, ножові вироби	-	-	-	0,1	8,5	0,0
83 інші вироби з недорогоцінних металів	2,2	89,7	0,0	0,6	213,2	0,0
84 реактори ядерні, котли, машини	68,5	74,7	0,1	0,8	12,6	0,0
85 електричні машини	30,8	2 428,9	0,0	3 266,9	54,4	37,5
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	-	-	-	7,9	6 352,9	0,1
89 судна	22 347,2	2 793,4	33,8	-	-	-
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	0,8	31,0	0,0	106,0	171,5	1,2
94 меблі	110,2	122,2	0,2	-	-	-

95 іграшки	-	-	-	16,4	49,9	0,2
96 різні готові вироби	0,2	279,7	0,0	-	-	-
Товари, придбані в портах	-	-	-	21,5	6,9	0,2
Різне	1,8	-	0,0	-	-	-
НІДЕРЛАНДИ	1 676 127,4	168,4	100,0	643 673,2	117,7	100,0
01 живі тварини	12,9	226,0	0,0	1 575,1	289,2	0,2
02 м'ясо та їстівні субпродукти	80 492,1	240,2	4,8	9 229,6	168,4	1,4
03 риба і ракоподібні	387,4	109,0	0,0	3 808,9	115,6	0,6
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	11 242,7	370,4	0,7	6 088,2	182,4	0,9
05 інші продукти тваринного походження	262,8	160,4	0,0	27,1	18,0	0,0
06 живі дерева та інші рослини	212,0	75,9	0,0	13 820,6	127,6	2,1
07 овочі	6 955,7	4 654,4	0,4	5 783,3	108,3	0,9
08 їстівні плоди та горіхи	11 788,5	136,4	0,7	1 136,1	122,6	0,2
09 кава, чай	209,9	40,8	0,0	4 083,6	165,2	0,6
10 зернові культури	446 506,8	220,7	26,6	0,5	19,7	0,0
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	1 104,1	56,4	0,1	270,4	49,4	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	311 793,3	451,7	18,6	783,3	73,7	0,1
13 шелак природний	-	-	-	69,6	63,5	0,0
14 рослинні матеріали для виготовлення	168,4	119,4	0,0	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	341 266,7	106,5	20,4	6 092,6	65,2	0,9
16 продукти з м'яса, риби	377,2	16,9	0,0	34,3	93,8	0,0
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	209,7	15,0	0,0	1 120,6	10,9	0,2
18 какао та продукти з нього	1 588,8	314,1	0,1	40 304,9	100,0	6,3
19 готові продукти із зерна	1 556,6	167,2	0,1	8 092,5	139,1	1,3
20 продукти переробки овочів	2 950,2	229,6	0,2	10 514,3	125,4	1,6
21 різні харчові продукти	837,3	107,9	0,0	10 727,6	130,4	1,7
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	133,5	81,9	0,0	2 322,0	159,9	0,4
23 залишки і відходи харчової промисловості	52 782,9	96,9	3,1	5 528,4	128,3	0,9
24 тютюн і промислові замітники тютюну	2 902,4	119,2	0,2	36 786,4	151,2	5,7
25 сіль; сірка; землі та каміння	146,1	11,1	0,0	158,2	122,2	0,0
26 руди, шлаки і зола	2 722,0	123,0	0,2	1 092,9	102,1	0,2
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	8 056,5	74 142,2	0,5	15 879,7	154,8	2,5
28 продукти неорганічної хімії	1 353,7	107,3	0,1	849,8	73,4	0,1
29 органічні хімічні сполуки	9 259,1	104,6	0,6	21 418,8	127,7	3,3
30 фармацевтична продукція	5,2	683,1	0,0	47 625,8	106,2	7,4
31 добрива	-	-	-	3 072,4	130,2	0,5
32 екстракти дубильні	99,1	352,7	0,0	8 331,4	117,7	1,3
33 ефірні олії	525,5	437,4	0,0	5 562,5	96,6	0,9
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	1 211,0	77,1	0,1	10 237,8	112,5	1,6
35 білкові речовини	3 086,3	169,8	0,2	6 410,2	94,9	1,0
36 порох і вибухові речовини	17,7	1 581,5	0,0	2,4	238,5	0,0
37 фотографічні або кінематографічні товари	9,2	270,3	0,0	1 449,9	100,8	0,2
38 різноманітна хімічна продукція	1 504,2	97,6	0,1	10 142,0	143,5	1,6
39 пластмаси, полімерні матеріали	2 244,6	236,9	0,1	49 637,9	87,2	7,7
40 каучук, гума	187,0	115,4	0,0	4 110,6	155,3	0,6
41 шкури	-	-	-	3,9	-	0,0
42 вироби із шкіри	498,1	76,6	0,0	97,6	100,6	0,0
43 натуральне та штучне хутро	0,1	-	0,0	11,8	223,8	0,0
44 деревина і вироби з деревини	23 871,0	129,0	1,4	469,7	190,5	0,1
45 корок та вироби з нього	-	-	-	1,1	10 237,2	0,0
46 вироби із соломи	4,3	80,9	0,0	0,5	56,9	0,0
47 маса з деревини	527,2	161,1	0,0	-	-	-
48 папір та картон	427,5	134,6	0,0	14 021,3	95,2	2,2
49 друкована продукція	15,4	99,8	0,0	152,2	12,4	0,0
50 шовк	-	-	-	0,9	-	0,0
51 вовна	1,0	21,2	0,0	59,9	72,6	0,0
52 бавовна	4,9	56,8	0,0	353,5	117,1	0,1

53 інші текстильні волокна	0,4	3,2	0,0	0,5	-	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	25,6	275,1	0,0	6 815,0	224,2	1,1
55 синтетичні або штучні	117,0	155,1	0,0	1 856,3	88,8	0,3
56 вата	8,3	201,6	0,0	505,3	101,9	0,1
57 килими	-	-	-	5 247,7	128,4	0,8
58 спеціальні тканини	3,2	406,0	0,0	579,5	192,4	0,1
59 текстильні матеріали	0,3	48,6	0,0	1 716,9	120,3	0,3
60 трикотажні полотна	25,4	451,3	0,0	359,6	206,2	0,1
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	1 194,9	206,7	0,1	32,7	61,1	0,0
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	6 813,9	97,8	0,4	32,2	81,1	0,0
63 інші готові текстильні вироби	766,9	91,4	0,0	5 848,6	166,4	0,9
64 взуття	0,1	1,1	0,0	20,9	23,1	0,0
65 головні убори	0,5	-	0,0	4,0	25,1	0,0
66 парасольки	-	-	-	2,8	70,8	0,0
67 оброблені пір'я та пух	-	-	-	0,2	7,5	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	1 002,5	103,8	0,1	398,9	156,6	0,1
69 керамічні вироби	9,1	15,8	0,0	422,6	105,2	0,1
70 скло та вироби із скла	2 271,6	113,3	0,1	453,6	103,8	0,1
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	9,0	-	0,0	5 368,9	57,9	0,8
72 чорні метали	157 429,0	113,0	9,4	6 109,7	91,3	0,9
73 вироби з чорних металів	10 191,6	116,7	0,6	8 612,5	150,4	1,3
74 мідь і вироби з неї	530,1	70,9	0,0	245,4	89,9	0,0
75 нікель і вироби з нього	3,0	76,9	0,0	151,6	1 032,6	0,0
76 алюміній і вироби з нього	6 628,5	144,9	0,4	8 871,4	85,1	1,4
80 олово і вироби з нього	-	-	-	395,5	37,8	0,1
81 інші недорогоцінні метали	10 499,5	299,9	0,6	293,0	159,6	0,0
82 інструменти, ножові вироби	283,6	265,6	0,0	1 737,0	242,9	0,3
83 інші вироби з недорогоцінних металів	61,5	72,5	0,0	1 686,4	99,3	0,3
84 реактори ядерні, котли, машини	47 686,2	145,2	2,8	84 332,7	128,4	13,1
85 електричні машини	76 681,9	194,0	4,6	14 107,1	150,6	2,2
86 залізничні локомотиви	1 461,7	344,4	0,1	2 505,8	9 463,9	0,4
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	324,8	45,4	0,0	94 517,6	175,5	14,7
88 літальні апарати	0,5	0,3	0,0	355,0	85,3	0,1
89 судна	4 616,9	561,9	0,3	95,8	20,2	0,0
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	1 242,2	106,9	0,1	9 972,9	141,2	1,5
91 годинники	28,4	1 788,1	0,0	84,6	113,3	0,0
92 музичні інструменти	-	-	-	37,1	187,1	0,0
94 меблі	12 433,4	244,7	0,7	2 617,6	23,9	0,4
95 іграшки	2 166,3	135,4	0,1	187,5	6,3	0,0
96 різні готові вироби	43,6	36,5	0,0	4 229,6	111,2	0,7
97 твори мистецтва	-	-	-	0,1	2 702,1	0,0
Товари, придбані в портах	-	-	-	3 506,7	117,6	0,5
Різне	47,5	-	0,0	-	-	-
НІМЕЧЧИНА	1 754 185,7	123,2	100,0	5 445 028,2	126,1	100,0
01 живі тварини	96,8	45,6	0,0	22 435,3	114,9	0,4
02 м'ясо та їстівні субпродукти	21 670,9	123,4	1,2	24 235,5	124,6	0,4
03 риба і ракоподібні	7 248,5	178,4	0,4	981,8	77,0	0,0
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	34 221,4	104,7	2,0	17 022,0	128,2	0,3
05 інші продукти тваринного походження	1 026,6	108,3	0,1	1 261,4	86,9	0,0
06 живі дерева та інші рослини	7,9	286,0	0,0	881,6	110,4	0,0
07 овочі	2 345,2	181,3	0,1	2 151,3	90,5	0,0
08 їстівні плоди та горіхи	5 462,6	97,3	0,3	136,0	181,0	0,0
09 кава, чай	795,0	89,5	0,0	12 827,3	101,4	0,2
10 зернові культури	41 394,0	100,1	2,4	3 055,7	97,8	0,1
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	2 152,4	78,6	0,1	2 758,4	118,4	0,1
12 насіння і плоди олійних рослин	222 296,4	265,3	12,7	41 607,8	128,6	0,8
13 шелак природний	2,4	13,5	0,0	2 836,3	86,9	0,1
14 рослинні матеріали для виготовлення	604,5	189,8	0,0	7,2	176,5	0,0

15 жири та олії тваринного або рослинного походження	720,8	8,0	0,0	3 000,3	125,7	0,1
16 продукти з м'яса, риби	63,4	78,2	0,0	4 234,0	100,0	0,1
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	2 951,4	133,4	0,2	7 503,5	120,3	0,1
18 какао та продукти з нього	1 561,4	108,7	0,1	30 363,9	112,3	0,6
19 готові продукти із зерна	11 545,7	145,0	0,7	14 464,9	106,8	0,3
20 продукти переробки овочів	15 680,6	192,7	0,9	2 927,1	139,9	0,1
21 різні харчові продукти	2 045,3	138,5	0,1	88 336,4	108,1	1,6
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	4 242,8	105,5	0,2	51 307,3	152,6	0,9
23 залишки і відходи харчової промисловості	5 001,4	63,9	0,3	16 733,3	116,7	0,3
24 тютюн і промислові замітники тютюну	1 884,8	1 762,1	0,1	42 054,2	122,3	0,8
25 сіль; сірка; землі та каміння	1 548,6	40,2	0,1	3 468,8	108,1	0,1
26 руди, шлаки і зола	124 203,5	121,3	7,1	185,8	79,1	0,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	2 883,4	137,4	0,2	885 542,4	162,7	16,3
28 продукти неорганічної хімії	17 877,8	149,7	1,0	19 460,5	117,1	0,4
29 органічні хімічні сполуки	3 474,2	82,1	0,2	50 318,7	121,5	0,9
30 фармацевтична продукція	2 191,0	85,8	0,1	331 077,3	108,6	6,1
31 добрива	27,1	0,6	0,0	14 200,1	193,8	0,3
32 екстракти дубильні	26 336,3	155,2	1,5	56 189,2	108,6	1,0
33 ефірні олії	5 045,8	614,1	0,3	111 406,9	118,7	2,0
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	2 297,0	126,3	0,1	47 328,7	113,0	0,9
35 білкові речовини	9 447,4	131,5	0,5	28 071,5	111,1	0,5
36 порох і вибухові речовини	58,7	32,5	0,0	1 284,0	138,3	0,0
37 фотографічні або кінематографічні товари	-	-	-	7 880,9	105,1	0,1
38 різноманітна хімічна продукція	10 032,0	111,6	0,6	237 748,5	122,3	4,4
39 пластмаси, полімерні матеріали	13 717,6	123,7	0,8	321 435,8	112,3	5,9
40 каучук, гума	3 520,5	109,7	0,2	58 412,3	101,8	1,1
41 шкури	101,0	137,9	0,0	688,7	163,1	0,0
42 вироби із шкіри	3 086,1	99,9	0,2	3 887,0	99,0	0,1
43 натуральне та штучне хутро	6 055,7	179,1	0,3	3 772,6	154,4	0,1
44 деревина і вироби з деревини	100 625,3	115,7	5,7	23 962,9	100,4	0,4
45 корок та вироби з нього	-	-	-	12,3	59,7	0,0
46 вироби із соломи	6,5	13,9	0,0	0,0	8,0	0,0
47 маса з деревини	196,3	103,5	0,0	3 889,2	164,1	0,1
48 папір та картон	9 614,2	107,2	0,5	140 164,2	108,7	2,6
49 друкована продукція	5 050,5	245,4	0,3	4 583,7	89,7	0,1
50 шовк	-	-	-	24,5	36,7	0,0
51 вовна	147,5	99,9	0,0	2 279,4	95,0	0,0
52 бавовна	411,4	85,2	0,0	22 990,9	105,2	0,4
53 інші текстильні волокна	19,4	1 817,0	0,0	338,3	257,2	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	114,8	106,4	0,0	10 232,4	94,6	0,2
55 синтетичні або штучні	1 321,6	138,7	0,1	24 947,1	89,2	0,5
56 вата	1 122,5	196,9	0,1	11 657,1	99,6	0,2
57 килими	763,9	298,3	0,0	1 661,0	354,9	0,0
58 спеціальні тканини	2 049,1	112,1	0,1	11 698,2	115,8	0,2
59 текстильні матеріали	124,8	230,1	0,0	35 858,4	169,0	0,7
60 трикотажні полотна	138,4	100,0	0,0	6 410,1	93,1	0,1
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	37 045,6	105,5	2,1	4 050,2	98,1	0,1
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	141 569,3	101,5	8,1	2 489,0	38,5	0,0
63 інші готові текстильні вироби	20 011,6	90,4	1,1	33 820,1	104,1	0,6
64 взуття	59,5	59,7	0,0	2 092,1	145,5	0,0
65 головні убори	694,6	97,0	0,0	177,0	123,4	0,0
66 парасольки	8,3	159,5	0,0	39,6	55,6	0,0
67 оброблені пір'я та пух	127,6	53,3	0,0	1 079,3	101,7	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	3 887,9	113,6	0,2	15 833,8	122,2	0,3
69 керамічні вироби	4 429,0	317,4	0,3	17 647,2	93,6	0,3
70 скло та вироби із скла	8 176,5	114,9	0,5	10 450,0	91,8	0,2
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	7 118,1	102,4	0,4	8 412,4	76,4	0,2
72 чорні метали	89 155,4	125,3	5,1	36 545,3	96,5	0,7

73 вироби з чорних металів	92 799,2	120,1	5,3	70 177,0	112,8	1,3
74 мідь і вироби з неї	680,0	58,3	0,0	20 404,0	104,9	0,4
75 нікель і вироби з нього	303,4	6 095,5	0,0	606,9	195,8	0,0
76 алюміній і вироби з нього	9 767,3	347,8	0,6	34 144,0	137,0	0,6
78 свинець і вироби з нього	4 555,1	164,3	0,3	161,3	15,3	0,0
79 цинк і вироби з нього	2,5	4 969,3	0,0	369,2	111,8	0,0
80 олово і вироби з нього	146,8	792,9	0,0	399,8	84,8	0,0
81 інші недорогочінні метали	8 791,8	124,0	0,5	6 724,6	121,7	0,1
82 інструменти, ножові вироби	677,8	41,5	0,0	23 713,1	115,2	0,4
83 інші вироби з недорогочінних металів	3 277,9	98,8	0,2	26 163,9	107,6	0,5
84 реактори ядерні, котли, машини	104 500,2	99,9	6,0	936 946,2	124,9	17,2
85 електричні машини	393 986,3	119,6	22,5	368 006,9	121,8	6,8
86 залізничні локомотиви	3 946,5	145,4	0,2	3 335,8	66,6	0,1
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	1 839,0	15,4	0,1	768 453,7	142,7	14,1
88 літальні апарати	1 637,2	156,5	0,1	1 071,5	43,1	0,0
89 судна	1 153,7	119,7	0,1	46,0	50,5	0,0
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	4 162,6	34,9	0,2	121 492,2	130,7	2,2
91 годинники	5,0	200,4	0,0	2 077,4	119,7	0,0
92 музичні інструменти	393,9	153,3	0,0	468,0	109,4	0,0
94 меблі	54 604,3	139,7	3,1	16 572,9	171,4	0,3
95 іграшки	2 858,0	114,1	0,2	2 550,7	88,1	0,0
96 різні готові вироби	13 044,7	188,5	0,7	19 781,3	125,6	0,4
97 твори мистецтва	95,7	148,9	0,0	217,7	122,0	0,0
Товари, придбані в портах	9,0	124,3	0,0	9 739,2	127,6	0,2
Різне	32,4	1,0	0,0	2 577,1	122,5	0,0
ПОЛЬЩА	2 724 589,7	123,8	100,0	3 453 816,5	128,2	100,0
01 живі тварини	507,6	291,7	0,0	12 945,9	68,3	0,4
02 м'ясо та їстівні субпродукти	2 695,9	62,8	0,1	51 461,6	135,0	1,5
03 риба і ракоподібні	1 348,1	44 265,9	0,0	599,9	87,8	0,0
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	23 339,0	128,2	0,9	25 810,5	240,9	0,7
05 інші продукти тваринного походження	2 366,1	98,2	0,1	2 793,9	142,7	0,1
06 живі дерева та інші рослини	803,1	93,8	0,0	2 282,3	92,9	0,1
07 овочі	9 713,6	130,4	0,4	8 653,2	165,7	0,3
08 їстівні плоди та горіхи	40 729,2	172,0	1,5	24 404,9	116,9	0,7
09 кава, чай	1 801,4	289,4	0,1	16 653,0	88,8	0,5
10 зернові культури	27 613,7	106,2	1,0	300,2	70,8	0,0
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	5 435,5	276,3	0,2	2 268,0	240,0	0,1
12 насіння і плоди олійних рослин	78 299,1	78,1	2,9	3 060,7	104,5	0,1
13 шелак природний	16,3	58,5	0,0	847,6	286,1	0,0
14 рослинні матеріали для виготовлення	20 195,0	78,7	0,7	1,1	-	0,0
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	131 655,8	172,2	4,8	4 726,3	179,8	0,1
16 продукти з м'яса, риби	9,8	111,2	0,0	3 068,1	229,7	0,1
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	11 064,8	106,5	0,4	9 874,8	121,8	0,3
18 какао та продукти з нього	5 621,1	142,1	0,2	32 406,7	121,0	0,9
19 готові продукти із зерна	4 848,3	141,2	0,2	34 170,3	140,3	1,0
20 продукти переробки овочів	55 597,7	108,1	2,0	36 815,3	124,3	1,1
21 різні харчові продукти	4 207,2	93,0	0,2	45 150,1	122,6	1,3
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	5 509,0	134,9	0,2	7 315,2	156,0	0,2
23 залишки і відходи харчової промисловості	84 830,8	112,5	3,1	31 257,4	97,3	0,9
24 тютюн і промислові замітники тютюну	2,2	-	0,0	8 166,8	75,7	0,2
25 сіль; сірка; землі та каміння	27 564,4	128,2	1,0	14 211,2	95,1	0,4
26 руди, шлаки і зола	287 711,2	149,2	10,6	-	-	-
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	67 365,0	118,4	2,5	625 739,6	146,5	18,1
28 продукти неорганічної хімії	18 752,4	180,2	0,7	34 409,4	140,1	1,0
29 органічні хімічні сполуки	34 861,6	604,9	1,3	16 215,0	109,4	0,5
30 фармацевтична продукція	1 785,1	103,6	0,1	42 462,3	78,2	1,2
31 добрива	3 642,7	92,0	0,1	40 725,0	248,9	1,2

32 екстракти дубильні	3 720,1	137,7	0,1	57 959,5	121,4	1,7
33 ефірні олії	9 968,6	342,9	0,4	85 739,3	126,2	2,5
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	1 824,3	197,4	0,1	56 580,4	113,2	1,6
35 білкові речовини	24 810,4	153,4	0,9	6 425,1	118,5	0,2
36 порох і вибухові речовини	17,5	1 353,8	0,0	828,1	119,4	0,0
37 фотографічні або кінематографічні товари	0,7	4,4	0,0	363,4	100,8	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	7 366,3	171,9	0,3	40 243,3	144,5	1,2
39 пластмаси, полімерні матеріали	35 545,6	149,3	1,3	292 602,3	117,9	8,5
40 каучук, гума	2 533,2	112,7	0,1	54 848,8	149,7	1,6
41 шкіри	46 667,2	134,6	1,7	74 644,5	119,4	2,2
42 вироби із шкіри	10 189,4	139,2	0,4	10 005,2	264,6	0,3
43 натуральне та штучне хутро	15 444,3	132,5	0,6	105,9	2 523,8	0,0
44 деревина і вироби з деревини	210 242,3	111,9	7,7	44 674,7	124,5	1,3
45 корок та вироби з нього	6,2	-	0,0	748,2	126,0	0,0
46 вироби із соломи	570,8	354,0	0,0	28,0	63,8	0,0
47 маса з деревини	-	-	-	14 810,1	127,8	0,4
48 папір та картон	24 810,2	146,9	0,9	99 070,1	112,3	2,9
49 друкована продукція	1 753,0	187,0	0,1	4 753,7	105,6	0,1
50 шовк	1,5	108,3	0,0	51,7	26,6	0,0
51 вовна	514,1	458,8	0,0	1 983,7	225,3	0,1
52 бавовна	80,1	70,5	0,0	8 544,0	103,8	0,2
53 інші текстильні волокна	35,8	63,9	0,0	221,3	56,0	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	506,4	37,6	0,0	6 239,9	136,9	0,2
55 синтетичні або штучні	1 795,6	62,1	0,1	5 469,0	125,8	0,2
56 вата	11 800,7	164,5	0,4	27 706,1	163,1	0,8
57 килими	1 791,1	170,6	0,1	1 497,0	185,4	0,0
58 спеціальні тканини	219,1	196,8	0,0	6 994,0	147,9	0,2
59 текстильні матеріали	496,4	118,8	0,0	33 101,4	178,0	1,0
60 трикотажні полотна	6 299,3	152,8	0,2	17 354,1	114,4	0,5
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	9 691,0	274,6	0,4	3 686,7	149,3	0,1
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	36 118,8	126,0	1,3	3 791,5	113,1	0,1
63 інші готові текстильні вироби	7 744,6	160,4	0,3	54 585,7	99,3	1,6
64 взуття	32 131,1	105,1	1,2	3 694,8	110,3	0,1
65 головні убори	160,6	92,4	0,0	271,1	113,7	0,0
66 парасольки	6,1	28,0	0,0	58,7	571,8	0,0
67 оброблені пір'я та пух	0,3	-	0,0	113,7	95,8	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	9 753,9	111,3	0,4	26 655,3	107,2	0,8
69 керамічні вироби	22 498,3	133,9	0,8	38 880,8	105,4	1,1
70 скло та вироби із скла	19 812,0	121,3	0,7	15 022,5	101,9	0,4
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	441,0	162,5	0,0	162,5	208,2	0,0
72 чорні метали	439 554,6	103,3	16,1	67 949,2	96,7	2,0
73 вироби з чорних металів	85 297,3	133,6	3,1	82 648,2	135,7	2,4
74 мідь і вироби з неї	3 607,9	183,1	0,1	14 928,7	180,1	0,4
75 нікель і вироби з нього	41,7	731,5	0,0	126,6	70,2	0,0
76 алюміній і вироби з нього	38 127,3	175,5	1,4	43 002,0	128,7	1,2
78 свинець і вироби з нього	12 153,3	198,1	0,4	252,3	166,9	0,0
79 цинк і вироби з нього	-	-	-	4 777,9	157,4	0,1
80 олово і вироби з нього	0,0	87,8	0,0	101,1	341,8	0,0
81 інші недорогоцінні метали	454,6	65,6	0,0	364,7	145,3	0,0
82 інструменти, ножові вироби	622,9	157,7	0,0	24 281,7	138,5	0,7
83 інші вироби з недорогоцінних металів	5 877,8	120,6	0,2	37 187,9	125,7	1,1
84 реактори ядерні, котли, машини	50 182,0	120,4	1,8	296 220,6	126,4	8,6
85 електричні машини	331 661,8	120,7	12,2	291 085,9	123,3	8,4
86 залізничні локомотиви	1 241,1	86,9	0,0	41 544,0	226,0	1,2
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	12 051,9	133,0	0,4	173 348,8	176,7	5,0
88 літальні апарати	666,6	181,5	0,0	880,7	25,1	0,0
89 судна	1 391,6	129,1	0,1	582,8	176,8	0,0
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	2 392,1	88,8	0,1	23 662,9	131,5	0,7

91 годинники	4,1	82,6	0,0	219,4	472,7	0,0
92 музичні інструменти	0,3	-	0,0	11,8	243,2	0,0
94 меблі	194 758,7	160,2	7,1	23 928,5	132,8	0,7
95 іграшки	3 641,2	113,5	0,1	2 624,8	94,2	0,1
96 різні готові вироби	22 131,7	120,9	0,8	62 049,0	111,4	1,8
97 твори мистецтва	6,1	86,3	0,0	-	-	-
Товари, придбані в портах	34,0	100,2	0,0	14 623,5	91,1	0,4
Різне	1 428,7	5,5	0,1	8 101,4	92,7	0,2
ПОРТУГАЛІЯ	264 143,8	115,8	100,0	59 195,5	117,1	100,0
01 живі тварини	-	-	-	33,8	160,3	0,1
02 м'ясо та їстівні субпродукти	0,3	-	0,0	10,0	97,8	0,0
03 риба і ракоподібні	-	-	-	294,7	252,2	0,5
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	-	-	-	948,7	74,4	1,6
06 живі дерева та інші рослини	-	-	-	1,6	682,2	0,0
07 овочі	0,0	0,1	0,0	51,8	84,2	0,1
08 їстівні плоди та горіхи	30,0	20,8	0,0	16,8	250,2	0,0
09 кава, чай	-	-	-	2 134,4	102,4	3,6
10 зернові культури	115 175,0	96,5	43,6	-	-	-
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	53,7	109,4	0,0	-	-	-
12 насіння і плоди олійних рослин	38 833,7	139,7	14,7	307,8	16,0	0,5
13 шелак природний	2,7	-	0,0	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	21 608,2	239,5	8,2	76,8	36,8	0,1
16 продукти з м'яса, риби	0,1	4,8	0,0	20,9	-	0,0
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	-	-	-	2,1	218,3	0,0
18 какао та продукти з нього	-	-	-	121,4	327,5	0,2
19 готові продукти із зерна	529,2	686,4	0,2	322,0	92,9	0,5
20 продукти переробки овочів	-	-	-	539,9	10 650,1	0,9
21 різні харчові продукти	-	-	-	59,8	14,4	0,1
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	6,8	65,0	0,0	943,2	89,2	1,6
23 залишки і відходи харчової промисловості	2 746,0	183,4	1,0	56,8	210,2	0,1
24 тютюн і промислові замітники тютюну	0,2	10,2	0,0	0,0	0,0	0,0
25 сіль; сірка; землі та каміння	386,2	167,3	0,1	-	-	-
26 руди, шлаки і зола	331,7	112,0	0,1	-	-	-
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	145,1	230,3	0,1	-	-	-
28 продукти неорганічної хімії	34,5	-	0,0	-	-	-
29 органічні хімічні сполуки	1 215,2	-	0,5	225,1	3 948,3	0,4
30 фармацевтична продукція	-	-	-	660,8	52,0	1,1
31 добрива	-	-	-	38,8	162,3	0,1
32 екстракти дубильні	-	-	-	235,6	533,1	0,4
33 ефірні олії	-	-	-	214,2	173,7	0,4
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	-	-	-	217,9	40,1	0,4
35 білкові речовини	-	-	-	189,9	60,7	0,3
38 різноманітна хімічна продукція	2,5	-	0,0	10,0	52,0	0,0
39 пластмаси, полімерні матеріали	320,9	263,7	0,1	1 638,6	71,6	2,8
40 каучук, гума	0,9	13,3	0,0	1 045,5	90,1	1,8
41 шкури	276,1	35,4	0,1	44,6	-	0,1
42 вироби із шкіри	-	-	-	4,6	71,5	0,0
43 натуральне та штучне хутро	1 216,1	190,9	0,5	-	-	-
44 деревина і вироби з деревини	1 779,7	176,3	0,7	157,6	141,8	0,3
45 корок та вироби з нього	-	-	-	4 744,6	97,4	8,0
48 папір та картон	183,0	384,6	0,1	561,1	200,5	0,9
49 друкована продукція	841,6	430,1	0,3	3,1	154,8	0,0
51 вовна	-	-	-	415,1	131,9	0,7
52 бавовна	-	-	-	601,1	193,0	1,0
53 інші текстильні волокна	-	-	-	81,5	93,4	0,1
54 нитки синтетичні або штучні	-	-	-	257,6	157,2	0,4
55 синтетичні або штучні	-	-	-	1 426,5	83,2	2,4

56 вата	2,3	89,1	0,0	40,6	49,7	0,1
57 килими	-	-	-	2,4	235,9	0,0
58 спеціальні тканини	-	-	-	77,9	127,9	0,1
59 текстильні матеріали	0,8	-	0,0	679,6	16,8	1,1
60 трикотажні полотна	-	-	-	30,0	56,2	0,1
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	0,3	4,0	0,0	2 869,8	109,6	4,8
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	969,5	98,8	0,4	1 418,2	122,5	2,4
63 інші готові текстильні вироби	634,1	304,3	0,2	927,1	146,5	1,6
64 взуття	-	-	-	3 055,5	113,8	5,2
65 головні убори	-	-	-	21,9	290,0	0,0
66 парасольки	0,1	-	0,0	2,6	1 433,2	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	31,2	61,9	0,0	489,7	105,5	0,8
69 керамічні вироби	-	-	-	533,9	114,4	0,9
70 скло та вироби із скла	5,8	74,1	0,0	259,4	184,9	0,4
71 Перли природні або культивовані, дорожочініне або напівдорожочініне каміння	-	-	-	12,2	75,3	0,0
72 чорні метали	45 371,1	133,5	17,2	2,6	1 407,2	0,0
73 вироби з чорних металів	587,8	59,2	0,2	2 431,6	120,5	4,1
74 мідь і вироби з неї	0,1	-	0,0	11,2	100,3	0,0
75 нікель і вироби з нього	-	-	-	0,4	-	0,0
76 алюміній і вироби з нього	1,0	42,0	0,0	36,1	45,0	0,1
81 інші недорожочініні метали	0,5	-	0,0	-	-	-
82 інструменти, ножові вироби	1,8	18,1	0,0	396,8	246,0	0,7
83 інші вироби з недорожочініних металів	159,2	100,6	0,1	151,6	205,6	0,3
84 реактори ядерні, котли, машини	449,8	21,3	0,2	6 565,6	175,5	11,1
85 електричні машини	29 980,9	106,8	11,4	16 502,6	183,3	27,9
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	1,1	-	0,0	1 189,2	153,6	2,0
88 літальні апарати	2,6	-	0,0	18,6	-	0,0
89 судна	-	-	-	42,7	-	0,1
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	18,5	60,6	0,0	2 047,9	432,8	3,5
91 годинники	-	-	-	7,8	78,7	0,0
94 меблі	183,2	172,4	0,1	381,8	152,7	0,6
95 іграшки	22,6	-	0,0	2,2	218,6	0,0
96 різні готові вироби	-	-	-	225,5	177,0	0,4
Товари, придбані в портах	-	-	-	44,3	340,9	0,1
РУМУНІЯ	841 609,8	117,4	100,0	458 027,5	120,3	100,0
02 м'ясо та істівні субпродукти	8 998,2	144,1	1,1	-	-	-
03 риба і ракоподібні	99,7	46,0	0,0	-	-	-
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	1 116,2	344,5	0,1	20,8	-	0,0
06 живі дерева та інші рослини	7,4	26,4	0,0	71,2	215,1	0,0
07 овочі	3 252,5	117,8	0,4	33,2	-	0,0
08 істівні плоди та горіхи	4 331,3	367,8	0,5	16,5	245,0	0,0
09 кава, чай	24,0	99,1	0,0	0,3	-	0,0
10 зернові культури	3 904,0	32,1	0,5	42 456,0	112,4	9,3
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	468,4	158,8	0,1	36,1	49,9	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	4 179,1	44,1	0,5	5 960,6	62,1	1,3
13 шелак природний	-	-	-	81,3	116,5	0,0
14 рослинні матеріали для виготовлення	299,3	13 002,8	0,0	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	7 167,0	136,2	0,9	918,9	40,5	0,2
16 продукти з м'яса, риби	1 213,4	67,3	0,1	4,1	17,0	0,0
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	7 841,4	40,5	0,9	157,3	69,1	0,0
18 какао та продукти з нього	6 029,1	151,1	0,7	462,6	205,1	0,1
19 готові продукти із зерна	12 281,6	126,8	1,5	498,2	112,1	0,1
20 продукти переробки овочів	1 360,9	123,7	0,2	64,9	451,4	0,0
21 різні харчові продукти	4 054,4	92,1	0,5	1 845,7	80,0	0,4
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	575,3	479,1	0,1	79,1	161,8	0,0
23 залишки і відходи харчової промисловості	1 227,6	114,3	0,1	121,9	1 000,6	0,0
24 тютюн і промислові замітники тютюну	-	-	-	1 148,5	326,8	0,3

25 сіль, сірка; землі та каміння	6 076,1	137,0	0,7	4 032,3	120,7	0,9
26 руди, шлаки і зола	123 054,3	153,2	14,6	47,7	-	0,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	11 415,4	607,2	1,4	23 864,1	66,6	5,2
28 продукти неорганічної хімії	2 423,1	122,8	0,3	7 034,2	108,0	1,5
29 органічні хімічні сполуки	4 447,0	1 124,2	0,5	5 591,7	214,8	1,2
30 фармацевтична продукція	431,9	233,4	0,1	21 118,4	127,8	4,6
31 добрива	15 712,3	44,0	1,9	5 492,5	782 154,2	1,2
32 екстракти дубильні	540,6	305,9	0,1	1 360,9	123,8	0,3
33 ефірні олії	184,7	324,3	0,0	12 806,2	112,3	2,8
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	286,9	94,1	0,0	189,3	176,2	0,0
35 білкові речовини	24,6	271,0	0,0	318,4	92,2	0,1
36 порошок і вибухові речовини	87,9	151,6	0,0	-	-	-
37 фотографічні або кінематографічні товари	-	-	-	2,7	-	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	221,5	99,5	0,0	1 911,2	47,5	0,4
39 пластмаси, полімерні матеріали	7 074,0	145,2	0,8	21 539,7	110,6	4,7
40 каучук, гума	1 619,4	238,9	0,2	6 709,0	145,8	1,5
41 шкіри	56,4	13,7	0,0	4 055,2	362,8	0,9
42 вироби із шкіри	690,5	161,8	0,1	244,0	116,5	0,1
43 натуральне та штучне хутро	100,0	8 761,8	0,0	1,9	104,0	0,0
44 деревина і вироби з деревини	98 570,9	76,7	11,7	25 354,6	97,9	5,5
45 корок та вироби з нього	-	-	-	0,0	-	0,0
46 вироби із соломи	0,0	0,0	0,0	-	-	-
47 маса з деревини	61,1	94,9	0,0	3 108,4	119,4	0,7
48 папір та картон	9 591,8	144,9	1,1	5 058,4	173,1	1,1
49 друкована продукція	204,6	151,3	0,0	42,7	162,4	0,0
51 вовна	299,4	205,0	0,0	716,4	91,3	0,2
52 бавовна	43,6	39,1	0,0	957,0	112,1	0,2
53 інші текстильні волокна	12,8	141,5	0,0	-	-	-
54 нитки синтетичні або штучні	399,2	122,0	0,0	8 432,9	111,8	1,8
55 синтетичні або штучні	43,8	58,1	0,0	3 073,9	105,1	0,7
56 вата	1 432,1	23,5	0,2	2 031,3	92,2	0,4
57 килими	747,2	187,1	0,1	0,7	9,7	0,0
58 спеціальні тканини	121,0	56,0	0,0	1 663,1	125,4	0,4
59 текстильні матеріали	150,5	90,0	0,0	3 087,8	362,9	0,7
60 трикотажні полотна	20,9	313,3	0,0	688,0	125,0	0,2
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	1 458,7	94,4	0,2	1 010,4	96,0	0,2
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	43 475,6	125,9	5,2	1 449,8	110,7	0,3
63 інші готові текстильні вироби	5 917,7	122,5	0,7	383,3	98,7	0,1
64 взуття	59 791,1	110,9	7,1	3 441,9	134,2	0,8
65 головні убори	16,7	670,7	0,0	5,6	171,7	0,0
66 парасольки	0,2	-	0,0	-	-	-
67 оброблені пір'я та пух	18,4	253,3	0,0	190,6	905,6	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	4 156,6	143,5	0,5	201,6	233,0	0,0
69 керамічні вироби	3 342,5	180,8	0,4	534,1	446,8	0,1
70 скло та вироби із скла	10 100,6	185,5	1,2	1 774,8	118,0	0,4
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	4,5	1 334,8	0,0	0,6	273,6	0,0
72 чорні метали	159 600,0	119,3	19,0	3 030,8	97,5	0,7
73 вироби з чорних металів	10 597,6	157,0	1,3	9 928,5	136,9	2,2
74 мідь і вироби з неї	1 113,4	1 915,6	0,1	307,9	143,3	0,1
76 алюміній і вироби з нього	6 138,2	716,6	0,7	5 396,4	214,7	1,2
78 свинець і вироби з нього	3 474,8	-	0,4	11,2	144,7	0,0
79 цинк і вироби з нього	0,2	-	0,0	-	-	-
81 інші недорогоцінні метали	2 505,9	208,9	0,3	727,7	114,4	0,2
82 інструменти, ножові вироби	188,5	133,6	0,0	265,3	141,5	0,1
83 інші вироби з недорогоцінних металів	1 976,3	142,6	0,2	525,8	158,1	0,1
84 реактори ядерні, котли, машини	13 033,7	141,8	1,5	31 261,8	94,0	6,8
85 електричні машини	122 217,3	148,8	14,5	72 620,7	152,0	15,9
86 залізничні локомотиви	757,2	43,7	0,1	13 079,7	181,1	2,9

87 засоби наземного транспорту крім залізничного	1 978,2	144,1	0,2	79 847,6	154,3	17,4
88 літальні апарати	12,6	-	0,0	-	-	-
89 судна	8 268,0	1 226,0	1,0	101,1	18,0	0,0
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	705,8	131,4	0,1	3 768,2	92,4	0,8
91 годинники	1,7	255,1	0,0	6,2	105,4	0,0
92 музичні інструменти	-	-	-	15,0	-	0,0
94 меблі	13 396,1	162,8	1,6	1 974,2	72,3	0,4
95 іграшки	132,3	100,8	0,0	98,1	164,2	0,0
96 різні готові вироби	12 187,9	133,0	1,4	1 093,8	116,2	0,2
Товари, придбані в портах	441,2	-	0,1	463,2	25,1	0,1
Різне	23,5	45,6	0,0	-	-	-
СЛОВАЧЧИНА	656 023,2	139,2	100,0	508 682,2	117,0	100,0
01 живі тварини	-	-	-	484,2	39,7	0,1
02 м'ясо та їстівні субпродукти	16 134,7	1 693,7	2,5	24,5	-	0,0
03 риба і ракоподібні	8,3	-	0,0	-	-	-
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	671,1	103,9	0,1	2 451,7	68,6	0,5
05 інші продукти тваринного походження	23,5	78,1	0,0	-	-	-
06 живі дерева та інші рослини	-	-	-	14,4	-	0,0
07 овочі	25,8	291,3	0,0	0,1	0,4	0,0
08 їстівні плоди та горіхи	2 590,1	212,3	0,4	19,1	-	0,0
09 кава, чай	3,0	-	0,0	7,1	-	0,0
10 зернові культури	9,2	9,6	0,0	1 417,5	261,1	0,3
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	1 756,6	1 646,3	0,3	152,0	113,0	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	847,5	181,2	0,1	175,1	3 302,6	0,0
13 шелак природний	0,0	-	0,0	18,0	-	0,0
14 рослинні матеріали для виготовлення	22,4	378,8	0,0	9,2	-	0,0
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	5 662,1	155,7	0,9	874,6	159,2	0,2
16 продукти з м'яса, риби	13,0	469,6	0,0	91,3	79,2	0,0
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	39,0	-	0,0	361,8	176,7	0,1
18 какао та продукти з нього	25,2	44,9	0,0	32,3	232,1	0,0
19 готові продукти із зерна	278,3	536,2	0,0	606,3	105,5	0,1
20 продукти переробки овочів	5 798,9	166,0	0,9	148,1	147,9	0,0
21 різні харчові продукти	18,0	77,7	0,0	2 253,5	105,5	0,4
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	123,6	554,5	0,0	5 729,5	201,2	1,1
23 залишки і відходи харчової промисловості	8,0	79,1	0,0	84,7	92,7	0,0
24 тютюн і промислові замітники тютюну	-	-	-	113,2	-	0,0
25 сіль; сірка; землі та каміння	2 460,3	128,9	0,4	31 221,4	135,6	6,1
26 руди, шлаки і зола	316 409,0	195,8	48,2	1 061,5	2 041,8	0,2
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	52 344,3	124,2	8,0	56 106,1	1 343,5	11,0
28 продукти неорганічної хімії	3 671,2	66,1	0,6	3 591,7	142,3	0,7
29 органічні хімічні сполуки	13 890,2	797,9	2,1	988,8	34,3	0,2
30 фармацевтична продукція	1 453,2	141,3	0,2	14 241,5	131,2	2,8
31 добрива	2 229,8	58,3	0,3	501,6	157,9	0,1
32 екстракти дубильні	243,1	175,5	0,0	669,4	126,8	0,1
33 ефірні олії	5,6	191,2	0,0	6 892,8	98,6	1,4
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	44,4	147,6	0,0	3 382,7	130,7	0,7
35 білкові речовини	4,2	141,0	0,0	507,2	234,6	0,1
37 фотографічні або кінематографічні товари	-	-	-	1,2	45,1	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	91,1	3 561,2	0,0	6 634,3	92,3	1,3
39 пластмаси, полімерні матеріали	8 471,2	74,0	1,3	37 349,2	106,8	7,3
40 каучук, гума	3 103,8	123,8	0,5	12 356,0	108,8	2,4
41 шкіри	3,0	47,3	0,0	3 357,4	126,5	0,7
42 вироби із шкіри	262,7	87,6	0,0	1 133,0	121,5	0,2
43 натуральне та штучне хутро	0,0	-	0,0	1,4	545,8	0,0
44 деревина і вироби з деревини	24 619,1	113,8	3,8	1 316,0	85,1	0,3
45 корок та вироби з нього	-	-	-	4,3	-	0,0

46 вироби із соломи	-	-	-	4,3	25,6	0,0
47 маса з деревини	-	-	-	2 594,2	122,0	0,5
48 папір та картон	1 087,0	10,8	0,2	26 915,8	107,3	5,3
49 друкована продукція	130,8	236,7	0,0	384,2	93,5	0,1
51 вовна	-	-	-	391,9	127,7	0,1
52 бавовна	2,7	544,4	0,0	1 629,7	101,8	0,3
53 інші текстильні волокна	0,0	6,1	0,0	22,8	-	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	4,9	1 870,7	0,0	1 020,4	80,6	0,2
55 синтетичні або штучні	15,6	11,5	0,0	445,6	63,9	0,1
56 вата	88,0	46 330,9	0,0	741,3	110,8	0,1
57 килими	27,5	-	0,0	63,0	39,7	0,0
58 спеціальні тканини	11,9	2 679,9	0,0	441,7	112,8	0,1
59 текстильні матеріали	25,4	149,2	0,0	965,6	113,3	0,2
60 трикотажні полотна	-	-	-	910,1	165,8	0,2
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	347,5	119,6	0,1	304,0	149,8	0,1
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	7 672,8	90,9	1,2	79,2	80,9	0,0
63 інші готові текстильні вироби	7 635,1	118,5	1,2	1 183,3	151,9	0,2
64 взуття	1 747,3	86,4	0,3	3 475,2	163,4	0,7
65 головні убори	-	-	-	0,0	9,1	0,0
66 парасольки	231,3	83,3	0,0	0,3	27,0	0,0
67 оброблені пір'я та пух	0,0	1,0	0,0	-	-	-
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	952,2	289,6	0,1	5 674,9	118,4	1,1
69 керамічні вироби	55,5	100,2	0,0	2 477,4	93,0	0,5
70 скло та вироби із скла	3 729,4	112,2	0,6	1 168,3	122,2	0,2
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	24,3	372,8	0,0	8,1	46,3	0,0
72 чорні метали	41 157,8	68,7	6,3	55 166,5	107,4	10,8
73 вироби з чорних металів	4 848,5	195,7	0,7	5 750,0	141,7	1,1
74 мідь і вироби з неї	124,5	1 243 478,0	0,0	89,1	66,1	0,0
76 алюміній і вироби з нього	7 546,6	128,7	1,2	3 029,2	143,5	0,6
78 свинець і вироби з нього	160,0	-	0,0	91,4	5 666,6	0,0
79 цинк і вироби з нього	2,1	-	0,0	-	-	-
80 олово і вироби з нього	-	-	-	5,2	-	0,0
81 інші недорогоцінні метали	-	-	-	9,4	98,1	0,0
82 інструменти, ножові вироби	8,8	6,8	0,0	654,3	27,1	0,1
83 інші вироби з недорогоцінних металів	192,9	62,4	0,0	1 555,9	119,0	0,3
84 реактори ядерні, котли, машини	22 963,8	102,7	3,5	52 968,2	108,9	10,4
85 електричні машини	79 646,3	108,1	12,1	20 004,1	128,1	3,9
86 залізничні локомотиви	3 232,4	77,1	0,5	649,9	102,1	0,1
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	108,2	94,5	0,0	104 254,6	87,7	20,5
89 судна	428,9	119,6	0,1	-	-	-
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	731,9	70,3	0,1	7 928,6	96,2	1,6
91 годинники	0,0	-	0,0	2,5	743,0	0,0
92 музичні інструменти	0,9	0,7	0,0	-	-	-
94 меблі	5 889,5	168,1	0,9	1 332,7	94,3	0,3
95 іграшки	1 751,4	178,9	0,3	966,3	119,8	0,2
96 різні готові вироби	75,1	133,9	0,0	6 397,5	80,1	1,3
Товари, придбані в портах	-	-	-	58,0	53,5	0,0
Різне	-	-	-	482,3	236,8	0,1
СЛОВЕНІЯ	29 184,3	174,1	100,0	173 804,8	126,6	100,0
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	85,1	-	0,3	-	-	-
08 їстівні плоди та горіхи	863,2	207,0	3,0	14,4	-	0,0
09 кава, чай	-	-	-	17,3	-	0,0
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	214,8	83,7	0,7	-	-	-
12 насіння і плоди олійних рослин	482,8	996,5	1,7	373,6	150,4	0,2
13 шелак природний	1,8	-	0,0	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	77,9	-	0,3	1,1	3,6	0,0

17 цукор і кондитерські вироби з цукру	-	-	-	103,7	46,2	0,1
18 какао та продукти з нього	34,3	87,3	0,1	-	-	-
19 готові продукти із зерна	1,8	26,4	0,0	1 774,5	128,7	1,0
20 продукти переробки овочів	114,6	317,4	0,4	0,2	-	0,0
21 різні харчові продукти	-	-	-	11 120,0	183,4	6,4
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	-	-	-	213,4	207,8	0,1
23 залишки і відходи харчової промисловості	0,2	-	0,0	291,6	58,4	0,2
24 тютюн і промислові замінники тютюну	-	-	-	67,5	20,9	0,0
25 сіль; сірка; землі та каміння	707,0	190,9	2,4	119,4	100,3	0,1
26 руди, шлаки і зола	28,3	10,3	0,1	-	-	-
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	22,7	95,3	0,1	128,0	275,2	0,1
28 продукти неорганічної хімії	1 466,0	109,8	5,0	314,4	67,9	0,2
29 органічні хімічні сполуки	216,6	84,1	0,7	5,2	15,8	0,0
30 фармацевтична продукція	139,9	116,9	0,5	58 706,0	117,1	33,8
32 екстракти дубильні	737,6	159,9	2,5	5 377,0	116,9	3,1
33 ефірні олії	-	-	-	6 488,6	104,8	3,7
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	29,4	47,4	0,1	716,4	94,0	0,4
35 білкові речовини	1,4	831,2	0,0	1 084,4	108,9	0,6
38 різноманітна хімічна продукція	21,0	55,3	0,1	4 286,7	98,0	2,5
39 пластмаси, полімерні матеріали	124,6	157,3	0,4	7 716,6	112,4	4,4
40 каучук, гума	28,1	615,3	0,1	2 911,5	109,9	1,7
42 вироби із шкіри	3,4	150,4	0,0	13,2	226,8	0,0
44 деревина і вироби з деревини	4 056,7	131,2	13,9	759,2	126,0	0,4
45 корок та вироби з нього	7,1	28,0	0,0	-	-	-
48 папір та картон	77,4	371,4	0,3	7 775,3	105,7	4,5
49 друкована продукція	21,2	127,6	0,1	90,6	51,7	0,1
52 бавовна	-	-	-	75,0	352,5	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	2,0	-	0,0	180,7	32,0	0,1
55 синтетичні або штучні	325,9	1 149,3	1,1	25,7	134,5	0,0
56 вата	-	-	-	2 557,5	88,7	1,5
58 спеціальні тканини	-	-	-	0,1	3,4	0,0
59 текстильні матеріали	5,3	92,8	0,0	144,2	47,2	0,1
60 трикотажні полотна	-	-	-	18,7	-	0,0
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	2,4	24,3	0,0	21,3	987,0	0,0
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	14,6	54,3	0,0	21,6	4 101,8	0,0
63 інші готові текстильні вироби	6,6	55,6	0,0	25,5	173,0	0,0
64 взуття	-	-	-	211,6	110,3	0,1
66 парасольки	0,0	-	0,0	0,0	7,7	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	11,5	166,9	0,0	495,4	49,7	0,3
69 керамічні вироби	42,6	338,9	0,1	647,5	81,0	0,4
70 скло та вироби із скла	108,2	11 932,6	0,4	1 752,2	116,5	1,0
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	-	-	-	0,8	0,3	0,0
72 чорні метали	3 755,3	10 638,2	12,9	4 603,6	268,2	2,6
73 вироби з чорних металів	544,0	98,8	1,9	3 518,6	139,1	2,0
74 мідь і вироби з неї	104,4	-	0,4	41,2	168,0	0,0
75 нікель і вироби з нього	-	-	-	138,1	690,1	0,1
76 алюміній і вироби з нього	0,7	59,6	0,0	122,4	114,2	0,1
78 свинець і вироби з нього	8 719,2	161,8	29,9	-	-	-
79 цинк і вироби з нього	-	-	-	52,6	1 589,3	0,0
81 інші недорогі метали	-	-	-	24,5	-	0,0
82 інструменти, ножові вироби	6,8	146,3	0,0	935,3	151,2	0,5
83 інші вироби з недорогих металів	30,0	173,3	0,1	215,4	87,0	0,1
84 реактори ядерні, котли, машини	985,8	108,3	3,4	24 235,8	165,3	13,9
85 електричні машини	286,2	90,9	1,0	17 458,9	145,7	10,0
86 залізничні локомотиви	2 421,3	210,6	8,3	69,5	-	0,0
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	-	-	-	2 982,0	171,2	1,7
88 літальні апарати	-	-	-	175,5	-	0,1
89 судна	528,9	147,0	1,8	313,8	576,4	0,2

90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	238,2	86,6	0,8	869,5	159,2	0,5
91 годинники	-	-	-	6,2	158,5	0,0
94 меблі	1 350,4	235,8	4,6	429,3	102,9	0,2
95 іграшки	114,2	420,5	0,4	183,5	3 405,5	0,1
96 різні готові вироби	9,5	10 608,4	0,0	424,9	108,1	0,2
97 твори мистецтва	5,6	87,9	0,0	-	-	-
Товари, придбані в портах	-	-	-	347,8	107,0	0,2
Різне	-	-	-	9,0	1 473,7	0,0
УГОРЩИНА	1 326 389,2	126,0	100,0	1 152 307,5	143,7	100,0
01 живі тварини	-	-	-	11 433,5	195,5	1,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	55,5	-	0,0	3 566,4	166,9	0,3
03 риба і ракоподібні	214,7	-	0,0	-	-	-
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	1 863,4	66,1	0,1	791,0	91,0	0,1
05 інші продукти тваринного походження	12,5	137,8	0,0	-	-	-
06 живі дерева та інші рослини	128,3	65,3	0,0	164,1	141,0	0,0
07 овочі	545,9	249,2	0,0	164,4	78,0	0,0
08 їстівні плоди та горіхи	5 488,3	296,1	0,4	102,2	117,5	0,0
09 кава, чай	0,2	0,2	0,0	1 141,9	145,8	0,1
10 зернові культури	2 115,8	177,8	0,2	30 711,8	106,9	2,7
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	503,8	81,7	0,0	456,8	110,4	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	12 049,4	142,0	0,9	4 953,2	103,8	0,4
14 рослинні матеріали для виготовлення	126,2	6 998,1	0,0	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	325,2	13,7	0,0	427,8	47,6	0,0
16 продукти з м'яса, риби	24,0	132,7	0,0	3 982,5	193,6	0,3
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	5 359,5	197,5	0,4	107,1	130,1	0,0
18 какао та продукти з нього	4 018,5	298,7	0,3	2 537,4	105,4	0,2
19 готові продукти із зерна	977,0	262,4	0,1	392,4	108,9	0,0
20 продукти переробки овочів	334,7	42,2	0,0	6 040,8	135,6	0,5
21 різні харчові продукти	1 974,3	112,8	0,1	11 027,7	111,2	1,0
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	168,6	58,6	0,0	713,6	125,9	0,1
23 залишки і відходи харчової промисловості	27 174,6	272,5	2,0	21 427,9	125,2	1,9
24 тютюн і промислові замітники тютюну	-	-	-	150,1	15,3	0,0
25 сіль; сірка; землі та каміння	9 777,4	300,5	0,7	110,1	1,5	0,0
26 руди, шлаки і зола	87 093,0	360,3	6,6	-	-	-
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	152 779,2	120,0	11,5	208 145,3	292,0	18,1
28 продукти неорганічної хімії	2 443,1	200,9	0,2	1 272,9	77,4	0,1
29 органічні хімічні сполуки	2 465,9	107,8	0,2	14 703,4	147,7	1,3
30 фармацевтична продукція	59,2	9,5	0,0	72 477,7	114,8	6,3
31 добрива	9 857,6	205,9	0,7	164,9	2 050,9	0,0
32 екстракти дубильні	213,0	57,9	0,0	2 576,8	110,3	0,2
33 ефірні олії	40,6	186,3	0,0	4 168,5	123,2	0,4
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	57,8	112,8	0,0	8 053,4	108,3	0,7
35 білкові речовини	61,8	156,1	0,0	1 141,5	281,2	0,1
36 порох і вибухові речовини	0,2	-	0,0	-	-	-
37 фотографічні або кінематографічні товари	2,3	50,6	0,0	-	-	-
38 різноманітна хімічна продукція	551,9	108,1	0,0	22 878,0	120,5	2,0
39 пластмаси, полімерні матеріали	8 213,1	117,0	0,6	121 823,9	121,5	10,6
40 каучук, гума	1 729,5	114,9	0,1	65 689,1	123,1	5,7
41 шкіри	1,7	64,6	0,0	1 502,0	125,4	0,1
42 вироби із шкіри	4 712,8	152,3	0,4	2 246,4	105,6	0,2
43 натуральне та штучне хутро	-	-	-	0,4	1 946,5	0,0
44 деревина і вироби з деревини	70 333,1	103,4	5,3	6 474,5	242,8	0,6
45 корок та вироби з нього	-	-	-	61,6	225,4	0,0
46 вироби із соломи	2,0	17 189,9	0,0	0,3	888,5	0,0
47 маса з деревини	855,0	378,3	0,1	4 440,9	131,3	0,4
48 папір та картон	17 736,0	514,9	1,3	22 262,2	160,7	1,9
49 друкована продукція	223,8	604,4	0,0	2 280,6	223,6	0,2

50 шовк	-	-	-	0,1	6,6	0,0
51 вовна	18,4	25,2	0,0	141,0	71,3	0,0
52 бавовна	1,6	3,5	0,0	227,5	125,1	0,0
53 інші текстильні волокна	-	-	-	0,6	0,5	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	50,8	15,0	0,0	579,3	111,0	0,1
55 синтетичні або штучні	10,4	4,4	0,0	243,7	41,6	0,0
56 вата	175,5	65,9	0,0	5 166,7	107,2	0,4
57 килими	40,8	1 100,7	0,0	57,9	133,2	0,0
58 спеціальні тканини	33,6	36,3	0,0	1 171,8	177,8	0,1
59 текстильні матеріали	156,5	209,9	0,0	2 046,0	98,5	0,2
60 трикотажні полотна	10,9	22,6	0,0	638,1	158,7	0,1
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	4 820,3	396,2	0,4	1 516,0	545,1	0,1
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	23 129,5	93,1	1,7	2 290,1	159,3	0,2
63 інші готові текстильні вироби	5 450,8	106,3	0,4	182,1	41,1	0,0
64 взуття	12 978,4	117,1	1,0	4 785,0	123,1	0,4
65 головні убори	-	-	-	4,0	31,8	0,0
66 парасольки	323,7	193,8	0,0	1,5	57,0	0,0
67 оброблені пір'я та пух	-	-	-	0,8	201,9	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	737,3	173,9	0,1	485,2	110,0	0,0
69 керамічні вироби	897,4	139,2	0,1	2 203,7	163,4	0,2
70 скло та вироби із скла	4 352,1	81,7	0,3	1 949,8	204,2	0,2
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	6,5	105,9	0,0	88,8	579,0	0,0
72 чорні метали	82 708,0	67,0	6,2	7 639,5	282,7	0,7
73 вироби з чорних металів	7 697,7	146,5	0,6	6 583,3	163,4	0,6
74 мідь і вироби з неї	76,2	119,4	0,0	487,1	230,6	0,0
75 нікель і вироби з нього	223,3	-	0,0	1 112,8	-	0,1
76 алюміній і вироби з нього	184,2	87,5	0,0	1 616,7	79,1	0,1
78 свинець і вироби з нього	0,2	0,0	0,0	-	-	-
79 цинк і вироби з нього	-	-	-	6,0	113,0	0,0
80 олово і вироби з нього	1,9	-	0,0	403,8	3 503,5	0,0
81 інші недорогоцінні метали	3,7	1 366,7	0,0	-	-	-
82 інструменти, ножові вироби	159,7	71,5	0,0	830,0	134,1	0,1
83 інші вироби з недорогоцінних металів	375,1	148,3	0,0	1 781,9	112,2	0,2
84 реактори ядерні, котли, машини	29 085,2	115,2	2,2	58 352,1	103,9	5,1
85 електричні машини	707 695,2	129,2	53,4	252 067,3	116,7	21,9
86 залізничні локомотиви	78,4	36,2	0,0	-	-	-
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	3 674,8	140,5	0,3	109 599,0	353,0	9,5
88 літальні апарати	1,0	-	0,0	36,6	-	0,0
89 судна	152,3	169,5	0,0	-	-	-
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	3 782,7	75,2	0,3	5 484,0	113,5	0,5
91 годинники	1,3	30,5	0,0	16,5	244,2	0,0
92 музичні інструменти	5,8	30,6	0,0	61,7	116,4	0,0
94 меблі	2 112,4	146,3	0,2	3 686,2	142,2	0,3
95 іграшки	403,1	112,4	0,0	2 088,8	121,9	0,2
96 різні готові вироби	2 088,2	31,0	0,2	13 154,2	100,3	1,1
97 твори мистецтва	6,6	-	0,0	7,3	-	0,0
Товари, придбані в портах	2,1	-	0,0	642,8	690,0	0,1
Різне	5,4	-	0,0	103,2	-	0,0
ФІНЛЯНДІЯ	78 803,1	126,4	100,0	253 299,3	116,8	100,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	-	-	-	624,4	236,6	0,2
03 риба і ракоподібні	-	-	-	1 386,0	131,1	0,5
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	-	-	-	941,0	134,1	0,4
06 живі дерева та інші рослини	-	-	-	8,9	65,0	0,0
08 їстівні плоди та горіхи	24,0	-	0,0	0,7	-	0,0
09 кава, чай	-	-	-	772,4	99,2	0,3
10 зернові культури	52,2	832,6	0,1	1,1	69,4	0,0
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	-	-	-	59,9	131,6	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	867,5	318,0	1,1	1,9	15,1	0,0

14 рослинні матеріали для виготовлення	28,3	235,7	0,0	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	-	-	-	1,3	-	0,0
16 продукти з м'яса, риби	-	-	-	60,3	26,3	0,0
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	-	-	-	318,8	156,9	0,1
18 какао та продукти з нього	1 267,1	138,9	1,6	32,7	65,1	0,0
19 готові продукти із зерна	-	-	-	2 002,4	134,5	0,8
21 різні харчові продукти	-	-	-	347,7	43,5	0,1
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	0,5	76,4	0,0	2 271,6	294,5	0,9
23 залишки і відходи харчової промисловості	-	-	-	1 107,3	349,1	0,4
25 сіль; сірка; землі та каміння	477,7	478,6	0,6	326,9	96,9	0,1
26 руди, шлаки і зола	6,6	5 068,9	0,0	14,7	-	0,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	668,1	62,3	0,8	15 867,1	108,9	6,3
28 продукти неорганічної хімії	126,4	103,8	0,2	833,1	242,5	0,3
29 органічні хімічні сполуки	-	-	-	255,5	122,1	0,1
30 фармацевтична продукція	-	-	-	10 878,8	117,9	4,3
31 добрива	0,2	-	0,0	8 770,4	99,2	3,5
32 екстракти дубильні	1 277,6	205,6	1,6	2 545,2	93,5	1,0
33 ефірні олії	-	-	-	971,1	93,8	0,4
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	45,7	-	0,1	1 912,6	116,7	0,8
35 білкові речовини	-	-	-	1 045,7	85,3	0,4
36 порох і вибухові речовини	-	-	-	71,4	-	0,0
37 фотографічні або кінематографічні товари	-	-	-	83,9	714,9	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	-	-	-	933,9	107,3	0,4
39 пластмаси, полімерні матеріали	328,0	126,7	0,4	17 497,4	98,9	6,9
40 каучук, гума	-	-	-	1 187,0	64,1	0,5
41 шкури	-	-	-	48,5	62,2	0,0
42 вироби із шкіри	15,0	95,4	0,0	2,3	134,0	0,0
43 натуральне та штучне хутро	-	-	-	2,9	5,1	0,0
44 деревина і вироби з деревини	284,8	326,1	0,4	256,2	83,8	0,1
45 корок та вироби з нього	-	-	-	0,1	-	0,0
47 маса з деревини	0,1	-	0,0	2 171,1	193,6	0,9
48 папір та картон	4 638,5	101,7	5,9	76 390,1	91,4	30,2
49 друкована продукція	8,8	94,9	0,0	1 634,4	106,3	0,6
52 бавовна	9,7	-	0,0	78,8	-	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	1,3	5,5	0,0	50,9	1 185,5	0,0
55 синтетичні або штучні	0,3	-	0,0	523,6	3 765,8	0,2
56 вата	-	-	-	141,4	128,7	0,1
57 килими	-	-	-	28,0	32,1	0,0
58 спеціальні тканини	3,3	-	0,0	218,2	748,5	0,1
59 текстильні матеріали	1,6	-	0,0	253,7	743,5	0,1
60 трикотажні полотна	0,6	-	0,0	86,5	184,0	0,0
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	-	-	-	2,5	128,7	0,0
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	1 282,1	4 378,3	1,6	88,1	129,1	0,0
63 інші готові текстильні вироби	2 165,0	91,7	2,7	13 225,3	207,4	5,2
64 взуття	-	-	-	205,2	157,3	0,1
65 головні убори	-	-	-	0,4	40,4	0,0
66 парасольки	-	-	-	1,1	-	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	165,8	40,9	0,2	1 945,2	114,8	0,8
69 керамічні вироби	6,2	414,1	0,0	147,7	346,6	0,1
70 скло та вироби із скла	21,6	102,7	0,0	375,9	104,5	0,1
72 чорні метали	46 416,0	130,7	58,9	14 494,2	112,8	5,7
73 вироби з чорних металів	3 866,8	151,0	4,9	1 604,7	108,4	0,6
74 мідь і вироби з неї	214,7	87,9	0,3	447,0	76,6	0,2
76 алюміній і вироби з нього	13,6	1 189,5	0,0	18,7	46,7	0,0
79 цинк і вироби з нього	-	-	-	243,4	148,2	0,1
82 інструменти, ножові вироби	30,0	11 096,3	0,0	642,8	89,8	0,3
83 інші вироби з недорогоцінних металів	45,6	34,6	0,1	395,1	114,7	0,2
84 реактори ядерні, котли, машини	7 264,8	86,3	9,2	22 912,9	133,0	9,0

85 електричні машини	1 775,0	125,9	2,3	31 497,3	315,2	12,4
86 залізничні локомотиви	-	-	-	190,4	-	0,1
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	279,3	104,1	0,4	559,5	22,4	0,2
88 літальні апарати	5,2	390,9	0,0	-	-	-
89 судна	650,4	177,5	0,8	17,5	3,9	0,0
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	121,7	267,4	0,2	5 776,0	122,2	2,3
91 годинники	-	-	-	0,6	235,8	0,0
94 меблі	3 787,2	163,6	4,8	1 073,8	118,7	0,4
95 іграшки	24,2	48,9	0,0	180,8	60,1	0,1
96 різні готові вироби	0,1	3,3	0,0	118,2	151,0	0,0
97 твори мистецтва	0,4	-	0,0	-	-	-
Товари, придбані в портах	-	-	-	1 329,9	124,0	0,5
Різне	533,6	1 342,9	0,7	785,3	208,6	0,3
ФРАНЦІЯ	419 052,1	92,4	100,0	1 563 751,8	102,2	100,0
01 живі тварини	0,0	1,0	0,0	776,1	75,9	0,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	681,3	68,1	0,2	3 144,7	228,8	0,2
03 риба і ракоподібні	3 584,6	899,4	0,9	4 937,2	131,4	0,3
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	12 424,7	300,7	3,0	7 594,2	130,1	0,5
05 інші продукти тваринного походження	324,1	311,4	0,1	272,6	117,5	0,0
06 живі дерева та інші рослини	0,0	-	0,0	1 039,0	109,9	0,1
07 овочі	471,6	563,7	0,1	894,0	54,5	0,1
08 їстівні плоди та горіхи	14 960,5	162,2	3,6	746,7	349,7	0,0
09 кава, чай	83,5	32,5	0,0	786,8	105,3	0,1
10 зернові культури	1 005,9	132 050,0	0,2	27 284,4	96,1	1,7
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	398,9	74,7	0,1	361,8	177,6	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	46 341,3	46,6	11,1	46 365,2	167,9	3,0
13 шелак природний	24,1	70,2	0,0	4 488,3	102,9	0,3
14 рослинні матеріали для виготовлення	0,0	-	0,0	0,3	17,6	0,0
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	82 988,3	68,8	19,8	1 334,3	234,0	0,1
16 продукти з м'яса, риби	666,6	65,1	0,2	343,5	110,0	0,0
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	29,3	39,3	0,0	1 356,7	87,5	0,1
18 какао та продукти з нього	0,4	27,8	0,0	1 486,1	104,4	0,1
19 готові продукти із зерна	1 425,3	404,0	0,3	2 202,0	134,1	0,1
20 продукти переробки овочів	36,6	67,5	0,0	2 938,7	143,6	0,2
21 різні харчові продукти	343,5	88,7	0,1	9 463,6	51,8	0,6
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	22,6	94,5	0,0	23 334,3	105,7	1,5
23 залишки і відходи харчової промисловості	113 572,3	109,1	27,1	27 273,1	124,5	1,7
24 тютюн і промислові заміники тютюну	10,9	144,5	0,0	2 134,7	75,6	0,1
25 сіль; сірка; землі та каміння	1 220,7	105,8	0,3	729,4	57,8	0,0
26 руди, шлаки і зола	2 053,7	168,9	0,5	-	-	-
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	297,7	227,4	0,1	244 431,3	60,8	15,6
28 продукти неорганічної хімії	1 156,8	111,5	0,3	8 485,4	269,5	0,5
29 органічні хімічні сполуки	518,0	14,6	0,1	10 140,2	70,0	0,6
30 фармацевтична продукція	1,6	4,4	0,0	137 884,3	107,7	8,8
31 добрива	-	-	-	2 459,0	140,8	0,2
32 екстракти дубильні	2 315,9	99,7	0,6	11 015,0	130,0	0,7
33 ефірні олії	125,7	101,2	0,0	94 717,5	119,0	6,1
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	1 639,1	78,5	0,4	15 112,1	133,6	1,0
35 білкові речовини	1 612,9	131,3	0,4	6 862,0	104,1	0,4
36 порох і вибухові речовини	52,3	711,3	0,0	73,1	233,2	0,0
37 фотографічні або кінематографічні товари	-	-	-	95,3	69,8	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	4 477,3	78,5	1,1	269 593,4	105,4	17,2
39 пластмаси, полімерні матеріали	835,1	76,0	0,2	43 024,6	111,5	2,8
40 каучук, гума	681,4	193,9	0,2	13 833,0	108,5	0,9
41 шкіри	-	-	-	149,4	272,7	0,0

42 вироби із шкіри	756,6	137,5	0,2	4 810,6	86,2	0,3
43 натуральне та штучне хутро	41,4	152,5	0,0	306,8	124,5	0,0
44 деревина і вироби з деревини	18 650,0	126,0	4,5	1 645,7	175,8	0,1
45 корок та вироби з нього	-	-	-	229,9	134,0	0,0
46 вироби із соломи	-	-	-	20,8	77,0	0,0
47 маса з деревини	-	-	-	8,1	-	0,0
48 папір та картон	1 462,7	234,9	0,3	11 982,2	93,8	0,8
49 друкована продукція	371,7	171,1	0,1	1 076,3	112,0	0,1
50 шовк	5,8	43,5	0,0	209,2	87,5	0,0
51 вовна	17,2	101,8	0,0	5 685,1	84,5	0,4
52 бавовна	17,6	60,9	0,0	3 877,2	83,9	0,2
53 інші текстильні волокна	0,7	93,1	0,0	56,4	44,7	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	82,1	709,8	0,0	5 807,3	117,9	0,4
55 синтетичні або штучні	32,1	175,3	0,0	3 574,7	131,6	0,2
56 вата	14,1	16,5	0,0	1 187,1	84,0	0,1
57 килими	0,0	-	0,0	504,7	389,6	0,0
58 спеціальні тканини	3,0	80,1	0,0	1 286,4	108,5	0,1
59 текстильні матеріали	0,3	52,6	0,0	1 205,0	64,7	0,1
60 трикотажні полотна	0,2	106,4	0,0	874,1	124,8	0,1
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	1 944,3	157,0	0,5	2 383,4	107,2	0,2
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	29 413,8	117,1	7,0	3 368,7	97,9	0,2
63 інші готові текстильні вироби	1 122,9	70,5	0,3	414,9	61,4	0,0
64 взуття	546,8	149,4	0,1	3 311,5	102,6	0,2
65 головні убори	9,3	201,3	0,0	101,0	115,5	0,0
66 парасольки	180,1	100,1	0,0	6,0	229,5	0,0
67 оброблені пір'я та пух	-	-	-	46,5	230,8	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	211,3	202,0	0,1	1 213,0	106,7	0,1
69 керамічні вироби	6,9	74,9	0,0	919,4	49,9	0,1
70 скло та вироби із скла	5 119,0	412,4	1,2	14 742,8	135,5	0,9
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	161,4	875,7	0,0	2 454,6	109,7	0,2
72 чорні метали	9 799,6	121,7	2,3	1 839,5	82,1	0,1
73 вироби з чорних металів	10 824,3	134,3	2,6	13 507,5	83,8	0,9
74 мідь і вироби з неї	2 151,8	253,5	0,5	496,9	96,9	0,0
75 нікель і вироби з нього	0,2	3,8	0,0	39,6	1 604,6	0,0
76 алюміній і вироби з нього	44,0	50,9	0,0	4 382,8	124,0	0,3
78 свинець і вироби з нього	-	-	-	102,6	345,7	0,0
80 олово і вироби з нього	-	-	-	28,5	-	0,0
81 інші недорогоцінні метали	1 025,0	76,9	0,2	1 156,5	82,6	0,1
82 інструменти, ножові вироби	7,7	30,1	0,0	1 746,7	139,2	0,1
83 інші вироби з недорогоцінних металів	561,8	148,6	0,1	3 589,1	109,2	0,2
84 реактори ядерні, котли, машини	14 320,8	155,3	3,4	119 881,5	120,0	7,7
85 електричні машини	5 301,8	153,2	1,3	50 156,5	104,7	3,2
86 залізничні локомотиви	1 286,8	104,4	0,3	150,3	359,7	0,0
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	1 022,3	432,4	0,2	225 048,6	165,3	14,4
88 літальні апарати	442,7	73,8	0,1	862,5	68,0	0,1
89 судна	1 762,9	107,0	0,4	392,8	118,8	0,0
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	612,7	142,2	0,1	23 993,2	110,8	1,5
91 годинники	0,7	-	0,0	188,2	193,0	0,0
92 музичні інструменти	-	-	-	63,7	133,4	0,0
94 меблі	11 168,2	152,0	2,7	2 732,8	124,6	0,2
95 іграшки	693,6	139,0	0,2	949,5	215,5	0,1
96 різні готові вироби	1 101,0	358,9	0,3	5 134,4	136,9	0,3
97 твори мистецтва	3,0	490,6	0,0	7,9	5,4	0,0
Товари, придбані в портах	1,7	-	0,0	4 740,7	125,8	0,3
Різне	363,6	-	0,1	86,9	648,1	0,0
ХОРВАТІЯ	24 186,0	61,9	100,0	31 148,1	105,0	100,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	0,2	-	0,0	13,7	-	0,0
03 риба і ракоподібні	0,1	-	0,0	655,5	609,1	2,1
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці;	94,1	128,0	0,4	-	-	-

натуральний мед							
07 овочі	0,7	-	0,0	-	-	-	-
08 їстівні плоди та горіхи	1 454,7	237,1	6,0	24,7	19,1	0,1	
09 кава, чай	69,7	-	0,3	4,2	401,0	0,0	
10 зернові культури	-	-	-	278,1	69,6	0,9	
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	498,5	86,2	2,1	-	-	-	
12 насіння і плоди олійних рослин	341,9	111,1	1,4	1,0	0,5	0,0	
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	13,0	23,8	0,1	-	-	-	
16 продукти з м'яса, риби	0,1	-	0,0	34,9	-	0,1	
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	30,1	242,9	0,1	0,5	-	0,0	
18 какао та продукти з нього	-	-	-	12,0	-	0,0	
19 готові продукти із зерна	0,1	-	0,0	957,8	155,3	3,1	
20 продукти переробки овочів	1,4	-	0,0	15,0	-	0,0	
21 різні харчові продукти	434,0	131,5	1,8	343,6	83,0	1,1	
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	0,4	-	0,0	-	-	-	
23 залишки і відходи харчової промисловості	720,8	89,1	3,0	20,3	131,8	0,1	
25 сіль; сірка; землі та каміння	3,8	36,7	0,0	38,6	86,0	0,1	
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	4,0	484,1	0,0	-	-	-	
28 продукти неорганічної хімії	16,9	200,5	0,1	0,1	35,8	0,0	
29 органічні хімічні сполуки	289,5	2 116,4	1,2	482,3	159,1	1,5	
30 фармацевтична продукція	-	-	-	10 526,9	129,1	33,8	
31 добрива	-	-	-	0,1	24,8	0,0	
32 екстракти дубильні	246,4	84,5	1,0	41,2	158,3	0,1	
33 ефірні олії	1,6	-	0,0	2 222,0	132,4	7,1	
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	0,0	-	0,0	41,6	127,2	0,1	
35 білкові речовини	209,5	220,5	0,9	-	-	-	
38 різноманітна хімічна продукція	-	-	-	35,2	86,7	0,1	
39 пластмаси, полімерні матеріали	89,9	86,4	0,4	426,2	150,1	1,4	
40 каучук, гума	3,3	778,3	0,0	13,2	210,2	0,0	
42 вироби із шкіри	0,2	5,2	0,0	0,9	-	0,0	
44 деревина і вироби з деревини	2 998,8	117,5	12,4	90,8	81,8	0,3	
48 папір та картон	757,2	279,0	3,1	131,1	116,9	0,4	
49 друкована продукція	78,7	6 852,2	0,3	1,6	910,7	0,0	
54 нитки синтетичні або штучні	6,2	-	0,0	4,3	1 241,8	0,0	
56 вата	-	-	-	0,9	247,4	0,0	
59 текстильні матеріали	-	-	-	215,7	230,7	0,7	
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	0,8	-	0,0	671,2	133,2	2,2	
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	46,8	694,4	0,2	2,4	46,4	0,0	
63 інші готові текстильні вироби	36,5	107,7	0,2	0,4	0,8	0,0	
64 взуття	-	-	-	63,2	566,1	0,2	
65 головні убори	0,1	-	0,0	5,9	210,9	0,0	
66 парасольки	392,4	59,5	1,6	-	-	-	
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	48,4	96,7	0,2	35,9	89,0	0,1	
69 керамічні вироби	-	-	-	57,7	144,8	0,2	
70 скло та вироби із скла	1 871,4	87,7	7,7	8,0	203,2	0,0	
72 чорні метали	6 393,5	28,3	26,4	0,1	2,1	0,0	
73 вироби з чорних металів	2 944,7	186,4	12,2	321,6	66,5	1,0	
74 мідь і вироби з неї	195,7	258,2	0,8	1,7	6,7	0,0	
75 нікель і вироби з нього	-	-	-	0,6	-	0,0	
76 алюміній і вироби з нього	1,3	1 752,3	0,0	58,4	121,8	0,2	
82 інструменти, ножові вироби	5,4	145,7	0,0	25,0	126,8	0,1	
83 інші вироби з недорогоцінних металів	15,3	38,7	0,1	86,5	26,4	0,3	
84 реактори ядерні, котли, машини	1 840,7	47,6	7,6	10 808,5	117,2	34,7	
85 електричні машини	1 489,0	110,1	6,2	1 251,9	65,0	4,0	
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	43,4	94,9	0,2	140,8	136,4	0,5	
88 літальні апарати	2,8	-	0,0	-	-	-	
89 судна	79,0	64,6	0,3	406,6	181,3	1,3	

90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	70,0	553,9	0,3	322,0	8,6	1,0
91 годинники	0,1	25,2	0,0	-	-	-
94 меблі	283,2	116,5	1,2	28,8	63,8	0,1
95 іграшки	2,5	16,1	0,0	-	-	-
96 різні готові вироби	1,0	1 658,1	0,0	188,1	2 068,7	0,6
Товари, придбані в портах	-	-	-	12,3	1 665,7	0,0
Різне	56,5	-	0,2	16,2	-	0,1
ЧЕХІЯ	715 165,1	127,5	100,0	869 534,6	132,8	100,0
01 живі тварини	-	-	-	1 679,8	45,1	0,2
02 м'ясо та їстівні субпродукти	991,5	-	0,1	44,6	120,5	0,0
03 риба і ракоподібні	7,8	9,9	0,0	92,7	3 994,6	0,0
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	1 865,7	211,4	0,3	2 729,5	96,8	0,3
05 інші продукти тваринного походження	84,5	69,9	0,0	-	-	-
06 живі дерева та інші рослини	0,8	10,9	0,0	53,6	109,8	0,0
07 овочі	287,4	114,7	0,0	480,7	189,3	0,1
08 їстівні плоди та горіхи	3 911,3	166,5	0,5	2,5	67,4	0,0
09 кава, чай	24,0	189,6	0,0	767,2	1 742,6	0,1
10 зернові культури	422,3	124,6	0,1	722,0	82,2	0,1
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	946,5	79,7	0,1	527,8	156,7	0,1
12 насіння і плоди олійних рослин	1 959,9	135,5	0,3	2 812,3	83,3	0,3
13 шелак природний	2,9	50,3	0,0	1 790,2	85,4	0,2
14 рослинні матеріали для виготовлення	166,3	96,5	0,0	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	5 041,0	88,2	0,7	22,4	11 275,5	0,0
16 продукти з м'яса, риби	0,3	19,6	0,0	1 042,0	102,5	0,1
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	389,3	162,9	0,1	2 919,1	205,6	0,3
18 какао та продукти з нього	68,9	69,5	0,0	1 100,5	133,8	0,1
19 готові продукти із зерна	858,0	165,6	0,1	242,7	65,0	0,0
20 продукти переробки овочів	1 995,3	243,6	0,3	525,3	244,6	0,1
21 різні харчові продукти	2 396,7	109,7	0,3	1 890,5	182,1	0,2
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	82,3	43,6	0,0	3 496,0	146,8	0,4
23 залишки і відходи харчової промисловості	1 514,2	116,1	0,2	957,8	109,1	0,1
25 сіль; сірка; землі та каміння	1 100,0	202,3	0,2	1 768,4	119,8	0,2
26 руди, шлаки і зола	287 228,4	139,8	40,2	-	-	-
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	27 236,1	124,5	3,8	62 683,8	205,7	7,2
28 продукти неорганічної хімії	9 011,7	133,7	1,3	5 329,3	147,2	0,6
29 органічні хімічні сполуки	3 317,7	157,1	0,5	9 987,5	139,5	1,1
30 фармацевтична продукція	64,2	95,5	0,0	18 463,2	107,4	2,1
31 добрива	68,7	294,3	0,0	19,1	113,4	0,0
32 екстракти дубильні	798,4	148,3	0,1	11 487,5	115,1	1,3
33 ефірні олії	205,1	146,4	0,0	8 409,3	107,5	1,0
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	4 030,4	166,9	0,6	19 256,1	132,6	2,2
35 білкові речовини	18,4	37,4	0,0	1 043,0	116,9	0,1
36 порох і вибухові речовини	2,8	1,8	0,0	791,4	107,9	0,1
37 фотографічні або кінематографічні товари	-	-	-	401,9	368,7	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	114,8	134,9	0,0	12 366,4	104,0	1,4
39 пластмаси, полімерні матеріали	18 040,4	294,1	2,5	58 024,4	123,7	6,7
40 каучук, гума	1 005,0	114,7	0,1	16 044,4	104,6	1,8
41 шкури	613,2	863,5	0,1	393,9	96,6	0,0
42 вироби із шкіри	25,8	73,8	0,0	53,5	95,9	0,0
43 натуральне та штучне хутро	849,2	151,8	0,1	0,5	191,2	0,0
44 деревина і вироби з деревини	29 525,1	105,7	4,1	1 556,6	154,6	0,2
45 корок та вироби з нього	-	-	-	26,0	-	0,0
46 вироби із соломи	9,4	434,4	0,0	-	-	-
47 маса з деревини	-	-	-	1 067,6	145,1	0,1
48 папір та картон	4 618,4	110,0	0,6	16 238,5	128,9	1,9
49 друкована продукція	374,1	116,6	0,1	635,0	92,5	0,1
51 вовна	7,6	213,7	0,0	69,0	24,1	0,0

52 бавовна	37,8	4 402,4	0,0	1 453,1	105,0	0,2
53 інші текстильні волокна	-	-	-	1,6	-	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	1,0	179,7	0,0	1 141,9	70,7	0,1
55 синтетичні або штучні	10,2	27 729,4	0,0	2 028,3	115,1	0,2
56 вата	0,0	0,5	0,0	6 089,2	113,0	0,7
57 килими	-	-	-	662,1	102,0	0,1
58 спеціальні тканини	1,1	7,0	0,0	577,6	92,5	0,1
59 текстильні матеріали	5,0	73,1	0,0	2 714,5	62,7	0,3
60 трикотажні полотна	0,3	-	0,0	397,9	154,1	0,0
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	436,8	369,5	0,1	235,5	125,0	0,0
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	8 090,9	115,7	1,1	275,3	103,0	0,0
63 інші готові текстильні вироби	389,8	116,4	0,1	1 540,2	88,6	0,2
64 взуття	2 839,2	112,6	0,4	673,1	129,0	0,1
65 головні убори	22,6	56,2	0,0	20,9	1 056,6	0,0
66 парасольки	149,8	58,2	0,0	4,9	20,4	0,0
67 оброблені пір'я та пух	-	-	-	34,5	59,9	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	768,6	496,1	0,1	3 100,2	115,5	0,4
69 керамічні вироби	252,4	94,5	0,0	2 710,3	109,2	0,3
70 скло та вироби із скла	1 492,5	46,0	0,2	9 028,0	109,9	1,0
71 Перли природні або культивовані, дорожочіне або напівдорожочіне каміння	8,4	325,7	0,0	140,2	127,9	0,0
72 чорні метали	55 985,7	76,4	7,8	7 053,2	129,3	0,8
73 вироби з чорних металів	9 691,7	128,2	1,4	25 021,9	129,2	2,9
74 мідь і вироби з неї	937,5	229,7	0,1	946,9	118,0	0,1
75 нікель і вироби з нього	23,0	471,3	0,0	51,8	36,1	0,0
76 алюміній і вироби з нього	1 895,1	93,8	0,3	8 312,2	130,2	1,0
78 свинець і вироби з нього	3 178,3	543,4	0,4	61,8	579,5	0,0
80 олово і вироби з нього	8,1	7 378,4	0,0	-	-	-
81 інші недорожочіні метали	37,1	94,7	0,0	240,1	1 079,8	0,0
82 інструменти, ножові вироби	81,6	134,4	0,0	4 441,7	109,1	0,5
83 інші вироби з недорожочіних металів	100,9	23,3	0,0	2 635,6	98,3	0,3
84 реактори ядерні, котли, машини	19 486,7	146,9	2,7	170 801,4	113,7	19,6
85 електричні машини	161 231,4	119,7	22,5	123 628,5	127,0	14,2
86 залізничні локомотиви	139,2	9,5	0,0	4 085,5	62,9	0,5
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	3 458,0	200,2	0,5	153 663,3	167,1	17,7
88 лігальні апарати	10,2	37,8	0,0	2 526,2	197,4	0,3
89 судна	334,0	78,0	0,0	1,2	622,8	0,0
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	16 667,3	890,0	2,3	24 304,5	278,9	2,8
91 годинники	19,6	151,0	0,0	100,4	134,7	0,0
92 музичні інструменти	-	-	-	341,1	401,5	0,0
94 меблі	4 534,6	270,1	0,6	3 458,5	152,5	0,4
95 іграшки	401,6	113,4	0,1	4 392,7	71,5	0,5
96 різні готові вироби	10 735,7	124,1	1,5	23 842,9	237,5	2,7
Товари, придбані в портах	-	-	-	3 007,2	128,8	0,3
Різне	419,8	9 338,6	0,1	3 772,0	449,6	0,4
ШВЕЦІЯ	77 400,8	108,6	100,0	433 520,5	103,5	100,0
02 м'ясо та їстівні субпродукти	-	-	-	813,1	203,6	0,2
03 риба і ракоподібні	-	-	-	781,3	129,1	0,2
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	-	-	-	48,7	523,9	0,0
06 живі дерева та інші рослини	-	-	-	32,4	-	0,0
07 овочі	32,9	120,2	0,0	-	-	-
08 їстівні плоди та горіхи	642,7	232,0	0,8	-	-	-
09 кава, чай	0,0	-	0,0	2,7	-	0,0
10 зернові культури	35,7	61,8	0,0	-	-	-
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	33,8	66,1	0,0	0,3	-	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	359,6	119,7	0,5	-	-	-
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	1 545,9	207,5	2,0	16 076,1	104,7	3,7
16 продукти з м'яса, риби	0,2	-	0,0	6,7	-	0,0

17 цукор і кондитерські вироби з цукру	24,6	243,5	0,0	131,4	168,0	0,0
18 какао та продукти з нього	1,6	8,4	0,0	42,6	77,9	0,0
19 готові продукти із зерна	74,8	153,3	0,1	28,5	136,5	0,0
20 продукти переробки овочів	312,4	166,5	0,4	-	-	-
21 різні харчові продукти	19,1	123,0	0,0	321,8	31,5	0,1
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	2,1	10,3	0,0	1 113,1	100,9	0,3
23 залишки і відходи харчової промисловості	448,2	-	0,6	20,9	89,1	0,0
25 сіль; сірка; землі та каміння	906,1	162,9	1,2	-	-	-
26 руди, шлаки і зола	279,1	94,9	0,4	-	-	-
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	124,5	355,4	0,2	6 899,1	82,1	1,6
28 продукти неорганічної хімії	9,2	54,4	0,0	283,7	166,0	0,1
29 органічні хімічні сполуки	2,5	233,6	0,0	799,3	78,9	0,2
30 фармацевтична продукція	-	-	-	14 891,3	126,4	3,4
31 добрива	-	-	-	1 888,6	147,9	0,4
32 екстракти дубильні	1 946,0	232,3	2,5	2 883,3	129,0	0,7
33 ефірні олії	-	-	-	744,6	127,4	0,2
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	33,4	124,1	0,0	10 532,0	85,3	2,4
35 білкові речовини	-	-	-	2 147,5	126,1	0,5
36 порох і вибухові речовини	-	-	-	10,1	91,1	0,0
37 фотографічні або кінематографічні товари	0,5	-	0,0	-	-	-
38 різноманітна хімічна продукція	68,3	29,6	0,1	2 342,4	122,8	0,5
39 пластмаси, полімерні матеріали	3 341,0	121,9	4,3	14 381,9	89,9	3,3
40 каучук, гума	46,6	713,3	0,1	2 714,6	140,4	0,6
41 шкури	-	-	-	3,0	107,2	0,0
42 вироби із шкіри	26,6	1 387,3	0,0	177,2	80,4	0,0
43 натуральне та штучне хутро	-	-	-	39,8	147,3	0,0
44 деревина і вироби з деревини	13 671,5	119,5	17,7	664,1	82,5	0,2
45 корок та вироби з нього	-	-	-	0,0	1,1	0,0
47 маса з деревини	0,2	-	0,0	2 727,4	77,1	0,6
48 папір та картон	4 873,9	44,4	6,3	39 025,3	57,3	9,0
49 друкована продукція	1,9	0,1	0,0	152,7	193,0	0,0
51 вовна	0,1	1,1	0,0	-	-	-
52 бавовна	21,8	331,4	0,0	932,1	111,1	0,2
53 інші текстильні волокна	-	-	-	0,6	465,2	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	-	-	-	177,4	125,0	0,0
55 синтетичні або штучні	7,7	104,9	0,0	54,2	100,1	0,0
56 вата	1,3	9,3	0,0	223,2	91,7	0,1
57 килими	707,0	182,6	0,9	0,8	3,0	0,0
58 спеціальні тканини	0,1	26,3	0,0	435,0	107,9	0,1
59 текстильні матеріали	-	-	-	594,0	92,7	0,1
60 трикотажні полотна	-	-	-	32,7	441,4	0,0
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	3,4	297,4	0,0	254,4	80,3	0,1
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	3 000,6	123,6	3,9	767,6	96,8	0,2
63 інші готові текстильні вироби	2 072,0	106,4	2,7	44,6	250,5	0,0
64 взуття	-	-	-	459,1	95,3	0,1
65 головні убори	-	-	-	27,3	123,1	0,0
66 парасольки	-	-	-	0,1	9,3	0,0
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	2 458,5	126,7	3,2	210,5	83,7	0,0
69 керамічні вироби	263,2	79,4	0,3	24,7	69,2	0,0
70 скло та вироби із скла	213,7	362,1	0,3	37,6	230,8	0,0
71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	-	-	-	9,2	208,7	0,0
72 чорні метали	23 379,1	133,9	30,2	8 350,4	145,7	1,9
73 вироби з чорних металів	1 468,9	187,1	1,9	5 381,3	122,5	1,2
74 мідь і вироби з неї	-	-	-	45,4	52,3	0,0
75 нікель і вироби з нього	-	-	-	0,4	129,8	0,0
76 алюміній і вироби з нього	33,9	-	0,0	167,1	62,6	0,0
79 цинк і вироби з нього	-	-	-	1,0	48,8	0,0
81 інші недорогоцінні метали	-	-	-	36,7	1 005,0	0,0

82 інструменти, ножові вироби	54,6	860,3	0,1	1 715,9	158,7	0,4
83 інші вироби з недорогоцінних металів	249,8	65,1	0,3	1 027,6	138,4	0,2
84 реактори ядерні, котли, машини	3 530,6	116,8	4,6	212 752,1	103,4	49,1
85 електричні машини	1 703,8	122,3	2,2	14 362,7	104,4	3,3
86 залізничні локомотиви	117,8	19,8	0,2	-	-	-
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	1,9	20,4	0,0	48 493,2	206,8	11,2
88 літальні апарати	-	-	-	296,7	152 671,9	0,1
89 судна	2 136,3	102,9	2,8	-	-	-
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	202,1	155,8	0,3	7 033,5	147,0	1,6
91 годинники	-	-	-	3,6	619,6	0,0
92 музичні інструменти	-	-	-	0,8	5 447,7	0,0
94 меблі	5 701,5	86,4	7,4	1 925,1	265,9	0,4
95 іграшки	29,9	199,3	0,0	85,3	205,6	0,0
96 різні готові вироби	1 176,1	257,4	1,5	1 863,7	161,7	0,4
Товари, придбані в портах	-	-	-	2 878,5	154,4	0,7
Різне	-	-	-	86,7	147,8	0,0

Джерело: [46].